

OBSAH:	1 - 2
ÚVOD	3 - 9
1. SOCIÁLNO-EKONOMICKÁ ANALÝZA A IDENTIFIKÁCIA	9
1.1. Popis obce a základné geografické údaje	9 - 11
1.2. Obyvateľstvo – miera ekonomickej aktivity	11 - 12
1.3. Dôchodková situácia obyvateľstva	12
1.4. Evidovaní nezamestnaní	12 - 13
1.5. Vzdelanostná štruktúra obyvateľov	13 - 15
1.6. Zdravotné a sociálne služby	15
1.7. Stavebníctvo a bytová výstavba	15 - 17
1.8. Vývoj počtu a štruktúra podnikateľských subjektov	17 - 19
1.9. Analýza poľnohospodárstva a rozvoj vidieka	19 - 21
1.9.1. Lesné hospodárstvo	21
1.9.2. Rozvoj vidieka	21 - 24
1.10. Analýza stavu životného prostredia	24
1.10.1. Vodovodná a kanalizačná sieť	24 - 25
1.10.2. Životné prostredie	25 - 28
1.10.3. Odpadové hospodárstvo	28 - 32
1.10.4. Ovzdušie a klimatické zmeny	32 - 33
1.11. Vybavenosť obce dopravnými a technickými vybaveniami	33
1.11.1. Cestná infraštruktúra	33 - 34
1.11.2. Energetika	34
1.11.3. Telekomunikačná a informačná infraštruktúra	34 - 35
2. STRATEGICKÁ VÍZIA	35
2.1. Technická infraštruktúra	35 - 36
2.2. Rozvoj vodohospodárskej infraštruktúry	36
2.3. Zásobovanie obce energiou a úspora energie	36
2.4. Rozvoj telekomunikačnej infraštruktúry	37
3. CESTOVNÝ RUCH, KULTÚRA, ŠPORT A VZŤAHY	37 - 51
3.1. Vybudovanie systému verejnoprávnych partnerstievni	51
3.2. Osveta, výchova a vzdelávanie v súlade s potrebami	51
3.3. Rozvíjať vidiecky turizmus v kombinácii s agroturizmom	52
3.4. Zlepšenie podmienok pre rozvoj MSP v oblasti služieb	52
3.5. Zachovať kultúrno-historické dedičstvo	52 - 53
3.6. Skvalitniť informačný a orientačný systém	53
3.7. Rozvoj cezhraničnej spolupráce	53 - 54
4. PODPORA A ROZVOJ PODNIKANIA	54
4.1. Stabilizácia a rozvoj existujúcich výrobných kapacít	54

4.2. Optimalizácia obecnej štruktúry a kvality subjektov	54 - 55
4.3. Vybudovanie a rozvoj dopravnej infraštruktúry	55
4.4. Dobudovanie a rozvoj inžinierskych sietí	56
4.5. Rozvoj telekomunikačných sietí	56
4.6. Efektívne umiestňovanie nezamestnaných na trhu práce	56 - 57
4.7. Posilňovanie sociálneho kapitálu	57
 5. POĽNOHOSPODÁRSTVO A VIDIECKY ROZVOJ	57
5.1. Zabezpečenie racionálneho obrábania PPF	57 - 58
5.2. Podpora dynamického rozvoja prvovýroby a priemyslu	58
5.3. Ochrana PPF	58
5.4. Rozvoj turizmu a agroturizmu vo vidieckom priestore	58 - 59
 6. SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO	59 - 60
6.1. Zvýšenie kvality sociálnych služieb	60
6.2. Dosiahnutie aktívnej účasti na starostlivosti o zdravie	60
 7. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	61 - 62
7.1. Ochrana a racionálne využívanie vôd, zabezpečenie pitnej vody	62
7.2. Minimalizácia vzniku odpadov, ekologické nakladanie s odpadmi	63
7.3. Ochrana racionálne využívanie pôd	63
7.4. Ochrana ovzdušia	64
7.5. Enviromentálna osвета, výchova a vzdelávanie	64
 8. VZDELÁVANIE A ŠKOLSTVO	65
8.1. Rozvoj vzdelávania	66
8.2. Zvýšenie vzdelanostnej úrovne občanov	66 - 67
 9. VÝSTAVBA V OBCI	67 - 69
 10. FINANČNÉ ZABEZPEČENIE	70
 11. RÁMEC OPATRENÍ VLÁDY	70 - 71
11.1. Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020	71 - 76
11.2. Oblasť legislatívy a Oblasť inštitucionálnej podpory	76 - 81
11.3. Integrovaný regionálny operačný program 2014 – 2020	82 - 87
11.4. Program rozvoja vidieka 2014 – 2020	87 - 88
11.5. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2014 – 2020	89 - 92
 ZÁVER	92 - 93

ÚVOD

Tvorba Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce vychádza zo Zákona NR SR č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a je strednodobým programovým dokumentom, ktorý určuje hlavné smery rozvoja obce do roku 2020, je východiskom pre rozvojové aktivity obce.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja poskytuje komplexný pohľad na súčasný stav hospodárskeho a sociálneho rozvoja a stanovuje strategické ciele, rozvojové priority a strategické oblasti, v súlade s cieľmi:

**„Národného strategického referenčného rámca Slovenskej republiky 2014 – 2020“,
„Programom rozvoja vidieka SR 2014 – 2020“,
„Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020“,
„Integrovaným regionálnym operačným programom 2014 – 2020“.**

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja vypracoval Ing. Ondarišin Ján a kolektív v súčinnosti so starostom obce, obecným zastupiteľstvom a ďalšími partnerskými právnickými a fyzickými osobami inštitúciami, úradmi, vrátane tretieho sektora.

Z metodického hľadiska práce sme vychádzali:

- ☐ z platnej legislatívy
- ☐ zo skúseností spracovateľského tímu získaných pri programovaní predvstupových a štrukturálnych fondov založených na metodike uvedenej v Manuáli projektového cyklu Európskej komisie.

Spracovanie PHSR sa z metodického hľadiska riadilo najmä:

- ☐ zákonom č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja.

Na základe zákona č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov sa samosprávny kraj pri výkone samosprávy sa stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov.

Jedným z hlavných nástrojov, ktorým kraj zabezpečuje regionálny rozvoj je Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR kraja). Spracovanie PHSR kraja sa riadi zákonom č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja.

PHSR kraja predstavuje strednodobý strategický dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii. Pri jeho vypracovaní sa uplatňuje princíp partnerstva, čo znamená spoluprácu s príslušnými najdôležitejšími socioekonomickými partnermi v regióne.

Pri vypracovaní PHSR na roky 2014 - 2020 sme vychádzali z týchto základných právnych noriem a dokumentov záväzných v SR a EÚ: zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov

- ☐ zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon)
- ☐ zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení
- ☐ zákon č. 350/1994 Z.z. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon)
- ☐ zákon č. 384/1997 Z.z. o divadelnej činnosti
- ☐ zákon č. 61/2000 Z.z. o osvetovej činnosti
- ☐ zákon č. 183/2000 Z.z. o knižniciach
- ☐ zákon č. 88/2001 Z.z. o sociálnej pomoci
- ☐ zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov
- ☐ zákon č. 223/2001 Z.z. o odpadoch

Nový zákon o odpadoch č. 79/2015 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov nadobudne účinnosť 1. januára 2016.

- ☐ zákon č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov
- ☐ zákon č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky
- ☐ zákon č. 446/2001 Z.z. o majetku vyšších územných celkov
- ☐ zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu
- ☐ zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny
- ☐ zákon č. 596/2003 Z.z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve
- ☐ zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy
- ☐ zákon č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti
- ☐ zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve
- ☐ zákon č. 579/2004 Z.z. o záchranej zdravotnej službe
- ☐ zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách
- ☐ zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja
- ☐ zákon č. 28/2009 Z.z. o telesnej kultúre
- ☐ zákon č. 184/2009 Z.z. o odbornom vzdelávaní a príprave
- ☐ zákon č. 206/2009 Z.z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty
- ☐ zákon č. 513/2009 Z.z. o dráhach
- ☐ zákon č. 514/2009 Z.z. o doprave na dráhach
- ☐ zákon č. 568/2009 Z.z. o celoživotnom vzdelávaní
- ☐ zákon č. 91/2010 Z.z. o podpore cestovného ruchu
- ☐ zákon č. 56/2012 Z.z. o cestnej doprave

Pri spracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa zohľadňovali už jestvujúce programovacie a plánovacie dokumenty:

- ☐ celoštátnej,
- ☐ regionálnej a lokálnej úrovne,
- ☐ ako aj cezhraničné a európske strategické dokumenty.

Kľúčom v procese tvorby stratégie je sociálna a občianska mobilizácia. Ľudia z celého spektra oblastí a záujmov v obci – obyvatelia obce, športovci, turisti, ľudoví umelci, učitelia, mamičky na materskej dovolenke, dôchodcovia. Vytvorením dobrých podmienok pre tvorivosť, otvorenie mysle, podnecovanie sa k ľudskosti a partnerstvu.

Základom Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je teda OBČAN, presnejšie povedané aktívny občan nastavujúci rozvoj svojej obce. Prvými krokmi tvorby PHSR je zostavenie kvalitných, relevantných a výpovedných analýz a popri tom výber a oslovenie členov pracovného tímu. Je nevyhnutné zorientovať tím v základnej metodike, spôsobe práce, vnútorných pravidlách, harmonograme spoločnej práce a pod. Preto z viacerých metodík tvorby PHSR preferujeme *metodik* „od vízie ku stratégii“. Základom je *tvorba vízie obce v danom strednodobom horizonte*. Zadanie pre pracovný tím znie: „detailne mi popíšte svoju predstavu o obci o 10 - 15 rokov. Po definovaní vízií nasleduje ďalší krok – *tvorba SWOT analýz*. Druhým krokom problémovej analýzy je vzájomné porovnávanie váhy a vzťahov medzi najvážnejšími problémami. V praxi sa najviac osvedčuje tzv. *logická matica*, prípadne metóda *stromu problémov*. Metóda stromu problémov má svoje nedostatky a jej využitie v problémovej analýze odporúčame iba so skutočne skúseným metodikom.

Výstupom dobre urobenej problémovej analýzy je zadefinovanie tzv. „*klúčových problémov*“, ktoré *tvoria chrbticu celej stratégie*. Na záver formulujeme *globálny problém*, ktorý v sebe obsahuje a spája všetky kľúčové problémy.

Pomocnými postupmi pri tvorbe stratégie je jednoduchá *analýza potenciálu územia a disparít rozvoja*, v ktorých konkrétnejšie prepájame výstupy auditu územia a problémovej analýzy.

Stratégia

Ak máme detailne a dostatočne analyzované všetky problémy, pristupujeme ku ďalšiemu kroku – *stanoveniu cieľov a ich štruktúry*. Formulovanie cieľov od globálneho cieľa stratégie cez strategické, všeobecné k špecifickým cieľom je v prípade kvalitne urobenej problémovej analýzy už iba jednoduchým preformulovaním problémov na jednotlivých úrovniach do podoby cieľov.

Súčasťou spracovania stratégie je aj preformulovanie a úprava vízie rozvoja obce. Strategická časť je v kocke tvorená systémom rozvojových cieľov obce ako základného východiska pre spracovanie realizačnej časti PHSR.

Po stanovení vízie a cieľov rozvoja pristupujeme k *hľadaniu riešení - PROGRAMOVANIU*. Ak sme schopní dostatočne analyzovať problém na všetkých jeho úrovniach, hľadanie čiastkových riešení problému je formulovanie riešení vcelku nie veľmi zložitý proces. Začíname od návrhov riešení pri najmenších príčinách problému a pokračujeme ku dôsledkom, až na samý vrchol – ku problému. V prípade dobrého štruktúrovania analýzy problému a následne strategickej časti sme bezprostredne po hľadaní riešení schopní *definovať aktivity ktoré musíme urobiť aby sme problém odstránili a priority a opatrenia, ktoré prijmeme, aby sme sa dostali čo najbližšie k želanému stavu – vízii a naplnili jednotlivé úrovne cieľov*.

Program tvorí premyslené a detailné usporiadanie krokov, ktoré nám spôsobujú zmenu. Ďalším metodickým krokom je teda *logické usporiadanie všetkých jednotlivých aktivít, úloh, opatrení, priorít strategických a špecifických cieľov do jedného celku*.

Východiskom pre vytvorenie systému Priorít a Opatrení je štruktúra Strategických a špecifických cieľov, pričom úrovni strategických cieľov zodpovedá úroveň priorít a úrovni špecifických cieľov zodpovedá úroveň opatrení. V zásade na úrovni obcí, najmä menších obcí každému strategickému cieľu zodpovedá jedna priorita, zatiaľ čo na naplnenie špecifického cieľa býva často potrebných niekoľko opatrení. Veľmi často je programová štruktúra ešte delená podľa prioritných oblastí, ktoré boli formulované ešte v štádiu spracovania analýz.

Súčasťou je Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie PHSR, kľúčovou je však *Realizačný rámec opatrení*, ktorý jednak kompletizuje strategickú a programovú štruktúru a jednak definuje finančné zdroje potrebné a dostupné pre realizáciu PHSR a definuje základné monitorovacie ukazovatele a pokiaľ možno ich aj kvantifikuje. Na základe tejto analýzy sa definuje aj *Finančný rámec opatrení*. Pri tvorbe Realizačného rámca opatrení je nevyhnutná spolupráca expertov, ktorí majú prehľad o dostupnosti a vhodnosti externých a miestnych zdrojov.

Veľmi dôležitou časťou, je aj monitorovací a časový harmonogram realizácie PHSR, sledovanie plnenia dokumentu, ako základného východiska pre jeho doplnenie a aktualizáciu.

Východiskové dokumenty a podklady pri vypracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja:

- Národný strategický referenčný rámec SR 2014 – 2020,
- Program rozvoja vidieka 2014 – 2020,
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020,
- Integrovaný regionálny operačný program 2014 – 2020.

Štatistické informácie, správy, hodnotenia a stanoviská partnerských organizácií:

- Štatistický úrad SR
- Iné právnické a fyzické osoby
- Vlastné zdroje z prieskumu

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je základný programový a výkonný dokument, spracovaný za účelom riešenia súčasných závažných ekonomických a sociálnych problémov za efektívneho využitia všetkých zložiek jeho miestneho potenciálu (ekonomického, prírodného i demografického).

Poslaním Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (ďalej len Plán rozvoja) je navrhnuť systematickú a funkčnú trvalú rozvojovú stratégiu zameranú na realizáciu sociálneho a ekonomického rozvoja obce pri využití vnútorných finančných zdrojov a štrukturálnych fondov EÚ. Má logickú štruktúru, keď na základe vykonanej analýzy formuluje ciele a stratégiu ďalšieho rozvoja obce.

Účel vypracovanie PHSR:

1. Povinnosť mať PHSR obce stanovuje zákon.
2. PHSR je prostriedok, ako získať viac bodov pri žiadostiach o financovanie najmä z EÚ fondov a zvyšuje väčšiu šancu na zisk externých finančných prostriedkov.
3. Dokument slúži na dobrú prezentáciu práce obce a obecného zastupiteľstva pred občanmi obce, ale i mimo nej.
4. Zhrnú sa informácie o tom, čo ľudia v obci naozaj chcú.

5. Stanovenie si jasných, konkrétnych cieľov a priorít rozvoja obce a zadefinovanie ciest ako ich dosiahnuť, ktoré zásadne napomáha riadenému a trvalo udržateľnému rozvoju obce.

6. PHSR ako strednodobý záväzný program schválený zastupiteľstvom je nástrojom na zachovanie jednotnej línie rozvoja obce aj pri zmenách vedenia obce a politických zmenách.

Program rozvoja obce pozostáva z nasledujúcich častí:

- sociálno-ekonomickej analýzy obce a identifikácie možností rozvoja formou súhrnnej analýzy,
- stratégiu rozvoja priorít a opatrení potrebných na ich naplnenie,
- finančného zabezpečenia,
- odporúčania podľa rámca opatrení vlády a aktuálnych výziev.

Súhrnnou analýzou i strategickou časťou sa prelínajú globálne i špecifické ciele, ktoré sú rozpracované do konkrétnych opatrení.

Prvá analytická časť dokumentu obsahuje popis obce s jej základnými geografickými údajmi a hlavnými socioekonomickými charakteristikami, ktoré charakterizujú dynamiku sociálneho a ekonomického rozvoja obce. Súčasťou je súhrnná analýza rozvojového potenciálu, ktorá v rámci globálnych a špecifických cieľov, ako aj silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození dáva súhrnný pohľad na reálnu situáciu obce a jej rozvojové možnosti.

Druhá hlavná časť dokumentu je orientovaná na formulovanie strategického rozvoja. Globálne ciele sú rozpracované do špecifických cieľov, ktoré majú stabilizačný alebo rozvojový charakter. Stabilizačné ciele a súvisiace opatrenia sú zamerané na riešenie súčasného nepriaznivého až kritického stavu v jednotlivých oblastiach tak, aby nedošlo k ďalšiemu prehľbovaniu jestvujúcich problémov. Opatrenia viažuce sa na rozvojové ciele sú zamerané na aktivizáciu vnútorných potenciálov v obci a na podporu ich dlhodobého rozvoja až do roku 2020.

Rozhodnutím ministra výstavby a regionálneho rozvoja č. 3/2007 bol stanovený Zoznam pólov rastu pre Národný strategický referenčný rámec na roky 2007 – 2013. Základným podkladovým dokumentom pre spracovanie zoznamu bola Koncepcia územného rozvoja SR 2001.

Obce boli zadelené do nasledovných 5 kategórií:

- inovačné póly rastu,
- kohézne póly rastu v záujmovom území inovačných pólov rastu,
- kohézne póly rastu mimo záujmového územia inovačných pólov rastu,
- obce, ktoré nie sú pólmi rastu ležiace v záujmovom území inovačných pólov rastu,
- obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmových území.

Obec Bžany bola zaradená v súhrnom prehľade štruktúry sídiel v kraji Prešov – medzi obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmových území.

Finančné zabezpečenie hovorí o zdrojoch financovania, ktoré sú zo zdrojov EÚ a vnútorné (štátne, vlastné a iné).

Z analýzy sociálno-ekonomickej situácie obce vyplynuli nasledovné rozhodujúce silné stránky:

- výhodná geografická poloha obce v rámci regiónu Stropkov a Prešovského kraja,
- dobré prírodné podmienky stropkovského regiónu,
- výhodná poloha obce v regionálnom záujme pre rozvoj cestovného ruchu, turistiky a agroturistiky,
- položenie obce na Domaši s možnosťou rekreačného vyžitia,
- voľné plochy pre rozvoj rekreácie a zavádzanie nových služieb,
- pôdny fond pre pestovanie klasických plodín, rozvoj poľnohospodárskej výroby,
- kultúrne dedičstvo,
- kladný prístup predstaviteľov samosprávy, štátnej správy, tretieho sektora k rozvojovým aktivitám v obci.

Určujúcimi slabými stránkami obce sú:

- nedostatočná mikroekonomická adaptácia obce na podmienky trhového hospodárstva,
- chýbajúci vodovod,
- nevyhovujúca technická infraštruktúra najmä dobudovanie miestnych komunikácií a chodníkov,
- nedostatočne využitie prostredie pre cestovný ruch, turistiku,
- nedostatok voľných finančných zdrojov pre rozvoj obce,
- potrebná revitalizácia obce,
- potrebná rekonštrukcia obecných budov,
- zlepšenie služieb a obslužnosti,
- stagnujúca úroveň kultúrneho kapitálu,
- nevyhovujúci stav informačnej infraštruktúry,
- slabnúci ľudský kapitál,
- záporné saldo migrácie.

V dôsledku závažných slabých stránok a nedostatočného akceleračného vplyvu silných stránok na sociálno-ekonomický rozvoj, obec nie je schopná vlastnými silami riešiť výrazné problémy a pre realizáciu hlavného cieľa i rozvojovej stratégie je potrebná pomoc štátu i EÚ.

Vychádzajúc zo záverov analýzy sociálno-ekonomickej situácie dlhodobým cieľom rozvoja obce je harmonický vyvážený a trvalo udržateľný rozvoj územia, využitím hospodárskeho, demografického a prírodného potenciálu obce. Hlavným cieľom je zastaviť pokles hospodárskej a sociálnej úrovne obce a postupne zabezpečiť jej rast s cieľom dosiahnuť úroveň vyspelejších obcí Slovenska.

Plnením hlavného cieľa sa dosiahne rozvoj ekonomického potenciálu a ľudských zdrojov, ktoré sú podmienkou pre odstránenie existujúcich disparít.

Realizáciou opatrení, ktoré sú rozpracované v strategickej časti materiálu, konkrétnych projektov, ako aj súvisiacich kľúčových aktivít sa zabezpečí najmä:

A: v oblasti ekonomického rastu

- zvýšenie ekonomickej výkonnosti obce,
- rozvoj malého a stredného podnikania,
- zvýšenie konkurencieschopnosti,
- zvyšovanie produktívneho potenciálu.

B: v oblasti zamestnanosti

- vytváranie efektívnych pracovných miest v súlade s požiadavkami trhu práce,
- podporovanie tvorby produktov cestovného ruchu a jeho marketing,
- zvýšenie stupňa finalizácie produkcie.

C: v oblasti zlepšenia vybavenosti obce a životného prostredia

- vybudovanie chýbajúcej infraštruktúry na úroveň porovnateľnú s priemerom v SR, dostavba dopravnej infraštruktúry,
- zlepšenie informovanosti návštevníkov,
- rozvoj sociálnej infraštruktúry a tretieho sektora v súlade s trendmi EÚ,
- rozvoj podnikateľského prostredia a súvisiacej infraštruktúry,
- rozvoj cestovného ruchu,
- zabezpečenie udržateľnosti hodnotných území a ich rozširovanie v zmysle zákona 287/1994 Z.z. o ochrane prírody a krajiny,
- využitie potenciál ekologicky čistého životného prostredia.

D: v oblasti rastu životnej úrovne

- zlepšenie dôchodkovej situácie občanov v obci,
- zlepšenie kvality života obyvateľov obce,
- rozvoj ľudských zdrojov,
- odstránenie geografickej izolovanosti,
- zabezpečenie dopravnej prístupnosti a obslužnosti územia,
- zlepšenie zdravotníckych a sociálnych služieb.

Tento PHSR je v súlade:

„Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov obce Bžany do roku 2020.“

„Program rozvoja bývania obce Bžany na obdobie rokov 2015 - 2025.“

1. SOCIÁLNO-EKONOMICKÁ ANALÝZA A IDENTIFIKÁCIA MOŽNOSTI JEJ ROZVOJA

1.1. Popis obce a základné geografické údaje:

Obec: Bžany					
Kód ZUJ	527203	IČO:	Región:	Rozloha v ha	1 706
		00330370	Beskydy		
Kraj	Prešovský			Nadmorská výška	172 m n.m.
Súradnice	49°05'31"S 21°38'16"V				

Dôvody obstarania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Riešenie úlohy vyplýva z potreby vypracovať pre obec Bžany dlhodobú stratégiu trvalo udržateľného rozvoja. Cieľom spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je získať záväzný dokument pre ďalší rozvoj.

Názov obce:	Bžany
Okres:	Stropkov
Kraj:	Prešovský
Výmera k. ú.:	1 706 ha
Počet obyvateľov:	180

Na základe toho PHSR obce v záujmovom území plne rešpektuje:

- opatrenia pre zachovanie významných genofondových lokalít flóry, fauny a ekologický významných segmentov,
- rekreačno-športové využitie vo väzbe na územie Domaše.

Vymedzenie riešeného územia

Katastrálne územie obce Bžany ležia na západnom brehu vodnej nádrže Veľká Domaša, na rieke Ondava. Nadmorská výška v strede obce je 165 m n. m. a v chotári 150 — 400 m n. m.

Vodná nádrž Veľká Domaša leží na strednom toku Ondavy v Nízkych Beskydách. Vznikla prehradením rieky Ondava pri obci Veľká Domaša podľa ktorej dostala aj pomenovanie. Z jej výstavbou sa začalo v roku 1962 a ukončená bola v roku 1967. Vody Ondavy zaplavili 6 obcí úplne a 2 obce čiastočne. Zatopené boli Veľká Domaša, Dobrá nad Ondavou, Trepec, Kelča, Valkov a Petejovce. Na ich miestach vznikla rozsiahla vodná plocha v dĺžke 14 a šírke 4 km a vytvorila vodnú nádrž o celkovej ploche 1510 ha, priemernej hĺbke 18 a maximálnej 32,5 m. Vybudovaním priehradného jazera na Ondave sa zamedzilo jarným záplavám Východoslovenskej nížiny, umožnila výroba elektrickej energie a jazero sa stalo zásobárňou vody pre priemyselné podniky.

Domaša sa rozprestiera na území dvoch okresov – Vranov nad Topľou a Stropkov v priemernej nadmorskej výške 156 m. n. m. Vďaka dobrým klimatickým podmienkam a podhorskému charakteru kraja, čistote vody a vzduchu, sa okolie Domaše stalo obľúbeným miestom rekreačno-športových pobytov. K príťažlivosti Domaše nemalou mierou prispieva okrem krásneho prostredia a tichých zákutí aj čistá, zelená až modrozelená voda, v ktorej sa darí 23 druhom rýb, najmä kaprovi, štúke, zubáčovi a lieňovi, ale nájde sa tu aj ostriež, jalec a iné. Azda netreba ani pripomínať, že práve v Domaši boli v minulosti ulovené rekordné exempláre rýb.

Územie je súčasťou vodnej nádrže Veľká Domaša, ktorá leží na strednom toku rieky Ondavy v Nízkych Beskydách podhorského a pahorkatinného charakteru. Prírodné prostredie je relatívne málo navrhované, zahŕňajúce v prevážnej miere súvislé lesné porasty. Priestor severne od obce Bžany má čiastočne poľnohospodársky ráz, z krajinárskeho hľadiska zaujímavé.

Rekreačné stredisko Valkov. Nachádza sa na západnom brehu vodnej nádrže a je centrom stropkovskej časti Domaše. Stredisko Valkov sa delí na dve časti:

severná až po druhú zátoku má názov Valkov, od druhej zátoky na juh sa volá Tíšava. Časť Valkov je v kopcovitom teréne intenzívne zastavaná rekreačnými zariadeniami a objektmi služieb značne poddimenzovanými bez požadovaného štandardu pre trvalých rekreantov i pasantov s využitím plôch pre slnenie – pláže. Časť Tíšava ako koncová poloha strediska tvorí okrajový pás lesného porastu a vodnej nádrže s rozvoľneným priestorom slnenia v jej juhovýchodnej polohe. Prevláda zástavba rodinnej chatovej zástavby a plochy pre stanový kemp, v zásade bez štandardných služieb pre návštevníkov.

História sídla

Najstaršia písomná zmienka o obci je z roku 1372, kedy vstupuje pod názvom Bozpotak, 1474 Bozyas, 1773 Bzanye, 1808 Bzanné, 1920 Bžany. Niektorí jazykovedci usudzujú, že maďarský názov dostala od bazy. Ako v minulosti, tak ani teraz nemá veľa obyvateľov. V roku 1493 bolo v obci 5 usadlostí, z ktorých len jedna bola obývaná. V roku 1715 bolo z 13 dvorov obývaných len 9. V roku 1869 bolo v obci 32 domov a 239 obyvateľov a od roku 1998 je v obci 51 domov a 169 obyvateľov. V stredoveku patrila panstvu Čičava. V 18. – 19. storočí tu mali majetky zemepáni Barkóczyovci a Szirmayovci. Do roku 1918 obec administratívne patrila do Zemplínskej stolice. Obyvatelia sa v minulosti okrem práce na pánskom a na poli zaoberali drevorubačstvom, pálením uhlia a povozníctvom. V roku 1950 bolo založené JRD, v roku 1951 bola obec elektrifikovaná a v roku 1952 sa zaviedlo pravidelné autobusové spojenie. Časť chotára zaliala voda novej priehrady. Pred vodami Domaše bol kostol ohradený sypanou hrádzou.

Pamiatky:

Kostol rímskokatolícky klasicistický z 1. tretiny 19. storočia zasvätený svätému Mikulášovi biskupovi, asi z roku 1825.

1.2. Obyvateľstvo – miera ekonomickej aktivity

Demografická krivka v obci má pomaly rastúci charakter, v obci je zastúpenie rómskej komunity.

V obci je menší rozvoj bytového fondu, malého a stredného podnikania, aktivity v oblasti cestovného ruchu sú doposiaľ malým prínosom rozvoja obce.

Rozhodujúcim faktorom ekonomickej prosperity územia s ohľadom na prírodné atraktivity bude rozvoj cestovného ruchu, malého stredného podnikania, rozvoj služieb. Tieto aktivity sú podmienené vybudovaním, resp. dobudovaním technickej infraštruktúry a masívnej podpore rekreácie a turizmu.

Vývoj počtu obyvateľov

Počet obyvateľstva obce z hľadiska dlhodobého vývoja možno charakterizovať ako pomaly rastúci sa sídelný útvar so zvyšujúcim vývojom počtu obyvateľstva.

Podľa vývoja vekovej štruktúry predproduktívne, produktívne, poproduktívne obyvateľstvo možno konštatovať, že v obci dochádza k postupnému zvyšovaniu podielu mladej populácie a naopak zníženiu podielu produktívnych vekových skupín.

Vzhľadom na funkciu sídla v oblasti turizmu a rekreácie má veľký význam počet dočasne prítomného obyvateľstva, ktoré má nároky na dopravu i služby občianskej vybavenosti. Hustota obyvateľstva je 9,85 obyv./km².

Prirodzená reprodukcia - prirodzený pohyb

Prirodzený pohyb obyvateľstva je vyjadrením prirodzenej reprodukcie, je dôležitou kategóriou z hľadiska sledovania demografických kritérií a tvorí základný podklad pre spracovanie prognózy vývoja. Prirodzený pohyb vplýva na zmenu počtu, vekovej a pohlavnej štruktúry obyvateľov obce, prognóza v počte obyvateľstva je vzrastajúca.

Ekonomická aktivita obyvateľstva

Ekonomická aktivita patrí medzi základnú sociálno-ekonomickú klasifikáciu triedenia obyvateľstva. Obyvateľstvo sa triedi na ekonomicky aktívne a neaktívne.

Ekonomicky aktívne je obyvateľstvo, ktoré sa aktívnym spôsobom podieľa na hospodárskom živote. Obyvateľstvo zaoberajúce sa živnostenskou činnosťou sa považuje za ekonomicky aktívne.

Ekonomicky neaktívne je obyvateľstvo nezávislé, s vlastným zdrojom obživy a závislé, bez vlastného zdroja obživy, napr. ženy na materskej dovolenke, ženy v domácnosti, invalidi a pod.

Obyvateľstvo v obci je považované za ekonomicky aktívne. Celková vysoká ekonomická aktivita obyvateľstva súvisí s jeho vekovou štruktúrou, pre ktorú je charakteristické vysoké zastúpenie produktívnej zložky obyvateľstva.

Pohyb za prácou

V súvislosti s rozvojom hospodárstva SR v budúcnosti možno očakávať migráciu obyvateľstva z vidieka do miest. S ekonomickou aktivitou obyvateľstva úzko súvisí pohyb za prácou. Pohyb za prácou mimo obec, trvalého bydliska je jedným z faktorov vyrovnávajúcich zdroje a potreby pracovných síl a je podmienený prioritne, rozsahom a štruktúrou poskytovaných v mieste bydliska. Intenzívny pohyb za prácou, ktorý sa prejavuje vo veľkom rozsahu dochádzky a odchádzky za zamestnaním poukazuje na úzke pracovné väzby na sídelným útvar Stropkov a obce Bžany.

1.3. Dôchodková situácia obyvateľstva

Z analýz vývoja počtu obyvateľov SR je úplne jasné, že dochádza k zvyšovaniu priemerného veku a následne aj k zvyšovaniu indexu starnutia. Za následok pribúdania počtu dôchodcov z 11,6 % na 20 %, ako aj úbytok produktívneho a predproduktívneho obyvateľstva zo 17,1 % na 13 %.

V súvislosti s uvedenými súčasnými tendenciami vývoja obyvateľov u nás, jeho starnutia. Je možné predpokladať tento vývoj s urýchlením postupu starnutia na nadväzným negatívnym dosahom na verejný rozpočet. Uvedené zmeny vo vekovom zložení vidieckeho obyvateľstva sa odrážajú aj v ekonomickom zaťažení jeho obyvateľstva v poproduktívnom veku.

V obci je zastúpenie rómskej komunity, táto má vysoký podiel na zvýšení počtu obyvateľov v obci a znížení priemerného veku občanov.

1.4. Evidovaní nezamestnaní

Rast zamestnanosti ovplyvnil aj nezamestnanosť. V dôsledku nerovnomerného rozvoja potenciálu jednotlivých regiónov existujú značné regionálne rozdiely. Nezamestnanosť je spôsobená poklesom dopytu pracovných síl v dôsledku nepriaznivej ekonomickej situácie hospodárskej základne a znižovania počtu voľných pracovných miest. Medziročne sa počet evidovaných nezamestnaných zvyšuje. Väčšina nezamestnaných je z obyvateľstva, ktoré nemá kvalifikačné vzdelanie.

VÝZVA - národný projekt Rodina a práca

Zamestnávateľia môžu žiadať o finančné príspevky na flexibilné pracovné miesta pre uchádzačov o zamestnanie s deťmi do desať rokov, resp. zamestnancov, ktorí sa vracajú späť do práce po ukončení rodičovskej dovolenky a majú záujem o flexibilnú formu práce. Zamestnávateľia alebo spolupracujúce organizácie môžu zároveň žiadať aj o príspevok na služby starostlivosti o deti.

1.5. Vzdelanostná štruktúra obyvateľov

Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry je predpokladom vyššej kvality vzdelávania a vyššej miery vzdelanosti obyvateľstva na danom území. Vzdelanejšie obyvateľstvo významnejšie prispieva k ekonomickému rastu a k rastu životnej úrovne. Vzdelanostnú úroveň a schopnosť uplatnenia na trhu práce je možné ovplyvniť cieľenými rekvalifikačnými programami.

Využitím prostriedkov z fondov dôjde k zlepšeniu situácie všetkých nezamestnaných obyvateľov obce.

Európsky sociálny fond (ESF) - je hlavným finančným nástrojom, ktorým Európska únia transformuje svoje strategické ciele v oblasti politiky zamestnanosti do konkrétnych aktivít zameraných na zlepšenie odbornej kvalifikovanosti, ďalej na systémy vzdelávania a následný rast pracovného potenciálu občanov Spoločenstva. Fond bol založený Zmluvou z Ríma (25. 3. 1957) a je najstarším štrukturálnym fondom EÚ.

Pomoc z ESF je nasmerovaná na:

- zaradenie nezamestnaných a znevýhodnených sociálnych skupín do pracovného života;
- boj proti dlhodobej nezamestnanosti;
- uľahčenie integrácie mladých ľudí do pracovného procesu;
- adaptáciu pracujúcich na procesy modernizácie v priemysle;
- vyrovnanie príležitostí pre ženy a mužov;
- integráciu postihnutých osôb do pracovného života.

ESF prispieva k prioritám Spoločenstva, pokiaľ ide o posilňovanie hospodárskej a sociálnej súdržnosti prostredníctvom zlepšovania možnosti zamestnania sa a pracovných príležitostí, o podporu vysokej úrovne zamestnanosti a zvyšovanie počtu a kvality pracovných miest. Robí tak prostredníctvom podpory politik členských štátov, ktoré sú zamerané na dosiahnutie plnej zamestnanosti a kvality a produktivity práce, na podporu sociálnej inklúzie vrátane prístupu znevýhodnených osôb k zamestnaniu a na zníženie národných, regionálnych a miestnych rozdielov v zamestnanosti.

Pri plnení uvedených úloh ESF podporuje priority Spoločenstva, pokiaľ ide o potrebu posilnenia sociálnej súdržnosti, zvyšovania produktivity a konkurencieschopnosti a podporovania hospodárskeho rastu a trvalo udržateľného rozvoja. ESF pritom zohľadní príslušné priority a ciele Spoločenstva v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, zvyšovania účasti ekonomicky neaktívnych osôb na trhu práce, boja proti sociálnemu vylúčeniu, najmä vylúčeniu znevýhodnených

skupín, akými sú osoby so zdravotným postihnutím, a podpory rovnosti medzi ženami a mužmi a nediskriminácie.

Päť oblastí politik ESF:

- rozvoj a presadzovanie aktívnej politiky trhu práce,
- podpora rovnakých príležitostí pre všetkých v prístupe na trh práce, s osobitným dôrazom na tých, ktorým hrozí vylúčenie zo spoločnosti,
- presadzovanie a zlepšovanie odbornej prípravy, vzdelávania a poradenstva ako súčasti politiky celoživotného vzdelávania,
- podpora kvalifikovanej, vzdelanej a prispôsobivej pracovnej sily, inovácie a flexibilnej organizácie práce, rozvoj podnikavosti a podmienok umožňujúcich vytváranie pracovných miest a podpora znalostí a rozvoj ľudského potenciálu vo výskume, vede a technike;
- osobitné opatrenia na zlepšenie prístupu žien na trh práce a ich účasti na ňom, vrátane ich rozvoja ich pracovnej kariéry, prístupu k novým pracovným príležitostiam a zakladania podnikov a na zníženie vertikálnej a horizontálnej segregácie na základe pohlavia na trhu práce.

ESF predstavuje spôsob vytvárania väčšieho množstva a lepších pracovných miest. Európsky sociálny fond (ESF) je jedným zo štrukturálnych fondov EÚ založený s cieľom znižovať rozdiely v oblasti prosperity a životnej úrovne v medzi členskými štátmi a regiónmi EÚ a tak podporovať hospodársku a sociálnu súdržnosť.

Cieľom ESF je podpora zamestnanosti v EÚ. Napomáha pripravenosti zamestnancom a firmám v rámci členských štátov EÚ čeliť novým, globálnym výzvam.

- Financovanie je rozdeľované medzi členské štáty a regióny, a to hlavne medzi tie, ktorých hospodársky vývoj postupuje pomalšie.
- Je kľúčovým prvkom stratégie EÚ týkajúcej sa rastu a zamestnanosti pri zameranej na skvalitnenie života občanov EÚ poskytnutím lepších kvalifikácií a lepších vyhliadok na zamestnanie.

V Európe žijú skupiny ľudí, ktoré sa pravidelne stretávajú so silnou diskrimináciou a predsudkami. Môžu medzi ne patriť spoločenstvá prisťahovalcov, ktoré sa sústreďujú na predmestiach, ľudia, ktorí si zvolili netradičný životný štýl, ako sú napr. nomádi či Rómovia. Projekty ESF ponúkajú možnosti vzdelávania a odbornej prípravy, a takisto im pomáhajú prekonať množstvo prekážok, ktorým čelia pri hľadaní si práce a zaraďovaní sa do bežnej európskej spoločnosti.

Rómovia sú jednou z najväčších etnických menšín v EÚ. V rôznych členských štátoch ich žije podľa odhadov 6 miliónov, a to často vo veľmi ťažkých podmienkach. Na okraj sa odsúvajú mnohými rôznymi spôsobmi. V tejto skupine je vysoká úroveň analfabetizmu a extrémne nízka školská dochádzka, čo je často spôsobené neprítomnosťou miestnych škôl alebo tým, že rómske deti sa neprijímajú do škôl. Okrem toho sa u mladých Rómov pre rozličné a komplikované dôvody vyskytuje vysoká úroveň predčasne ukončenej školskej dochádzky. Keďže Rómovia nemajú žiadne zručnosti či kvalifikáciu alebo ich majú len veľmi málo a často sa musia vyrovnávať s hlboko zakorenenými predsudkami, nie je teda prekvapujúce, že si len veľmi ťažkoedia nájsť prácu a využívať sociálne a finančné výhody spojené so zamestnaním.

ESF môže zlepšiť integráciu Rómov prostredníctvom širokej škály projektov, ktoré sú často inovatívne, v oblasti zdravotných služieb, poradenstva, vzdelávania, odbornej prípravy či usmernenia pre samostatne zárobkovo činné osoby.

Učitelia na školách s rómskymi deťmi sú školení, aby vedeli zvládať osobitné otázky, s ktorými sa môžu stretnúť. Niekedy im pomáhajú sprostredkovatelia a asistenti z miestneho spoločenstva.

Úspešní Rómovia sa propagujú medzi mladými Rómami v rámci kampaní ako vzory, ktoré majú pomôcť posilniť ich motiváciu na dosiahnutie úspechu. Rodiny a celé spoločenstvá sa zapájajú do úsilia o zlepšenie výkonu v škole.

Univerzity a vzdelávacie inštitúcie poskytujú mladým Rómom odborné vzdelanie v oblasti zdravotníckych zručností a zručností sociálnej ochrany, ktoré môžu priniesť späť do svojej komunity a pomôcť zvýšiť životnú úroveň.

Ďalším cieľom je rozvinúť úlohu rómskych žien v ich spoločenstve. Prostredníctvom projektov ESF sa podporujú, aby si založili vlastné remeselnícke podniky a poskytujú sa im potrebné odborné vzdelanie a finančná pomoc. V rámci iných projektov nadobúdajú certifikované zručnosti zdravotného pracovníka, vďaka ktorým môžu získať prácu v zdravotníctve.

Rómski uchádzači o prácu v celej Európe využívajú možnosti vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré môžu zlepšiť ich pracovné vyhliadky a pomôcť im získať prácu či stať sa samostatne zárobkovo činnými. Aktivitami ESF sa zároveň bojuje proti zamestnávaniu Rómov na tzv. šedom trhu, na ktorom sa často zabúda na ochranu zdravia a sociálnu ochranu.

Národný projekt Terénna sociálna práca v obciach:

Fond sociálneho rozvoja (FSR) začal s realizáciou národného projektu Terénna sociálna práca v obciach (NP TSP), podporeného v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Cieľom národného projektu TSP je zabezpečiť efektívny spôsob podpory výkonu TSP v obciach, ktorým sa obce odbremení od doterajšieho spôsobu administrácie dopytovo orientovaných projektov a ktorý podnieti ďalší rozvoj a skvalitnenie výkonu terénnej sociálnej práce.

V obci pôsobí terénna pracovníčka.

1.6. Zdravotné a sociálne služby

V riešenom území sa nenachádza zdravotnícke zariadenie. Obyvatelia využívajú odborné zdravotnícke zariadenia v okresnom meste Stropkov a krajskom meste Prešov. Budovanie a rozvoj sociálnej infraštruktúry napomáha povzniesť poskytovanie sociálnej starostlivosti a služieb na kvalitatívne vyššiu úroveň, čo prispieva ku skvalitneniu života občanov závislých na zariadeniach sociálnej starostlivosti. Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry vedie k vyššej úrovni poskytovania zdravotnej starostlivosti a služieb, čím sa vytvára základ pre zlepšenie zdravia a kvality života obyvateľstva.

1.7. Stavebníctvo a bytová výstavba

Urbanistická kompozícia je proces, v ktorom sú všetky hmotné i nehmotné zložky sídelného útvaru, súčasne s riešením funkčno-prevádzkových a organizačných predpokladov, integrované v jednotiacom estetickom poriadku. Najvýznamnejšiu úlohu hrá pri tom estetický aspekt, ktorý nemožno nahradzovať racionálnym riešením funkčných, prevádzkových, komunikačných a iných vzťahov.

Sídelný útvar treba chápať ako hmotný a priestorový celok, ktorého jednotlivé časti majú byť organický navzájom previazané. Všetky hmotné i nehmotné zložky

sídelného útvaru, súčasne s riešením funkčno-prevádzkových a organizačných predpokladov, majú byť harmonicky zjednotené v jednotiacom estetickom poriadku. Ide o estetickú usporiadanosť foriem a súčasné vylúčenie nesúvislých rušivých momentov.

Prestavbu a výstavbu v okolí jadra riešiť tak, aby sa nenarušila kultúrno-historická, a urbanistická kvalita jadra a jeho urbanistický pôdorys. Jadro si v rámci riešenia vyžaduje zvýšenú pozornosť k urbanistickým hodnotám a bude nutné jeho modernizáciu. Je potrebné vybudovanie obecných nájomných bytov pre rómsku komunitu. Stav bývania rómskej komunity je nevyhovujúci.

Existujúci systém treba zachovať dodržaním uličnej čiary a kompozície sídla, ako aj charakteru zástavby v blokoch jednotlivých objektov radovej zástavby.

Je nevyhnutné zachovávať panorámu sídla a zakomponovať ho do prírodného prostredia. Okrem toho bude potrebné:

- dodržať priestorové usporiadanie sídla, ktoré vychádza z rozloženia hmôt v pôdoryse, z výškového usporiadania a spojenia s celým okolím,
- do jadra situovať funkčne aktivity nevyvolávajúce nároky na veľkoplošné asanácie, ktoré možno situovať v existujúcich plošných a priestorových podmienkach s cieľom morálnej a fyzickej rekonštrukcie jadra,
- nelokalizovať tu zariadenia, ktorých plošné a objemové nároky presahujú mierku a štruktúru zástavby jadra,
- novú zástavbu prispôbiť výškovej hladine okolitých objektov ako aj mierku a tvarosloviu okolitej zástavby,
- riešiť prieluky, ktoré je možné využiť na výstavbu,
- zmodernizovať znehodnotený a nevyužívaný bytový fond,
- v súvislosti s týmto riešením navrhujeme postupovať s konkrétnym stavebno-technickým zameraním a vyhodnotením jestvujúcich funkcií objektov a na tomto podklade navrhnuť možný spôsob prestavby a dostavby,
- lokalizáciu prevažnej časti občianskej vybavenosti umiestňovať na hlavnej kompozičnej osi, a to v pôvodnej trase, aby sa posilnil jej kultúrno-spoločenský charakter,
- zachovať štýl rekreačnej oblasti,
- na hlavnú kompozičnú os umiestňovať zariadenia obchodu a služieb, prípadne administratívy tak, aby bola atraktívna aj pre pasantov,
- vybudovanie obecných nájomných bytov pre rómsku komunitu.

V rámci urbanisticko-výtvarných pomerov je potrebné rešpektovať štruktúru pôvodne zastavaných častí sídla a hlavne rekreačnú časť v ich centrálnych polohách im ponechať výraz pôvodnej zástavby, prípadne nenásilnou dostavbou a modernizáciou starších objektov docieľiť kvalitu, ktorá by s ňou korešpondovala.

Okrem zachovania architektonicko-urbanistických pomerov je zároveň potrebné zachovať a kompozične umocniť solitéry s historickou hodnotou. Pri novej výstavbe a modernizácii treba rešpektovať v týchto lokalitách architektonický tvar domu typický pre toto prostredie.

Vzhľadom na súčasnú hladinu a charakter zástavby navrhujeme podmienky realizácie novej zástavby :

- v architektúre sa musí rešpektovať hmotné usporiadanie, kompozícia a mierka s okolitou súčasnou zástavbou,

- objekty pre novú individuálnu bytovú výstavbu budú 1 - 2 podlažné so šikmou strechou a podkrovím, ktorých horizont by nemal prevyšovať súčasnú hladinu striech okolitej zástavby.

V najbližšom návrhovom období bude potrebné zamerať sa na riešenie týchto problémov:

- znížiť obsah odpadu bytového fondu, neuvažovať s celoplošnými asanáciami,
- vybudovanie obecných nájomných bytov pre rómsku komunitu,
- rekonštrukciu obecných budov,
- zvýšiť rozsah modernizácie, opráv a údržby existujúceho bytového fondu,
- vytypovať vhodné lokality pre novú bytovú výstavbu,
- modernizácia starších domov,
- humanizácia obytného prostredia,
- zabezpečiť širšiu škálu druhov a foriem bývania vzhľadom na diferenciáciu potrieb a možnosti rôznych sociálnych skupín obyvateľstva.

Modernizácia bytového fondu, ako i nová výstavba podporia tendencie smerujúce k stabilizácii súčasnej štruktúry. Riešená zóna sa v ňom prezentuje rekreačným charakterom s nosnou funkciou obytnou.

V zásadách urbanistickej koncepcie sa hovorí:

1. sídlo považovať za súčasť štruktúry okresu Stropkov s bezprostrednou nadväznosťou na rekreačný ráz krajinného územného celku Domaša,
2. vybudovanie obecných nájomných bytov pre rómsku komunitu,
3. pri ďalšom rozvoji považovať za hlavné kritéria rekreačnú a obytnú funkciu, nové objekty realizovať v súlade s urbanistickým návrhom,
4. občiansku vybavenosť doplniť o zariadenia podľa návrhu,
5. rekreačné zariadenia v sídle umiestňovať na rekreácie a chalupárčenie, ubytovania v súkromí,
6. rozvoj poľnohospodárskej výroby,
7. rozvoj cestovného ruchu a vidieckeho turizmu,
8. podpora a rozvoj malého a stredného podnikania.

1.8. Vývoj počtu a štruktúra podnikateľských subjektov

Komerčnú vybavenosť reprezentujú zariadenia, ktorých kapacitný rozsah a druhovú štruktúru reguluje trh na základe dopytu a ponuky. Do komerčnej vybavenosti patrí sféra obchodu verejného stravovania, ubytovania a služieb. V tejto oblasti občianskej vybavenosti sa ako prvá začala transformácia ekonomiky na trhové hospodárstvo. Cieľom procesu bolo podporiť rozvoj malého a stredného podnikania a vytvoriť predpoklady pre rozvoj pestrej ponuky v oblasti služieb a tým vytvoriť nové pracovné príležitosti. V obci je zastúpenie živnostníkov.

Zamestnanosť

Hospodársky rast Slovenska meraný tempom rastu HDP prevyšuje priemer krajín EÚ. Napriek nižšej konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky predsa len postupne dochádza k pozitívnym zmenám, a tak sa približujeme k štruktúre ekonomík vyspelých krajín Európy. Klesá podiel poľnohospodárstva, stabilizuje sa podiel stavebníctva a priemyslu a stúpa podiel služieb na tvorbe HDP.

Mládež v pohybe je komplexným balíkom politických iniciatív v oblasti **vzdelávania a zamestnanosti** mladých ľudí v Európe. Táto iniciatíva, ktorá bola odštartovaná v roku 2010, je súčasťou stratégie Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu.

Ciele - Cieľom iniciatívy Mládež v pohybe je zlepšiť vzdelávanie a zamestnateľnosť mladých ľudí a zvýšiť mieru ich zamestnanosti (v súlade so všeobecnejším cieľom na úrovni EÚ, podľa ktorého by miera zamestnanosti pre populáciu v produktívnom veku (20 – 64 rokov) mala dosiahnuť 75 % prostredníctvom:

- prispôsobenia vzdelávania a odbornej prípravy potrebám mladých ľudí;
- propagácie účasti na štipendijných programoch EÚ v zahraničí;
- podpory vnútroštátnych opatrení zameraných na zjednodušenie prechodu zo školy do zamestnania.

Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta

Podľa Komisie táto iniciatíva pomôže EÚ dosiahnuť jej cieľ týkajúci sa zamestnanosti do roku 2020: **75 % mieru zamestnanosti mužov a žien vo veku 20 – 64 rokov**. Táto iniciatíva, ktorá začala v roku 2010, je súčasťou stratégie Európa 2020 zameranej na podporu inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu v najbližších 10 a viac rokoch. Program takisto prispieva k plneniu ďalších cieľov EÚ do roku 2020, napríklad znížiť mieru predčasného ukončenia školskej dochádzky pod 10 %, zvýšiť počet mladých ľudí s vysokoškolským alebo ekvivalentným vzdelaním na aspoň 40 % či znížiť počet osôb, ktorým hrozí chudoba a sociálne vylúčenie aspoň o 20 miliónov. Z hľadiska ponuky pracovnej príležitosti a zamestnanosti riešenom území je nedostatok pracovných príležitostí. Tento stav je spôsobený predovšetkým celkovo slabým ekonomickým rozvojom, nízkou kúpyschopnosťou obyvateľstva a nedostatkom kvalitných podnikateľských zámerov. Z vyššie uvedených údajov vyplýva predovšetkým tá skutočnosť, že značná časť pracovných príležitostí je sústredená do maloobchodnej, reštauračnej a turistickej i agroturistickej činnosti, to znamená do hospodárskych činností, ktorých ekonomická výnosnosť je bezprostredne závislá od príjmových možností miestnych obyvateľov.

Roma Education Fund (ďalej "REF") vyhlasuje nový program zameraný na podporu rómskych študentiek stredných pedagogických škôl. Hlavným cieľom projektu je zvýšiť počet rómskych učiteliek v materských školách na Slovensku. Prostredníctvom zvýšeného počtu rómskych učiteliek v škôlkach sa očakáva zvýšený počet rómskych detí v škôlkach, čo sa odrazí na ich lepšej príprave na vstup do základnej školy.

Platforma aktívnych mimovládnych rómskych organizácií je otvorená všetkým záujemcom pôsobiacim v teréne Vyhlásenie Platformy aktívnych rómskych organizácií. Mimovládne rómske organizácie očakávajú, zlepšenie situácia vo vydávaní rómskych printových médií, o znovuvydávanie Rómskych listov

Partnerstvo Nadácie Erste pod názvom EFROPA. Vyše 40 organizácií z Európy sa stretlo prednádávanom na prvom oficiálnom mítingu v rumunskom mestečku Sacele neďaleko Brašova, aby spolu hľadali možnosti riešenia niektorých problémov Rómov v Európe. Realizujú množstvo projektov, ktoré by mohli byť motiváciou aj pre iné organizácie. S cieľom spojiť schopnosti, vedomosti a skúsenosti všetkých zainteresovaných vzniká projekt s názvom EFROPA (Erste Foundation Roma Partnership).

V obci je zastúpenie:

Gizela Svobodová, SHR, Lesné hospodárstvo a ostatné služby v lesníctve

Ing. Dušan Slivovič, sprostredkovanie poistenia, Činnosti poisťovacích agentov a maklérov

Obec Bžany, Všeobecná verejná správa

VYKOTEX, spoločnosť s ručením obmedzeným, Výroba ostatných textilných výrobkov okrem odevov

Pravoslávna cirkevná obec Bžany, Činnosti cirkevných organizácií

LESNÁ A URBÁRSKA SPOLOČNOSŤ, pozemkové spoločenstvo Bžany,

Lesné hospodárstvo a ostatné služby v lesníctve

Regionálne združenie Veľká Domaša, n.o. v likvidácii, Činnosti ostatných členských organizácií

Miroslav Kleban, Výroba zámkov a pántov

Tomáš Slavík - SATO, Opracovanie a povrchová úprava kovov

Peter Homol, Výroba ostatných kovových výrobkov i. n.

Peter Široký s.r.o., Výstavba obytných a neobytných budov i. n.

Tomáš Kasarda, Poradenské služby v oblasti podnikania a riadenia

N3 s.r.o., Prenájom a lízing ostatných osobných potrieb a potrieb pre domácnosť

LOVEC, s.r.o., Služby súvisiace s pestovaním plodín

Štefan Blanár, Výroba ostatných kovových výrobkov i. n.

1.9. Analýza poľnohospodárstva a rozvoj vidieka

Pôda je jednou z najdôležitejších zložiek prírody a krajiny a je základom poľnohospodárskej a lesnej produkcie. Je odrazom fyzickogeografických pomerov územia a podlieha neustálym vývojovým zmenám, ktoré sú vyvolané rozličnými vnútornými a vonkajšími činiteľmi. Pôda plní významnú environmentálnu funkciu ako zložka krajiny z regulačným detoxikačným a hygienickým čistiacim významom, čím ochraňuje iné zložky životného prostredia.

Z celkovej výmery 2 441 tis. ha je na území Slovenska 56 % pôd s dobrou kvalitou, s horšou kvalitou je 36 % a 8 % pôd je nevhodných pre poľnohospodárske využitie. Ochranu ekosystémov, voľne žijúcich druhov živočíchov a voľne rastúcich druhov rastlín a genetickej diverzie upravuje zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Zákon definuje kategórie chránených území (CHÚ) pre zabezpečenie ochrany biotopov a druhov národného a európskeho významu.

Z celkovej výmery 1 132 160 ha (23,14 % územia SR) osobitne chránených území predstavujú lesy viac ako 80 % z čoho vyplýva dôležitosť lesných ekosystémov v týchto územiach. Poľnohospodársky využívané plochy zaberajú asi 35 000 ha z chránených území. Spôsob hospodárenia (obmedzujúce podmienky) v týchto oblastiach je stanovený zákonom 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Mierne členitý povrch chotára tvoria vrstvy flyšu. Prevláda les s porastom duba, buka a hrabu. V obci pôsobia SHR. To znamená, že sa hospodári veľmi ekologicky.

Prihliada sa na prírodu s nasledujúcim faktormi:

- ohľaduplne k pôde
- striedanie plodín s kukuricou, slnečnicou, sójou, pšenicom a repkou
- minimálne hnojenie a postrek chémiou
- nepestujú sa geneticky modifikované plodiny

Všetky tieto faktory pôsobia blahodárne na pôdu a tak pôda ostáva úrodná pre nasledujúcu generáciu.

Erózia pôdy

Najzávažnejším problémom degenerácie poľnohospodárskej pôdy v SR je pôdna erózia. Potencionálne ohrozená poľnohospodárska pôda procesmi vodnej erózie predstavuje 43,3 %. Potenciál veternej erózie pôdy v SR je relatívne nízky, extrémne ohrozených je iba 1,3 %, vysoká intenzita erózie prebieha na 1,9 %, strednou intenzitou je ohrozovaných 3,0 % výmery.

Pôdy flyšového pásma sú náchylné na vodnú eróziu. Ohrozenie pôd vodnou eróziou sa zvyšuje pozemkovými úpravami, najmä pri zväčšovaní výmeru honov. Tým na niektorých miestach dochádza k odstráneniu pôdoochrannej krajínovornej a ekologicky dôležitej zelene. Výmoľová erózia poškodzuje nespevnené a nedostatočne udržiavané poľné cesty, ktorých pôdu vymýva až po podložie. Na brehoch Domaše dochádza k abrázii brehov.

Hydrologické a hydrogeologické pomery

Súčasný hydrologický režim sa výrazne odlišuje od pôvodného režimu. Výsledky analýz jasne poukazujú na výrazne zmenené podmienky vodohospodárskeho potenciálu riešeného územia, čím sa znížila aj jeho hydromorfnosť a vododržnosť.

Celková dĺžka vodných tokov v Slovenskej republike dosahuje 49 774,8 km. Upravené brehy vodných tokov dosahujú dĺžku 7 898 km. V dĺžke 2 769 km majú vybudované ochranné hrádze pred povodňami, ktorými sa vo výmere 3 984 km² zabezpečuje plocha pred storočnými vodami.

Pramenný potenciál vody v Slovenskej republike je cca 400 m³/sec, no územím preteká cca 3 300 m³/sec. Vodný fond prameniáci na území Slovenska má tiež široký rozptyl od vysokohorského, cez stredohorské, až po nížinné. Vzhľadom na klimatické zmeny sa čoraz častejšie vyskytujú povodňové prietoky ohrozujúce stavby, hodnotu a životy obyvateľstva. Zdroje podzemných vôd sú rozložené nerovnomerne v závislosti od geologických pomerov. Prírodné zásoby podzemných vôd predstavujú v SR 146,7 m³/s, z ktorých je 51,7 % využiteľných. Vplyvom rozkolísaných zrážkových pomerov dochádza k redukcii zásob podzemných vôd. V zmysle zákona o vodách č. 364/2004 Z. z. sú definované štyri chránené územia:

- a) Chránené vodohospodárske oblasti,
- b) Ochranné pásma vodárenských zdrojov,
- c) Citlivé oblasti,
- d) Zraniteľné oblasti.

Hydrológia:

VODNÉ DIELO - DOMAŠA

Vodná elektráreň Domaša bola inštalovaná ako podpriehradová vodná elektráreň pri nádrži Domaša, ktorá má predovšetkým vodohospodárske funkcie v plochom povodí rieky Ondava na východnom Slovensku. Sú v nej dva klasické agregáty s Kaplanovou turbínou. Parametre - VE Domaša

Kategória priehradová - akumulčná	
Výkon inštalovaný MW	12.4
Tok	Ondava
Typ turbíny	Kaplan
Prietok m ³ .s-1	2x 25
Počet turbo agregátov	2
Rok uvedenia do prev.	1966
Priemerná ročná výroba GWh	11.497

Vodná elektrárň

Spôsob výroby elektrickej energie vo vodnej elektrárni Vodné elektrárne fungujú na princípe premeny mechanickej energie vody na elektrickú energiu. Vodný prúd prechádza nepohyblivými rozvážacími kanálmi turbíny a takto usmernený vodný prúd vteká do opačne zakrivených lopatiek obežného kola vodnej turbíny, roztáča tieto lopatky a odovzdáva im svoju mechanickú energiu. Mechanická energia vody sa mení na mechanickú energiu hriadeľa, tá sa následne mení pomocou elektrických generátorov na energiu elektrickú. S vysokou účinnosťou premieňa elektrický generátor vodnej elektrárne energiu mechanickú na energiu elektrickú. Elektrická energia sa v synchronnom generátore vytvára indukciou rotujúceho magnetického poľa rotora do pevného vinutia statora generátora. Pre vytvorenie magnetického poľa rotora je potrebný budiaci jednosmerný prúd, ktorý je vyrábaný v budiči generátora.

Vyrobená elektrická energia sa prenáša pomocou elektrických sietí pozostávajúcich z rozvodných zariadení, z transformovní a cez rozvodné siete až ku konečnému spotrebiteľovi.

Vodné elektrárne sa členia podľa toho, pre aké spády a akým spôsobom vodný tok využíva:

Akumulačné VE - ich súčasťou je veľká akumulčná nádrž

Derivačné VE - sú postavené na derivačnom kanále

Prietokové VE - prehradzujú pôvodné alebo nové koryto vodného toku

Prečerpávacie VE - v čase nízkej záťaže prečerpávajú vodu do vyššie položenej nádrže. V čase vyššej záťaže táto voda potom poháňa hydrogenerátor na výrobu elektrickej energie.

Kombinované VE

Zdroj: www.seas.sk, Slovenský vodohospodársky podnik, Povodie Bodrogu a Hornádu, Košice.

Obcou preteká potok, ktorý je prekrytý panelmi, je potrebná revitalizácia, vybudovanie protipovodňových opatrení.

Poľnohospodárstvo:

Transformácia a reštrukturalizácia poľnohospodárstva je spojená s prudkým znižovaním počtu pracovníkov v posledných rokoch s dosahom hlavne na nízko kvalifikovanú pracovnú silu má výraznú segmentáciu pracovných trhov s prehľbovaním nerovností na trhu práce. Predpokladá sa aj ďalší pokles stálych pracovných miest v poľnohospodárstve na úkor krátkodobých sezónnych pracovných úväzkov. V obci pôsobí SHR.

1.9.1. Lesné hospodárstvo

Lesné hospodárstvo priamo v obci je rozvinuté. Prevláda les s porastom duba, buka a hrabu. Pôsobí tu lesné spoločenstvo.

1.9.2. Rozvoj vidieka

Obec možno charakterizovať ako polyfunkčné sídlo s kumuláciou nasledovných funkcií:

- obytná a rekreačná,
- prírodno-ochranná,
- lesohospodárska,
- poľnohospodárska.

V obci prevláda vidiecke osídlenie. Vidiecke prostredie patrí medzi územie, ktoré si vyžaduje osobitnú ochranu a starostlivosť, pretože doterajší vývoj životných podmienok viedol k degradácii tejto časti sídelnej štruktúry. Obec a obyvateľstvo, ktoré žije na tomto území predstavuje podstatný potenciál duchovného a hmotného bohatstva spoločnosti, ktorý má zmysel práve v tomto prostredí. Obec je prevažne monoštruktúrne orientovaná. Tradičné remeslá sú na ústupe, služby nie sú dostatočne rozvinuté.

Rozvoju obce je potrebné venovať pozornosť vzhľadom k jej polohe a osídleniu. Obec má veľmi dobré, nie plne využité možnosti pre rozvoj. Jej veľkou šancou je rozvoj cestovného ruchu, vidieckej turistiky, agroturistiky, malého a stredného podnikania založené na miestnych špecifikách, kultúrnom a prírodnom dedičstve. Ich realizáciou sa podmieni možnosť využitia miestnej pracovnej sily.

Zvýšenú starostlivosť je potrebné venovať ochrane životného prostredia pre zachovanie prírodných krás obce, kultúrnych pamiatok a príťažlivosť pre turistov.

Pozornosť je potrebné venovať zabráneniu vzniku čiernych skládok, vytváraním organizovaných skládok, ako aj rozvoju agroturistiky z hľadiska krajinotvornej funkcie obce.

Národná politika v rozvoji vidieka

Globálnym cieľom národnej Koncepcie rozvoja vidieka SR je udržateľný rozvoj vidieckych oblastí.

Kľúčové národné priority sú:

1. Rozvoj ekonomických aktivít vhodných pre vidiek.
2. Ochrana životného prostredia a kultúrneho fondu.
3. Zvýšenie kvality života vidieckeho obyvateľstva.

Implementačná stratégia

Pre implementačnú stratégiu v oblasti rozvoja vidieka je definovaných 8 strategicky dôležitých oblastí:

- Zabezpečenie pokračovania poľnohospodárstva v znevýhodnených oblastiach a zlepšenie príjmovej situácie poľnohospodárov hlavne v menej priaznivých oblastiach a tým pôsobiť proti ich odchodu z týchto oblastí.
- Udržanie prírodného potenciálu krajiny a ochrana biodiverzity realizáciou stanovených poľnohospodárskych postupov.
- Rozvoj konkurencieschopnosti a environmentálne šetrnej poľnohospodárskej výroby.
- Zvýšenie úrovne kvality spracovania, pridanej hodnoty, marketingu a rozvoja produktov poľnohospodárskej výroby.
- Diverzifikácia činností a vytváranie podmienok pre stabilizáciu osídlenia vidieckeho priestoru a uchovanie rekreačného a kultúrneho dedičstva.
- Stabilizáciu vlastných štruktúr v poľnohospodárstve a rozvoj trhu s pôdou.
- Zvýšenie absorpčnej kapacity cez odborné vzdelávanie subjektov vidieka.

Rozvojové potreby vidieka

Oblasť ekonomiky vidieka:

- Rozvoj rekreácie, ubytovacích a reštauračných zariadení.
- Vyššie úrovne investícií do modernizácie poľnohospodárskych systémov.
- Vyššie úrovne investícií do modernizácie potravinársko-spracovateľských systémov.
- Nové investície do pridanej hodnoty poľnohospodárskych výrobkov.

- Propagácia a podpora výroby nových typových/regionálnych výrobkov.
- Nové investície do zmeny/zlepšenia poľnohospodárskych systémov, ktoré znížia ich vplyv na životné prostredie.
- Propagácia a podpora a vytvárania spoločných odbytových organizácií výrobcov.
- Zabezpečenie programov vzdelávania za účelom odstránenia deficitov v odborných, profesionálnych a manažérskych schopnostiach.
- Propagácia a podpora rozvoja malých a stredných podnikov vo vidieckych sídlach.
- Propagácia a podpora rozvoja finančných systémov pre splnenie špecifických úverových požiadaviek a nových foriem vidieckych podnikov.
- Vyššie úrovne investícií do výskumu a vývoja nových tovarov a trhov.

Oblasť vidieckeho prostredia:

- Zachovanie poľnohospodárskych činností vo vidieckych znevýhodnených oblastiach.
- Podpora poľnohospodárskych činností chrániacich životné prostredie a udržanie enviromentálnych hodnôt krajiny.
- Vyššia podpora ochrane životného prostredia.
- Udržanie a ochrana biodiverzity.
- Nové investície do prevencie požiarov a iných foriem neúmyselných škôd.
- Podpora činností chrániacich životné prostredie a udržanie enviromentálnych hodnôt krajiny.

Oblasť vidieckej komunity

- Propagácia a podpora rozvoja podnikov využívajúcich remeselné zručnosti na vidieku v spojení s rekreačným a historickým dedičstvom.
- Propagácia a podpora rozvoja spoločností zameraných na agroturistiku.
- Propagácia a podpora vytvárania a rozvíjania schopnosti miestnych spoločenstiev a spoločenských organizácií prinášať „zdola nahor“ prístup do plánovania a realizácie rozvojových projektov na vidieku.
- Nové investície do zabezpečovania vzdelávania, predovšetkým nižšieho veku, žiadané zručnosti.
- Vytváranie podmienok pre tvorbu pracovných príležitostí.
- Diverzifikácia vidieckej ekonomiky a znižovanie jej závislosti na prvovýrobe.
- Vyššie úrovne investícií do zlepšenia verejných služieb vo vidieckych samosprávach a podpora rozvoja rekreačnej oblasti.
- Vyššie úrovne investícií do tvorby a obnovy technických služieb a občianskej vybavenosti vo vidieckych samosprávach.
- Nové investície do infraštruktúry, potrebnej pre podporu rekreačnej a vidieckej turistiky.
- Nové investície do rekonštrukcie a modernizácie budov na vidieku a Domaši.
- Vyššie úrovne investícií do rozvoja efektívnych komunikačných a dopravných spojení medzi vidiekom a národnými/medzinárodnými trhmi.
- Vyššie úrovne investícií do zlepšenie infraštruktúry a služieb na vidieku.
- Zlepšenie prístupu k informáciám a k novým a inovačným technológiám prostredníctvom podpory vzdelávacích a informačných služieb.

Zoznam potrieb rozvoja bol zoskupený do následných strategicky dôležitých oblastí:

1. Aktivita, ktoré zlepšia konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, spracovania poľnohospodárskych výrobkov.
2. Aktivita, ktoré pomôžu zachovať a zlepšiť životné prostredie vidieka.

3. Aktivita, ktoré budú realizovať ďalší rozvoj vidieckych oblastí, vzdelávanie a zručnosti vidieckej populácie a prispieť k udržaniu osídlenia vidieka.

Globálny cieľ:

Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva a zlepšiť životné prostredie zavádzaním vhodných poľnohospodárskych a lesníckych postupov a kvalitu života na vidieku s dôrazom na trvalo udržateľný rozvoj.

Dôraz je kladený na:

- Zlepšenie konkurencieschopnosti agropotravinárskeho a lesného sektora prostredníctvom zvyšovania efektívnosti a kvality výroby so zachovaním princípov udržateľného rozvoja a princípov ekologizácie hospodárenia na vidieku.
- Zlepšenie stavu životného prostredia a krajiny zavedením vhodných poľnohospodárskych postupov.
- Skvalitnenie života vo vidieckych oblastiach a diverzifikáciu vidieckeho hospodárstva v rámci vytvárania nových pracovných príležitostí, vzdelávania a obnovy a rozvoja obcí, čo prispieje k zníženiu regionálnych rozdielov vidieka na Slovensku.

PRÍSTUP LEADER

Slovenský vidiek trpí poddimenzovaním, nedostatkom miestnych zdrojov i odborného potenciálu. Sektorový prístup a nezohľadňovanie regionálnej diferenciácie pri poskytovaní podpory bude viesť ešte k väčšiemu sociálnemu a ekonomickému úpadku vidieka. Zmenu môže priniesť len zmena prístupu k rozvoju vidieka, a to od sektorovej podpory k vertikálnej integrovanej.

V metodike prístupu Leader sa uplatnením princípu „zdola – nahor“ dosahuje cielenosť a efektívnosť podpory, ktorá je potrebná v danej lokalite pre rozvoj územia. Zlučovaním miestnych subjektov do miestnych akčných skupín je zaistené sociálne „stmelovanie“ územia, kde jednotlivé subjekty budú sami „riadiť“ vlastné územie a budú vedení vecou spoločnou.

Integrovaná podpora rozvoja vidieka môže byť účinná len vtedy, ak si subjekty na vidieku čo najskôr uvedomia, že ak chcú, aby sa zmenila ich situácia, musia mobilizovať svoje zdroje a zvoliť partnerský prístup k sociálnemu a ekonomickému oživeniu miestnemu rozvoju.

1.10. Analýza stavu životného prostredia

1.10.1. Vodovodná a kanalizačná sieť

Vodné hospodárstvo

Obec Bžany nemá vybudovaný vodovod. Obyvatelia majú vlastné zdroje vody kopané studne, v ktorých výška hladiny je výrazne ovplyvňovaná výškou vody vo VN Domaša. Je potrebné vybudovanie vodovodu.

Kanalizačná sieť

V obci je vybudovaná kanalizácia, je potrebná dostavba v rekreačnej oblasti. Je v správe Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s., Závod Svidník.

1.10.2. Životné prostredie

Faktory pozitívne ovplyvňujúce životné prostredie

Prírodné pomery

Optimálna klíma a teplota vody na Domaši je 23°C zabezpečujú príjemné kúpanie v čistej vode od júna do polovice septembra. Domaša poskytuje ideálne podmienky na rekreáciu a vodné športy. Jej brehy lemujú mäkké línie zátok, pahorkov i chrbtov, ktoré núkajú z každého miesta vždy inú neopakovateľnú scenériu i pekný pohľad na vodnú hladinu, ktorá je čistá, zelená až zelenomodrá. Pravá západná strana je zalesnená, pri východných brehoch sa les strieda s lúkami. Toto prostredie je rajom hubárov, poľovníkov a milovníkov dlhých prechádzok. Vodná plocha a jej brehy sú charakteristické pestrosťou výskytu vodného vtáctva. Môžete tu uvidieť bociana čierneho, bučiaky, kulíky, rôzne druhy kačíc, labute, volavky, z dravcov haju, orliaka morského a iné. Rybári nájdu nádherné, tiché zákutia s možnosťou lovu rôznych druhov rýb – kapor, zubáč, štika, boleň, sumec, pleskáč, úhor, jalec, podustva. Bohaté možnosti rybolovu poskytuje aj priľahlá vyrovnávacia nádrž Malá Domaša pri obciach Malá Domaša a Slovenská Kajňa.

Veľká Domaša je viacúčelové vodné dielo - vodná nádrž v okresoch Vranov nad Topľou a Stropkov. Výstavba vodného diela Veľká Domaša sa začala vo februári 1962 a ukončená bola v decembri 1967. Injekčná štôľňa sa začala zakladať v auguste 1963. Prietok Ondavy bol odvedený do štôľne v júni 1964. Sypanie vlastného telesa hrádze sa začalo na jar 1964, keď bol ešte otvorený výkop injekčnej štôľne. Sypanie statickej časti sa začalo v rokoch 1965 - 1966. Sypanie zemnej hrádze bolo ukončené v septembri 1966. Hydroelektrárň bola dokončená v decembri 1966 a o rok neskôr, v decembri 1967, bola ukončená výstavba celého vodného diela.

Vodná nádrž Domaša leží v Ondavskej vrchovine v doline Ondavy, pod ňou je malá vyrovnávacia nádrž Malá Domaša. Vodná nádrž Domaša sa dvoma tretinami plochy rozkladá na území okresu Vranov nad Topľou a severná časť zasahuje do okresu Stropkov. Celá nádrž má veľký vodohospodársky význam s polyfunkčným charakterom: regulácia prítokov vôd do Východoslovenskej nížiny, zásobáreň úžitkovej vody a perspektívne aj pitnej vody a využitie na rekreačné účely. Pre ročné zrážkové výkyvy a nerovnomerné odbery vody hladina aj v priebehu roka intenzívne kolíše, čo vyvoláva abráziu brehov s následnou aktiváciou zosunov na priľahlých svahoch, výrazne poškodzujúcich hospodárske objekty, najmä cesty.

Technické parametre:

- Vodná plocha: 1 422 ha
- Dĺžka: 14 km
- Najväčšia hĺbka: 35 m
- Plavebné hĺbky: 8 - 15 m
- Max. šírka: 4 km
- Objem: 187,5 mil. m³
- Nadmorská výška: 162,4 m n. m.

Okres Vranov nad Topľou, kam región Domaša patrí, má vďaka svojej geografickej polohe veľmi zaujímavú a rôznorodú prírodu. Južná časť patrí do Východoslovenskej nížiny, ktorá je svojím reliéfom výrazne odlišená od masívu Slanských vrchov na východe a pahorkatiny Nízkych Beskýd v severozápadnej časti.

Slanské vrchy, vďaka svojej značnej členitosti, sú veľmi významné z botanického, zoologického i geologického hľadiska. Sú tvorené andezitmi

a pyroklastikami. Lesné porasty možno zhruba rozdeliť do dvoch vegetačných stupňov. Zhruba do 500 m n. m. sú to dubohrabiny s ostricou chlpatou, nad 500 m n. m. sú to zubačkové bučiny. Vo vyšších polohách a na skeletovitejších substrátoch sú javorové bučiny s javorom mliečnym, javorom horským a jaseňom štíhlým, v podraсте prevláda mesačnica trváca. Na extrémnych stanovištiach hrebeňov sa vyvinuli kyslé bučiny s chvostníkom jedľovitým, bielomachom sivým a čučoriedkou obyčajnou. Z chránených rastlín na Šimonke rastie prilbica pestrá. V doline Starého potoka je nápadná telékia ozdobná. Po celom území roztrúsene rastú rôzne orchidei. Z hľadiska zoologického sú Slanské vrchy významnou ornitocenózou. Zo vzácnych druhov tu hniezdi bocian čierny orol kráľovský, orol krikľavý, hadiar krátkoprstý, sova dlhochvostá, lelek obyčajný, ďateľ bielochrbtý a muchárik malý. Z cicavcov si pozornosť zasluhuje výskyt piskora vrchovského, vlka obyčajného, mačky divej a rysa ostrovida. V starých opálových štôľňach nad Zámutovom zimuje 11 druhov netopierov.

Východoslovenská nížina bola činnosťou človeka najviac pozmenená. Pôvodné biotopy lužných lesov, vrbových remíz a močiarov boli premenené na poľnohospodársku pôdu. Čiastočne sa zachovali v brehových porastoch Tople a Ondavy. Zaujímavé sú slepé ramená pri Dlhom Klčove so zachovalými mokradnými spoločenstvami. Niektoré mokradné druhy (okrasa okolíkatá, kosatec žltý, šípovka vodná) druhotne obsadzujú systémy odvodňovacích kanálov. Polia s bohatým výskytom hraboša poľného sú loviskami pre dravé vtáky hniezdiace v okolitých lesoch. Na povalách poľnohospodárskych budov hniezdia kuviky obyčajné a plamienky driemavé. V podkrovných priestoroch sakrálnych stavieb majú svoje letné kolónie netopiere obyčajné a ucháče sivé.

Nízke Beskydy vyplňajú severnú časť okresu. Sú tvorené Ondavskou vrchovinou a Beskydským predhorím. Charakteristický pre nej je mierne modelovaný reliéf terénu s výškou do 555 m n. m. Veľká časť je odlesnená a premenená na poľnohospodársku pôdu. Lesy sú dubohrabové až bukové. Z hľadiska geologického a botanického je zaujímavé bradlové pásmo, ktoré sa tiahne od Radvanoviec ponad Medzianky, Hanušovce nad Topľou, Skrabské, Petkovce až po hradný vrch Čičva. Tvorila ho menšie vystupujúce skalky, na ktorých sa vyvinula vápnomilná vegetácia. Toto územie je bohaté na výskyt orchidei, zatiaľ sa zistil výskyt 16 druhov.

Územím okresu Vranov nad Topľou pretekajú rieky Topľa a Ondava. Ich brehové porasty vrby bielej, vrby krehkej a jeľše lepkavej sú významné jednak krajinársky ale aj ako biokoridory. Žiaľ v poslednom období v ich brehových porastoch začínajú prevládať invázne druhy rastlín ako netýkavka žliazkatá, netýkavka málokvetá, slnečnica topinambur a ježkatec laločnatý, ktoré vytlačujú pôvodné druhy. Rieky predstavujú významné migračné cesty pre vodné vtáctvo. Ich význam ešte vzrástol s vybudovaním Veľkej a Malej Domaše, ktoré sa stali oddychovými miestami pre skoro 80 druhov vodného a pri vode sa združujúceho vtáctva. K najvzácnejším druhom patria volavka purpurová, beluša malá, čaplička vlasatá, lyžičiar obyčajný, kulík bledý, hvizdák veľký, orliak morský, kršiak rybár, húska pestrá, rybár malý a bernikla kanadská. V zimnom období sa tu už skoro každoročne zdržiavajú labute veľké. Na prelome 80-tych a 90-tych rokov bolo významnou nielen oddychovou, ale aj hniezdnou lokalitou pre vodné vtáctvo odkalisko v Poši. Hniezdilo tu aj niekoľko párov vzácnej potáčky čiernokrkej. V súčasnosti sa odkalisko pomaly zaplňa popolčekom a podmienky pre hniezdenie sa stále zhoršujú. V hlinitých brehoch hniezdia brehule obyčajné a rybárik obyčajný. V rieke Oľka žije vydra riečna.

Chránené územia:

Národná prírodná rezervácia Šimonka – chránené sú vrcholové pralesovité porasty, spoločenstva javorových bučín a jaseňových bučín na balvanovitom podklade. Na vrcholovej skalky rastie brusnica pravá a smlz chlpkatý. Zaujímavý je výskyt plamienka alpskeho.

Národná prírodná rezervácia Oblík – chránená je vrcholová časť homoľovitého vulkanického kopca zhruba od 600 m vyššie. Rôznosť expozícií zapríčiňuje pestrosť rastlinných spoločenstiev, celkom je tu osem lesných typov. Je tu vybudovaný náučný chodník vedúci od chaty na lúke za Oblíkom.

Prírodná rezervácia Hermanovské skaly – predmetom ochrany je najrozsiahlejší skalný komplex Slanských vrchov – Sokolia skala. Rastie tu tarica skalná a skalnica horská. V minulosti tu hniezdil sokol rároh, v súčasnosti len krkavec obyčajný. Vo veľkom počte tu žije jašterica múrová.

Prírodná rezervácia Zámutovské skaly – predmetom ochrany sú výrazné skalné bralá na Jaseňovom hrebeni a Čulkove s vyvinutými teplomilnými rastlinnými spoločenstvami. Zo vzácnejších druhov tu rastie tavolník prostredný, dráč obyčajný, kostrava dalmatská, nátržník piesočný.

Prírodná rezervácia Zámutovská jelšina – predmetom ochrany je terénna depresia so slatinným jelšovým spoločenstvom s ostricou predĺženou.

Prírodná rezervácia Hlinianska jelšina – predmetom ochrany je terénna depresia so sústavou pramenísk a vyvinutým jelšovým spoločenstvom s výskytom papradníka močiarného a ostrice hrebienkatej.

Prírodná rezervácia Žipovské mŕtve rameno – predmetom ochrany je mŕtve rameno s porastami vegetácie voľnej hladiny a výskytom vzácných ulitníkov.

Prírodná pamiatka Petkovský potok – predmetom ochrany je geomorfologicky a botanicky významné územie s výskytom jaseňa mannového, klokoča perovitého a rôznych orchideí. V potoku sa vytvárajú sintrové kaskády.

Chránený areál Medzianske skalky - predmetom ochrany je časť bradlového pásma s teplomilnou kvetenou s výskytom ponikleca veľkokvetého.

Chránený areál Radvanovské skalky – lokalita s výskytom ponikleca veľkokvetého a teplomilnými a suchomilnými trávinnými spoločenstvami.

Chránený areál Štefanovská borina – predmetom ochrany je územie s teplomilnou vegetáciou a výskytom črievičníka papučkového a ďalších orchideí.

Prírodná pamiatka Skaly pod Pariakovou – predmetom ochrany sú bizarné skalné útvary v katastrálnom území Juskovej Vole.

Prírodná pamiatka Zapikan – predmetom ochrany je roklina Komorského potoka s bralnými formami, podomletými prevismi a vodopádom na 3 m stupni v katastri obce Davidov.

Prírodná pamiatka Zárez Stravného potoka – predmetom ochrany je kaňonovité údolie s perejami, vodopádom a malou jaskyňou v katastri obce Pavlovce.

Radvanovské Skalky - Chránený areál, vyhlásený v r. 1990, výmera 0,76 ha. Ochrana typického suchomilného a teplomilného trávnatého spoločenstva bradlového pásma s veľkým výskytom chránených a ohrozených druhov rastlín.

Rankovce, Rankovské Skalky - obec sa spomína v r. 1332 – 1335, patrila Perényiovcom, neskôr panstvu Trebišov. Kostol evanjelický, klasicistický z konca 18. stor., rozšírený v 19. stor. Pôsobisko Jána Hlavíka (1805 – 1862), zberateľa ľudových piesní a Jonáša Záborského (1820 – 1876), spisovateľa. Na cintoríne sú drevené stĺpové náhrobníky s polokruhovými končistými a rozoklanými hlavicami, zdobené vruborezom a zúbkovaním. Kyslá minerálna voda.

Opiná - obec, písomná zmienka je z r. 1427, patrila panstvu Lipovec. Kaštieľ neskororenesančný z r. 1689, klasicisticky upravený v r. 1840. Kostol rímskokatolícky gotický zo začiatku 16. stor., upravovaný v 18. a 19. stor. Kostol evanjelický z r. 1926, oltárny obraz od M. Jordána z r. 1927. Na cintoríne drevené stĺpové

náhrobníky s reliéfnymi symbolmi miestnej výroby z 1. polovice 20. storočia. Variant východoslovenského ľudového odevu – kendický.

Sigord - Vodná nádrž Sigord je známe horské rekreačné stredisko vo vzdialenosti 12 kilometrov od Prešova v lone Slanských vrchov, v ktorých sa kedysi ťažil svetoznámy opál. Okolie Sigordu tvorí pekné horské prostredie so zelenými kopcami, prameňmi minerálnej vody a turistickými chodníkmi vhodnými pre rekreáciu, športovanie a turistiku.

ZOO Stropkov - ZOO park je jediným zariadením svojho druhu na Slovensku. Pracovníkom tohto zariadenia sa podarilo skĺbiť všetky úlohy podobných zariadení. Okrem vystavovania zaujímavých cudzokrajných zvierat v 40 voliérach plní aj ochranu genofondu našej planéty. Svojou osvetovou činnosťou sa podieľa na výchove mladej generácie k láske k prírode a tak i k ochrane životného prostredia.

Dubnícke opáľové bane - jedinečný svetový unikát - Dubnícke opáľové bane - sa nachádza 28 km od Prešova, v strede Slanských vrchov, medzi obcami Zlatá baňa a Červenica.

Herľany - obec známa výskytom jediného gejzíru v republike. Písomne doložená v r. 1487, patrila panstvu Trebišov. V r. 1964 k obci pričlenili časť Žirovce. V obci je 5 prameňov studenej slanej zemito-uhličitej vody, známych už v 17. stor. Z nich jeden prameň známy ako Herľanský gejzír bol vyvrtaný v r. 1870 - 1875 a tým sa prameň umelo aktivizoval. Erupčné intervaly boli spočiatku po vrte 3 - 9 hodinové, neskôr sa predlžovali, v súčasnosti sa erupčná činnosť opakuje v 32 - 34 hodinových intervaloch.

Baňa - pre milovníkov prírody a turistických pochodov ponúkame návštevu jedného z najatraktívnejších vrchov v okolí mesta Stropkov - vrch Baňa s nadmorskou výškou 526 m.

Faktory negatívne ovplyvňujúce životné prostredie

Hluk a vibrácie – jediným zdrojom hluku v intraviláne obce je hluk od motorových vozidiel. Objekty vybavenosti ležia v pásme pod úrovňou hladiny 55 dB(A). Podobne aj všetky novonavrhované rodinné domy, z hľadiska požiadavky na hlukové hygienické ochranné pásmo, budú vyhovovať aj vo výhľadovom období. Prach preniká do krvného obehu. Na znečistenie ovzdušia má najväčší vplyv výskyt drobných prachových častíc, ktoré sa označujú PM10. Podľa Úradu verejného zdravotníctva spôsobujú vážne zdravotné problémy. Väčšie častice dráždia dýchacie cesty, tie menšie sa usadzujú v pľúcach a prenikajú do krvného obehu. V lokalitách s dlhodobou vysokou prašnosťou sa zistila zvýšená úmrtnosť obyvateľov na ochorenia srdcovo-cievnej a dýchacej sústavy či znížená činnosť pľúc u detí a dospelých. Dlhodobu zlepšiť zlý stav by mali programy na zlepšenie kvality ovzdušia. Vláda na to reagovala prijatím stratégie pre redukciu prachových častíc. Envirorezort v nej navrhoval podporu energeticky úsporných áut, vytvorenie nízkoemisných zón či rozlišovanie cestného mýta podľa emisných tried.

1.10.3. Odpadové hospodárstvo

ODPAD V RÁMCI EURÓPSKEJ ÚNIE

Európska komisia zverejnila nový európsky program v oblasti bezpečnosti. Do roku 2020 sa bude zameriavať najmä na hrozby, pre ktoré hranice nie sú prekážkou.

Odpad, ktorý sa kedysi považoval za konečnú stanicu mnohých výrobkov, sa v rámci snahy o udržateľné hospodárstvo stáva hodnotnou surovinou. Vďaka recyklácii odpad napomáha ochrane životného prostredia, efektívnemu využitiu zdrojov, prispieva k zvyšovaniu HDP a zamestnanosti a znižuje emisie.

- do roku 2020: EÚ si stanovila cieľ zvýšiť opätovné použitie a recykláciu

odpadu z domácností a podobného odpadu najmenej na 50 % podľa hmotnosti

- do roku 2020: EÚ si stanovila cieľ zvýšiť opätovné použitie, recykláciu a ostatnú konverziu stavebného odpadu a odpadu z demolácií najmenej na 70 % podľa hmotnosti.

Odpad sa definuje ako "každá látka alebo vec, ktorej sa držiteľ zbavuje, chce sa jej zbaviť, alebo je povinný sa jej zbaviť" (smernica 2008/98/ES). Odpad predstavuje veľkú stratu zdrojov vo forme materiálov a energie, ale pri nesprávnom nakladaní môže ohrozovať aj životné prostredie. Európska komisia uvádza, že až 80% produktov použijeme len raz a odhodíme. Až 1/3 z celkového komunálneho odpadu v Európe skončí na skládkach odpadov. Skládky nielen zaberajú plochu, ale takisto môžu spôsobiť znečistenie ovzdušia, vody a pôdy. Štvrtina európskeho odpadu sa spaľuje, čo pri nesprávnej regulácii môže viesť k emisiám nebezpečných znečisťujúcich látok.

Naopak recyklácia a zhodnocovanie odpadu ostávajú kľúčovým nástrojom na ochranu životného prostredia, účinné využívanie prírodných zdrojov, zvýšenie zamestnanosti v sektore odpadového hospodárstva a boja proti klimatickej zmene. Cieľom Európskej únie je preto znížiť množstvo odpadu, ktorý končí na skládkach a zefektívniť výrobné procesy nižším využívaním primárnych zdrojov a redukciou emitovaných látok. Dlhodobou snahou je zmeniť Európu na tzv. recyklujúcu spoločnosť, vyhnúť sa odpadu a v čo najväčšej možnej miere využiť vyprodukovaný odpad ako druhotný zdroj pre ďalšiu udržateľnú výrobu a spotrebu.

Kombináciou politík by sa malo vytvoriť hospodárstvo založené na úplnej recyklácii vrátane dizajnu výrobkov, ktorý zahŕňa koncepciu životného cyklu, lepšej spolupráce všetkých trhových subjektov v rámci hodnotového reťazca, lepších procesov zhromažďovania, vhodného regulačného rámca, stimulov na predchádzanie vzniku odpadov a recykláciu, ako aj verejných investícií do moderných zariadení na nakladanie s odpadmi a vysoko kvalitnú recykláciu. Komisia ho nazýva obehovým hospodárstvom.

Komunálny odpad pozostáva z odpadu domácností a „podobných“ odpadov z miestnych obchodov, kancelárií a verejných inštitúcií, za zber ktorých sú zodpovedné samosprávy.

Medzinárodné porovnanie produkcie komunálnych odpadov v roku 2012
Zdroj: Eurostat

Medzi členskými krajinami existujú obrovské rozdiely pokiaľ ide o nakladanie s odpadom. V prípade komunálneho odpadu až 34 % skončilo v roku 2012 bez využitia na skládkach, 24 % sa energeticky zhodnotilo v spaľovniach, len 27 % sa zrecyklovalo a 15 % využilo v komposte. Hoci ide oproti roku 1990 (18% recyklácia a kompost) o výrazné zlepšenie, EÚ si stanovila ambiciózný cieľ zvýšiť úroveň recyklácie do roku 2020 na 50%.

Environmentálne organizácie tvrdia, že kľúčom k väčšej miere recyklácie je zmena správania spotrebiteľov. Predstavitelia EK naopak tvrdia, že úspech alebo zlyhanie v iniciatívach pre zhodnocovanie odpadu závisí na ekonomických stimuloch. Napríklad Belgicko, ktoré patrí je označované za žiarivý príklad (57% recyklácia) zaviedlo vysoké dane na skládkovanie.

Pokiaľ ide o odpad z obalov, ich miera recyklácie v EÚ bola podľa Eurostatu v roku 2011 na úrovni 63,6 %. V Belgicku sa recyklovalo až 80,2 % obalov. Nad 70 % odpadov z obalov sa recyklovalo v Holandsku, Nemecku a Írsku, na poslednej priečke sa umiestnilo Poľsko so 41,2 %. Miera recyklácie obalov na Slovensku bolo rovnaká ako v Grécku – 62,4 %.

Miera recyklácie pre odpad z obalov (2011), Zdroj: Eurostat Initiates file download

Triedený zber na Slovensku

V celoeurópskom porovnaní patrí SR medzi krajiny s najnižšou produkciou KO. Len dva regióny (Bratislavský a Trnavský) dosahujú produkciou komunálneho odpadu aspoň čiastočne priemer EÚ.

Podľa údajov oprávnenej organizácie ENVI-PAK, ktorá každoročne zhromažďuje údaje o stave odpadového hospodárstva na Slovensku so zameraním na separovaný zber v mestách a obciach (1600 obcí), priemerná produkcia komunálneho odpadu na Slovensku v roku 2013 narastá množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu a naopak, miera triedenia odpadu klesá. Z porovnania dát o triedenom zbere za roky 2012 a 2013 vyplýva, že v roku 2013 vyprodukoval každý obyvateľ Slovenska v priemere o vyše 6 kilogramov viac komunálneho odpadu ako tomu bolo v roku 2012. Množstvo komunálneho odpadu prepočítané na jedného obyvateľa tak dosiahlo úroveň 325,25 kilogramov, čo predstavuje medziročný nárast o 2 %.

Priemerné hodnoty v produkcii komunálneho odpadu dosiahol región východ (Žilinský kraj – región Orava, Prešovský a Košický kraj) 267,71 kilogramov na obyvateľa. Najvyššie množstvo vytriedeného odpadu v prepočte na jedného obyvateľa (vyseparovateľnosť) zaznamenal región západ – 25 kilogramov na jedného obyvateľa. Naopak najmenej vyseparujú obyvatelia regiónu východ – 18,61 kilogramov odpadu na jedného obyvateľa.

Rámcová smernica o odpade

V novembri 2008 bola schválená rámcová smernica o odpade, ktorá vládám členských krajín do roku 2020 stanovuje opätovne použiť a recyklovať odpad z domácností ako papier, kov, plasty a sklo a podľa možnosti z iných zdrojov, pokiaľ tieto zdroje obsahujú podobný odpad ako odpad z domácností, najmenej na 50 % podľa hmotnosti. Rovnako stanovuje rozsah ostatnej konverzie stavebného odpadu a odpadu z demolácií najmenej na 70 % podľa hmotnosti.

Nový predpis EÚ taktiež sprehľadnil dovtedy platné smernice - zlúčili sa smernice o odpadoch, odpadových olejoch a nebezpečnom odpade. Smernica na základe prístupu vyhodnocovania životného cyklu produktov (life cycle assessment, LCA) upravuje aj hierarchiu priorít odpadového hospodárstva. Ak už nejaký odpad vznikne, mal by sa do maximálnej možnej miery recyklovať. Ak nie je možná recyklácia, tento odpad by sa mal inak zhodnotiť, napr. na výrobu tepelnej či elektrickej energie. Ako posledná možnosť je likvidácia odpadu skládkovaním.

Obehové hospodárstvo

V júli 2014 Európska komisia prezentovala komunikáciu s názvom „Smerom k obehovému hospodárstvu: Program nulového odpadu pre Európu,“ ktorou otvorila debatu o nových cieľoch pre európske odpadové hospodárstvo. Zapojiť EÚ do obehového hospodárstva znamená nespoliehať sa výlučne na riešenia obvyklé na konci životnosti výrobku, ale brániť vzniku odpadu už pri navrhovaní výrobku a inováciu zahŕňať do celého hodnotového reťazca. Výrobky možno nanovo navrhnuť tak, aby sa používali dlhšie, aby sa dali opravovať, modernizovať, prerábať alebo prípadne recyklovať namiesto vyhodenia. Dôležité je aj opätovné využitie výrobkov a surovín. Cieľom je minimalizovať únik zdrojov z kruhu tak, aby systém fungoval optimálnym spôsobom.

Fázy modelu obehového hospodárstva

Komisia v správe odporučila prijať tieto ciele:

- rozšíriť využívanie a recykláciu komunálneho odpadu na minimálne 70 %

do roku 2030,

- zvýšiť mieru recyklácie odpadu z obalov na 80 % do roku 2030 s priebežnými cieľmi 60 % do roku 2020 a 70 % do roku 2025 vrátane cieľov pre špecifické materiály
- zakázať skládkovanie recyklovateľných plastov, kovov, skla, papiera a kartónu, ako aj biologicky odbúrateľného odpadu do roku 2025,
- podporovať rozvoj trhov s vysoko akostnými druhotnými surovinami, prostredníctvom posúdenia pridanej hodnoty kritérií na ukončenie vlastností odpadu v prípade špecifických materiálov,
- zredukovať tvorbu odpadov o 30% do roku 2025,
- spresniť metódu výpočtu recyklovaných materiálov s cieľom zabezpečiť vysokú úroveň kvality recyklácie.

Zvyšovanie efektivity využívania zdrojov o 30% by mohli do roku 2030 zvýšiť HDP EÚ o 1% a vytvoriť takmer 2 milióny nových pracovných miest. Stanovené ciele väčšina považuje za príliš ambiciózne a ohrozujúce konkurencieschopnosť krajín.

Implementácia pravidiel EÚ na Slovensku

Smernica tiež stanovuje minimálne pravidlá zodpovednosti výrobcov a ustanovenia o označovaní batérií a ich odnímateľnosti z prístrojov, v ktorých sa používajú. Takzvaná baterková novela zákona vstúpila do platnosti začiatkom roku 2014. Na Slovensku sa tým aj pre komoditu batérií a akumulátorov zaviedla rozšírená zodpovednosť výrobcov, ktorí tak budú niesť všetky finančné náklady spojené s ich zberom, spracovaním a recykláciou.

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky je ústredným orgánom štátnej správy pre tvorbu a ochranu životného prostredia vrátane:

- a) ochrany prírody a krajiny,
- b) vodného hospodárstva, ochrany pred povodňami, ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania a rybárstva s výnimkou akvakultúry a morského rybolovu,
- c) ochrany ovzdušia, ozónovej vrstvy a klimatického systému Zeme,
- d) ekologických aspektov územného plánovania,
- e) odpadového hospodárstva,
- f) posudzovania vplyvov na životné prostredie,
- g) zabezpečovania jednotného informačného systému o životnom prostredí a plošného monitoringu,
- h) geologického výskumu a prieskumu,
- i) ochrany a regulácie obchodu s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín,
- j) geneticky modifikovaných organizmov

(§ 16 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, zmena zák. 372/2010 Z. z. s účinnosťou od 1. novembra 2010)

Nový zákon o odpadoch č. 79/2015 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov nadobudne účinnosť 1. januára 2016.

Zákon o odpadoch zavádza tzv. rozšírenú zodpovednosť výrobcov a dovozcov za výrobok od jeho výroby až po jeho spracovanie ako odpadu. Znamená to, že výrobcovia budú zodpovedať za recykláciu a spracovanie vlastných výrobkov. Platí to napríklad pre výrobcov alebo dovozcov elektrozariadení, vozidiel, pneumatík, akumulátorov, ale aj papiera, plastov alebo skla. O vytriedený odpad sa majú postarať novovytvorené Organizácie zodpovednosti výrobcov. Obce budú po uzavretí

dohody s organizáciami povinné platiť len za vývoz zmiešaného komunálneho odpadu, čo by ich podľa ministra malo motivovať k dôslednému triedeniu odpadu. Zákon má priniesť aj zrušenie Recyklačného fondu, ktorý už splnil svoju historickú úlohu. Funkcie fondu prejdú na výrobcov a na štát. Takisto sa sprísni systém výkupu kovov od fyzických osôb. Zberníam pribudne povinnosť uskladniť kovy na sedem dní na tzv. monitorovacom priestore, ktorý je monitorovaný kamerovým systémom. Zberne budú využívať len váhy s platným certifikátom o ich ciachovaní. Vyplácanie osôb, ktoré kov do zberne prinesú, bude fungovať len formou prevodu na bankový účet alebo pomocou peňažného poukazu, nie v hotovosti. Ministerstvo si od týchto opatrení sľubuje pokles trestnej činnosti spojenej s výkupom kovov. Nový zákon má tiež účinnejšie bojovať proti čiernym skládkam, ktorých je oficiálne na Slovensku približne okolo 2 500, neoficiálne však až 7 000. Štyridsať percent sumy, ktorú občan zaplatí za uloženie odpadu na legálnej skládke, pôjde do Environmentálneho fondu. Tieto peniaze budú potom určené na likvidáciu čiernych skládok. Boj proti čiernym skládkam ostane podľa návrhu zákona v kompetencii obcí, keďže sú podľa ministerstva na túto úlohu najpovolanejšie. Zároveň má zákon v boji proti čiernym skládkam posilniť kompetencie polície. Ak výška škody pri čiernej skládke presiahne 266 eur, začne polícia konať v zmysle trestného zákona. Pokuta pre tých, ktorí nelegálne uložia odpad na čiernej skládke, sa má tiež zvýšiť z doterajších 160 eur na 1 500 eur.

Zber komunálneho odpadu v obci sa realizuje do zberných nádob a do veľkokapacitných kontajnerov. Zber, preprava a zneškodnenie odpadov z predmetného územia je zmluvne zabezpečené prostredníctvom oprávnených organizácií.

Odpadové hospodárstvo riešiť podľa týchto zásad:

- asanovať existujúce čierne skládky,
- zvýšiť propagáciu triedenia odpadu,
- zlepšenie vývozu separovaného odpadu,
- výrobné organizácie, ktoré produkujú špecifický odpad musia mať vlastný program likvidácie výrobného odpadu.

1.10.4. Ovzdušie a klimatické zmeny

Na Slovensku boli vypracované viaceré koncepčné materiály, ktorých súčasťou je aj politika zmierňovania nepriaznivých účinkov klimatickej zmeny, a to priamo, znížením emisií skleníkových plynov alebo nepriamo obmedzovaním negatívnych vplyvov energetiky, poľnohospodárstva a ďalších ekonomických činností. Na znečistenie upozornia meteorológovia, ktorí v kritických situáciách vydajú výstrahy. Podobný systém výstrah funguje napríklad pri povodniach. Vysoké hodnoty drobného prachu vážne ohrozujú zdravie. Týka sa to najmä okolia Prievidze, Ružomberka, Žiliny či Strážskeho. Znečistenie sa do vzduchu dostáva najmä pri spaľovaní uhlia, dreva a biomasy, pri ťažbe nerastných surovín či z automobilovej dopravy. To, že situácia u nás je kritická, potvrdila správa Európskej environmentálnej agentúry z jesene minulého roka. Zo všetkých krajín Európskej únie sa Slovensko dostalo na tretiu najhoršiu priečku.

Zelený rezort preto zaviedol nový typ smogovej situácie, ktorú monitorujú meteorológovia a v priebehu dňa zverejňujú hodnoty prachu pre 32 staníc. Ak prašnosť prekročí dva dni po sebe 100 mikrogramov na kubický meter, vydajú upozornenie. Pri prekročení hodnoty 150 sa vyhlási výstraha. Vtedy musia

samosprávy urobiť opatrenia, vďaka ktorým úroveň prachu vo vzduchu klesne. Zmeny obsahuje vyhláška o kvalite ovzdušia, ktorá platí od januára. Vyhlasovanie smogovej situácie má na starosti Slovenský hydrometeorologický ústav. Ten informuje aj prostredníctvom svojej stránky shmu.sk. Úrady životného prostredia v spolupráci s ministerstvom životného prostredia majú pripravené akčné plány k redukcii prachových častíc pre dané zóny a aglomerácie. Obsahujú krátkodobé opatrenia pre prípady, že by nastali situácie ohrozenia kvality ovzdušia. Akčné plány sú súčasťou všeobecne záväzných nariadení miest a obcí, ktoré samosprávy prijali ešte vlani v marci. Ak škodlivé látky v ovzduší tri dni po sebe prekročia limit, musí Slovenský hydrometeorologický ústav informovať príslušný okresný úrad. Ten potom vyzve mestský úrad, aby urobil opatrenia. Medzi nimi môže byť vyhlásenie kritického stavu v mestskom rozhlase, čistenie ciest od prachu alebo príkaz odstaviť niektoré zariadenia vo fabrikách.

1.11. Vybavenosť obce dopravnými a technickými vybaveniami

1.11.1. Cestná infraštruktúra

Obec je na dopravný systém na cestu II/556 napojená miestnou cestou III/ 55617, ktorá v obci končí na jej južnom okraji, kde na ňu plynulo naväzuje účelová komunikácia sprístupňujúca časť Bžany – Valkov. Cesta II/556 má v zmysle ÚPN-VÚC Prešovského kraja dôležitý spojovací význam (hlavne v letnej turistickej sezóne), ako severná tangenta vodnej nádrže Domaša a zabezpečuje jeden z hlavných prístupových smerov od Prešova.

V prejazdnom úseku obcou cesta III/55617 zodpovedá kategórii S 7,5/50, je bez chodníkov a na strane prívratenej k obci je vybavená dláždenou priekopou lichobežníkového profilu. Na opačnej strane je voda z vozovky odvádzaná cez nespevnenú krajinu priamo na prilahlý terén gravitujúci k vodnej nádrži. Celkovo odvádzanie vody z vozovky je nevyhovujúce a nespevnené krajnice sú neudržiavané a zdevastované. Samotná zástavba obce je dopravne sprístupnená a obsluhovaná pomocou dvoch obslužných prístupových komunikácií prebiehajúcich vo východo – západnom smere. Neprehľadný smerový oblúk cesty III/55617 vo vydutom výškovom oblúku a nevyhovujúce riešenie a stavebno-technický stav stykových križovatiek v napojení obslužných prístupových komunikácií sú najzávažnejšie závady na tejto ceste.

Obec je obsluhovaná autobusovými linkami, a autobusovými zastávkami. Chodníky v obci nie sú, parkovacie plochy sú čiastočne vybudované. Z hľadiska vytvárania podmienok na zvyšovanie ekonomického potenciálu riešeného územia je potrebná regenerácia obce, výstavbou chodníkov, dostavbou ciest, parkovacích miest, rekonštrukciou autobusových zastávok a výsadbou zelene.

Železničná doprava

Riešeným územím neprechádza železničná trať, najbližšie je vo Vranove nad Topľou, Humenné.

Letecká doprava

Na území obce ani okresu sa nenachádza letisko. Najbližšie vnútroštátne i medzinárodné letisko s pravidelnými letmi sa nachádza v meste Košice, vzdialenosť 78 km.

1.11.2. Energetika

Obec je zásobovaná elektrickou energiou z ES. Využívané zdroje elektrickej energie transformačné stanice primárne napájané 22 kV VN prípojkami z VN vedenia č. 250. Sekundárna rozvodná el. NN sieť v obci je vzdušná na betónových podporných bodoch.

Verejné osvetlenie (VO) je umiestnené ako súčasť nn siete. V obci je zrekonštruované verejné osvetlenie v súlade s platnou legislatívou.

Zásobovanie teplom je na báze zemného plynu a čiastočne aj na báze tuhých palív. Teplá voda sa získava bojlerami, na varenie sa využíva plyn, elektrina a drevo. Jednou z priorít energetickej politiky Slovenska by malo byť zabezpečenej energetickej bezpečnosti cestou energetickej efektívnosti a zvýšením podielu využívania obnoviteľných energetických zdrojov.

Bioenergie

Zohráva v tomto procese oveľa významnejšiu úlohu ako sa jej prikladá. Jej využívanie znižuje závislosť Slovenská na dovoze primárnych energií, znižuje zaťaženie životného prostredia, prispieva k formovaniu trvalo udržateľného spôsobu života na Zemi znižovaním produkcie CO₂, prispieva posilňovaniu regionálnej politiky a znižuje emisie so spaľovania fosilných palív.

Zdroje biomasy ma energetické účely sú predovšetkým lesy. Perspektívny zdroj palivovej biomasy tvoria energetické porasty rýchlorastúcich drevín – topol, vŕba, agát, osika, jelša, jednoročných a viacročných energetických plodín. Energetické porasty možno zakladať na plochách nevhodných pre klasickú poľnohospodársku a lesnícku produkciu, na pôdach dočasne vylúčených z poľnohospodárskej výroby, pôdach kontaminovaných vhodných len na produkciu pre nepotravinárske účely a tiež na zdevastovaných plochách v priemyselných aglomeráciách. Pri veľmi krátkom časovom horizonte 3 – 5 rokov dosahovať priemerný prírastok okolo 10 ton sušiny ročne. Pod energetickým potenciálom rozumieme drevný odpad, ktorý vznikol v rôznych podobách, drevný odpad je možné zhodnotiť tak materiálovo ako aj energeticky. Drevospracujúci priemysel vytvára ročne 1 410 tis. ton odpadu. Celková energetická hodnota využiteľného odpadu z drevospracujúceho priemyslu je 18,1 PJ, z toho sú 2/3 z mechanického opracovania dreva a 1/3 z čierneho výluhu. Najväčšími producentmi odpadu sú veľké drevospracujúce podniky, ktoré však tento odpad aj najčastejšie využívajú na energetické účely.

1.11.3. Telekomunikačná a informačná infraštruktúra

Obec je súčasťou Centra služieb a infraštruktúry Východ. Telefónni účastníci obce sú pripojení po prípojných kábloch. Mobilnú telekomunikačnú sieť na území obce zabezpečuje spoločnosť Orange Slovensko, a.s., Telecom, O2 Slovensko. Televízne a rozhlasové vysielanie - príjem je z individuálnych antén a satelitov. Rozvod miestneho rozhlasu v obci je po rekonštrukcii.

Národný projekt Dátové centrum obcí a miest (DCOM) zaznamenáva DataCentrum elektronizácie územnej samosprávy Slovenska (DEUS) významný nárast záujmu obcí a miest o zapojenie do tohto.

Cieľom projektu DCOM je vybudovať pre obce a mestá špecializované dátové centrum, v ktorom bude sústredená infraštruktúra a softvérové vybavenie potrebné na sprístupnenie elektronických služieb samosprávy občanom. Vďaka elektronizácii 138 služieb miest a obcí, ako sú napríklad miestne dane a poplatky, evidencia obyvateľstva, či sociálne služby, bude práca zamestnancov obcí a miest jednoduchšia a rýchlejšia. Dátové centrum obcí a miest zároveň zlepší fungovanie vnútornej agendy obcí a miest a zabezpečí prepojenie s už existujúcimi informačnými systémami verejnej správy.

2. STRATEGICKÁ VÍZIA

2.1. Technická infraštruktúra:

Opatrenia:

- odstránenie čiernych skládok,
- vybudovanie vodovodu,
- dostavba kanalizácie, napojenie na ČOV,
- revitalizácia miestneho potoka,
- regenerácia obce,
- výstavba nájomných bytov,
- vybudovanie zberného dvora a separovanie komunálneho odpadu,
- rekonštrukcia budovy obecného úradu,
- výstavba multifunkčného ihriska,
- rekonštrukcia Domu nádeje,
- vybudovanie komunitného centra,
- vybudovanie Letného kúpaliska,
- vybudovanie prístupovej komunikácie, parkovisko,
- rekonštrukcia obecných budov,
- výstavba cyklotrás, turistických chodníkov, informačných tabúl,
- výstavba inžinierskych sietí k IBV a bytovej výstavby,
- výhľadové pamätať na vybavenie ciest propagačným materiálom,
- sledovať a vytipovať prednostné požiadavky na údržbu ciest,
- zabezpečenie a zlepšenie životného prostredia v obci,
- zvýšenie bezpečnosti dopravy, spojenej s ochranou prírody,
- dbať na ochranné a manipulačné pásma ciest.

Predpokladané prínosy:

- vytvorenie pracovných príležitostí pri budovaní infraštruktúry,
- zvýšenie životnej úrovne obyvateľov a rekreantov,
- zvýšenie počtu obyvateľov v obci,
- zlepšenie podmienok pre chatárov,
- zníženie dopravnej nehodovosti a jej dôsledkov,
- zníženie miery zdravotných rizík obyvateľov a ich dôsledkov,
- zvýšenie podielu v sektore dopravy a prepravy,

- zvýšenie mobility obyvateľstva a turistov.

2.2. Rozvoj vodohospodárskej infraštruktúry:

Opatrenia:

- zlepšenie vybavenosti technickou infraštruktúrou na úrovni štandardu EÚ a tým zvýšenie atraktivity územia i pre podnikateľskú sféru a návštevníkov,- protipovodňové opatrenia – revitalizácia miestneho potoka,- spevnenie obecných stok a rigolov,- údržba obecných studní,- zlepšenie kvality čistoty vody v Domaši,- zlepšenie kvality podzemných i povrchových vôd a zníženie potenciálneho ohrozenia vôd.

Predpokladané prínosy:

- vytvorenie podmienok pre ekonomickú stabilizáciu rozvoja obce,- pripravenosť pred povodňami,- ochrana majetku a života,- zvýšenie atraktivity obce pre podnikanie,- znižovanie znečistenia podzemných a povrchových vôd,- vytvorenie pracovných príležitostí pri budovaní infraštruktúry.

2.3. Zásobovanie obce energiou a úspora energie:

Opatrenia:

- znižovanie spotreby energie,- zvyšovanie účinností energie,- energetika v budovách v majetku obce,- výstavba inžinierskych sietí k nájomným obecným bytom,- znižovanie strát a zvyšovanie spoľahlivosti sietí,- informovať obyvateľov o úsporách energie.

Predpokladané prínosy:

- zlepšenie vybavenosti obce,- zníženie nákladov na spotrebovanú energiu,- zvýšenie bezpečnosti,- efektívne využitie investícií pre rozvoj obce,- zlepšenie informovanosti občanov,- zvýšenie preventívnych opatrení pri ochrane majetku a zdravia obyvateľstva,- zvýšenie atraktivity obce pre podnikanie.

2.4. Rozvoj telekomunikačnej infraštruktúry:

Opatrenia:

- zabezpečenie komunikačných potrieb obce,
- kvalitná ponuka telekomunikačných, hlasových a dátových služieb pre spojenie vnútroštátne i zahraničné,
- zabezpečenie dostupnosti internetu,
- zavedenie moderných informačných technológií.

Predpokladané prínosy:

- zvýšenie atraktivity obce pre podnikanie, investorov,
- vyššia účinnosť propagácie a reklamy,
- rozvoj obchodovania,
- vytvorenie nových pracovných príležitostí,
- zapojenie podnikateľského, neziskového sektoru a chatárov do riešenia obce,
- zlepšenie vybavenosti obce.

3. CESTOVNÝ RUCH, KULTÚRA, ŠPORT A VONKAJŠIE VZŤAHY

Strategické ciele:

V súlade „Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov obce Bžany do roku 2020“

Rozsah a kvalita služieb, ponuka kvalitných produktov v cestovnom ruchu, podmieňujú spokojnosť klientov a zaručujú zvýšenie návštevnosti v regióne. Zvýšenie návštevnosti zvyšuje tržby z cestovného ruchu. Pre rozvoj cestovného ruchu je preto nevyhnutné postupne budovať infraštruktúru cestovného ruchu podporou modernizácie a výstavby ubytovacích priestorov v súkromných domoch, budovaním prepojenia siete medzinárodných a regionálnych turistických cyklotrás, skvalitňovaním služieb v zariadeniach cestovného ruchu, výstavbou a modernizáciou športovo-rekreačnej infraštruktúry, turistických ciest, ubytovacích kapacít v súlade so zlepšovaním technického stavu pamiatok a skvalitňovaním celej škály ponúkaných služieb. Návratnosť vložených prostriedkov má byť zabezpečená nepriamo cez oblasť cestovného ruchu, využitím možnosti poskytovania služieb pre návštevníkov daného kultúrneho podujatia.

Cieľom pre budúcnosť je vybudovať a rozvinúť odvetvie cestovného ruchu v štruktúre regionálneho hospodárstva so zameraním na zvyšovanie konkurencieschopnosti, sociálno-ekonomických príležitostí, rastu životnej úrovne a dosiahnutie kompatibility systému cestovného ruchu s krajinami EÚ. Vytvoriť podmienky pre rast kvalifikácie ľudských zdrojov v cestovnom ruchu s dôrazom na kvalitu služieb a budovanie imidžu obce. Vybudovať a rozvíjať infraštruktúru cestovného ruchu s potrebami obce v súlade s regiónom so zameraním na kvalitatívny a kvantitatívny rozvoj zariadení cestovného ruchu a ich základných a doplnkových služieb, a taktiež vybudovanie komunitného centra.

Komplex predpokladov cestovného ruchu v zmysle tradičného delenie zahŕňa prírodné predpoklady (reliéf, klíma, vodstvo, rastlinstvo a živočíšstvo), kultúrne historické predpoklady (stavebné pamiatky, ľudová kultúra) a spoločenské predpoklady (demografické, sídelné, hospodárske, sociálne, politické, komunikačné, materiálne technická základňa cestovného ruchu). Činitele, ktoré vstupujú ako komponenty komplexu predpokladov cestovného ruchu, hrajú pri určovaní lokalizácie objemu, časového priebehu a štruktúry rozdielnu úlohu. Z tohto hľadiska možno komponenty komplexu predpokladov cestovného ruchu rozdeliť do 3 základných skupín: 1. lokalizačné, 2. selektívne, 3. realizačné.

Domaša

Rekreačná oblasť Valkov leží pri vodnej nádrži Domaša asi 15 km južne od mesta Stropkov (severovýchodné Slovensko). Táto oblasť je vďaka svojej lokalizácii ideálnym miestom pre spoznávanie krás a zaujímavostí východného Slovenska.

Vodná nádrž Domaša je aj známym rybárskym revírom s množstvom rýb. Domaša je neraz miestom kapitálnych rybárskych úlovkov. Revír Domaše patrí medzi vody kaprové. Prevládajúcimi druhmi rýb sú pleskáč, pstruh, kapor, boleň, sumec, štika a úhor. Hostovacie povolenie pre revír Domaša je možné zakúpiť si aj priamo v RS.

K dispozícii sú ihriská na plážový volejbal, minifutbal, tenisový kurt.

Rekreačná oblasť Domaša ubytovanie v týchto zariadeniach:

Hotel / Chata Dobrá

Hotel DOMAŠA

RZ Dobranská zátoka

Zelená lagúna

Chata "Veterán" - Kvakovce

Hotel Zátoka

Stanový tábor na trávinatej ploche

Turistický hotel TESLA

RZ MILANO

ŠPORTHOTEL, Domaša, Valkov

Dreveňak, Valkov - Tíšava

Penzión TATRA, Valkov

Penzión MILKA, Valkov

Stravovanie v rekreačnej oblasti ponúkajú:

- Reštaurácia Hotel Dobrá
- Motocest ALPINA, Nová Kelča
- Reštaurácia SOFIA
- Bufet "Plecháč"
- Dreveňak, Domaša, Tíšava
- Bufet pod Vrbou, Domaša, Holčíkovce - Eva
- Vermex, Domaša, Holčíkovce - Eva
- Burger mix, Domaša, Holčíkovce - Eva
- Bufet MAJO, Domaša, Valkov
- BAGETKA, Domaša, Dobrá
- MINI BAR, Domaša, Poľany - Monika
- BUFET EVITA, Domaša, Eva kemp, Holčíkovce - Eva
- BUFET POD KABÁTOM, Domaša, Holčíkovce - Eva
- MAGIC BAR občerstvenie, Domaša, Holčíkovce - Eva
- Bufet u BOCIANA, Domaša, Holčíkovce - Eva
- Bufet ADAM, Domaša, Holčíkovce - Eva

Ku občianskej vybavenosti rekreačnej oblasti patria:

vodná plocha, pláž, tenisový kurt, športové ihriská, požičovňa vodných bicyklov, člňkov a cestných bicyklov, možnosť turistiky, pokosená a pravidelne udržiavaná trávňatá plocha na opaľovanie, prístupné verejne WC a sprchy, tečúca úžitková voda.

Domaša-Valkov

Valkov je už tradične zaradzovaný medzi z najväčšie a najčistejšie rekreačné oblasti pri vodnej nádrži Domaša. V mimosezónnom období je Valkov vhodný najmä pre ľudí hľadájúcich oddych v tichom a pokojnom prostredí. V sezónnom období (júl a august) sa stáva Valkov miestom, kde mnohé rodiny trávia svoje letné dovolenky. V posezónnom období (september), keď Valkov opäť utíchne, nájdú tu svoje miesto vyznávači rybolovu.

Keďže Valkov bol vybudovaný ako miesto pre letné dovolenkové pobyty a oddych, Valkovu dominuje pláž, v okolí ktorej sú v prevádzke krčmičky a bary. Okrem hlavnej pláže na Valkove je možnosť stráviť chvíle oddychu aj na novovybudovanej pláži (platený vstup) v časti Tíšava.

Rekreačné stredisko Valkov poskytuje vďaka čistej vode, ktorá dosahuje v lete teplotu minimálne 22°C, veľmi dobré podmienky na vodné športy, predovšetkým kúpanie, plávanie, potápanie, člňkovanie či windsurfing.

Hornatý ráz krajiny poskytuje možnosti pre pešiu turistiku. Sieť značkových turistických chodníkov nadväzuje na Cestu slobody (červená značka), ktorá je súčasťou celoslovenskej aj európskej siete turistických ciest.

Turisti si môžu vybrať vychádzky s rôznym stupňom náročnosti a rozličnou dĺžkou. Každá z nich však ponúka prekrásne výhľady do krajiny, zdravý pohyb na čistom vzduchu a množstvo krásnych zážitkov.

Tento región má mimoriadne priaznivé podmienky pre cykloturistiku. Prekrásne horstvá, dlhé údolia riek, hlboké doliny na jednej strane, množstvo kultúrnych pamiatok, mestských pamiatkových rezervácií, hradov, zámkov, kaštieľov a sakrálnych pamiatok na strane druhej vytvárajú pevné základy cykloturistických putovaní. K tomu treba prirátať pomerne hustú sieť štátnych ciest II. a III. triedy, stovky kilometrov účelových komunikácií a lesných ciest, v neposlednom rade i množstvo turisticky značených chodníkov, vhodných pre cykloturistiku. Spojenie týchto prvkov umožní zavítať na bicykli do najhlbších zákutí tohto regiónu.

Doprava

Prístup do RS je z koncovej polohy cesty III/55617 v obci Bžany pomocou účelovej komunikácie, ukončenej slepo v časti Tíšava. Cesta II/556 je napojená v západnom smere na cestu I/73, E371 (I/18 Prešov - Lipníky) – Giraltovce- Svidník a vo východnom smere na cestu I/15 Stročín (I/73) – Stropkov – Vranov n. Topľou. Cez obec Bžany ani cez jej kataster neprechádza žiadna železničná trať. Najbližšia železničná stanica je v meste Vranov nad Topľou resp. v Humennom.

Autobus

Autobusová doprava je zastúpená autobusmi SAD do obce Bžany. Počas letnej sezóny vybrané spoje zachádzajú do RS Valkov – Tíšava až do koncovej polohy časť Tíšava.

K letnej dovolenke neodmysliteľne patrí aj aktívny odpočinok. K dispozícii sú upravované športoviská a detské ihriská.

Plážový volejbal (Rumpel')

Plážový volejbal (Rumpel')

Detské ihrisko (Tíšava)

Detské ihrisko (Tíšava)

Večerné chvíle oddychu i zábavy je možné tráviť v miestnych krčmičkách, diskotéke, či na bowlingu. Centru Valkova dominuje verejná trávno-štrková pláž. Sprchy, či možnosť zapožičania lehátok a slnečníka sú samozrejmosťou. Vstup do vody je mierny, čo poskytuje dostatočný priestor na kúpanie aj pre deti.

Pláž Valkov

Na začiatku pláže sa nachádza aj požičovňa vodných bicyklov. Počas letnej sezóny je pláž pravidelne upratovaná. Pláž však nie je kontrolovaná plavčíkom. Asi 1,5 km od centra Valkova sa v časti Tíšava nachádza novovybudovaná piesočnato-trávnatá pláž. Vstup do vody je veľmi mierny. Pláž je obzvlášť vhodná pre rodiny s malými deťmi.

Pláž Tíšava - Detské ihrisko (Tíšava)

Súčasťou areálu sú detské ihriská, ihrisko plážového volejbalu, sprchy, bufet, či požičovňa malých vodných plavidiel (okrem lodiek a vodných bicyklov je tu aj možnosť prenajatia jachty).

Plážový volejbal (Tíšava)

Pláž na Tíšave je súkromnou plážou a vstup na ňu je platený.

Penzión TATRA sa nachádza v centre rekreačnej oblasti Valkov pri vodnej nádrži Domaša. Táto oblasť je vďaka svojej lokalizácii ideálnym miestom pre spoznávanie krás a zaujímavostí východného Slovenska. V mimosezónnom období je Valkov vhodný najmä pre ľudí hľadajúcich oddych v tichom a pokojnom prostredí. V sezónnom období (júl a august) sa stáva Valkov miestom, kde rodiny trávia svoje letné dovolenky. V posezónnom období (september), keď Valkov opäť utíchne, nájdete tu svoje miesto vyznávači rybolovu.

Penzión ponúka ubytovanie v 2-, 3- a 4-posteľových izbách a veľkom 4-posteľovom apartmáne. Zariadenie prevádzkujeme od jeho otvorenia v roku 1991. V rokoch 2003 - 2010 prešiel penzión a jeho exteriér niekoľkými čiastočnými rekonštrukciami. Už dlhé roky sa snažíme našim klientom poskytovať čo najvyšší pomer kvality a ceny. Aj vďaka tomu významnú časť našich klientov tvoria klienti vracajúci sa opakovane stráviť svoju dovolenku v našom penzióne, či klienti, ktorí k nám zavítajú na základe odporúčania známych. Našu klientelu tvoria najmä rodiny s deťmi z Poľska, Česka a Slovenska.

Samozrejmosťou je aj ponuka stravovania priamo v penzióne TATRA. Súčasťou stravovacej časti je malý bar a vonkajšie kryté sedenie s otvoreným krbom, kde možno podvečer stráviť príjemné chvíle pri grilovaní.

Kryté sedenie s krbom

Pri penzióne sa v nevelkom detskom kútiku nachádza pieskovisko, hojdačka. Pre klientov penziónu je umožnený bezplatný vstup do súkromného areálu s relaxačným bazénom pri penzióne TATRA.

Pieskovisko pri penzióne

Relaxačný bazén pri penzióne

Pre klientov je k dispozícii bezpečné parkovanie priamo pri penzióne.

Penzión Milka sa nachádza v centre rekreačnej oblasti Valkov pri vodnej nádrži Domaša. Táto oblasť je vďaka svojej lokalizácii ideálnym miestom pre spoznávanie krás a zaujímavostí východného Slovenska. V mimosezónnom období je Valkov vhodný najmä pre ľudí hľadajúcich oddych v tichom a pokojnom prostredí. V sezónnom období (júl a august) sa stáva Valkov miestom, kde mnohé rodiny trávia svoje letné dovolenky.

Penzión Milka nie je samostatným penziónom, ale je tzv. dependance (vedľajšou budovou) penziónu TATRA, ktorý sa nachádza hneď v susedstve a je vzdialený asi 20 m od Milky. Penzión Milka ponúka iba ubytovacie služby, recepcia a všetky ďalšie

služby (stravovanie, požičovňa bicyklov, ...) sú klientom poskytované v penzióne TATRA. Pre kompletný prehľad o ponúkaných službách odporúčame pozrieť stránky penziónu TATRA.

Penzión Milka ponúka ubytovanie v dvoch 4-posteľových mezonetových izbách na poschodí penziónu, 4-posteľovej dvojizbe na prízemí a 3-posteľovej izbe pod terasou. V každej izbe je možnosť prístelky. Budova penziónu je drevenomurovaná s prevahou dreva. Dispozičné riešenie penziónu, ktoré dodáva penziónu Milka skôr charakter veľkej letnej chaty rodinného typu, predstavuje alternatívu k ubytovaniu "hotelového" typu poskytovaného penziónom TATRA. Tento charakter je zvýraznený použitými materiálmi, interiérom, dostupnosťou kuchynského kúta pre každú izbu (možnosť vlastného stravovania a prípravy nenáročných jedál) či terasou. Keďže prevažná časť interiéru je v dreve, o to viac je treba dbať vzájomnú ohľaduplnosť ubytovaných klientov.

Sedenie s krbom

Výhľad z terasy penziónu

K penziónu Milka patrí i vlastné kryté posedenie s otvoreným krbom s možnosťou grilovania. Neodmysliteľnou súčasťou penziónu je priestranná a klientmi penziónu často využívaná terasa. Parkovanie je na bezpečnom parkovisku pri penzióne TATRA, ktoré je v dohľade aj z penziónu Milka. Parkovisko je monitorované kamerovým systémom.

Relaxačný bazén pri penzióne

Pre klientov penziónu je umožnený bezplatný vstup do súkromného areálu s relaxačným bazénom pri penzióne TATRA.

Hotel Šport

Zrekonštruovaný a moderne vybavený hotel je umiestnený na dominantnom mieste uprostred oblasti Domaša – Valkov.

Na terase hotela je vyhrievaný bazén. Hotel má vlastnú reštauráciu s bohatým výberom jedál. Vedľa reštaurácie je konferenčný salónik pre cca 25 osôb. Z terasy hotela je nádherný výhľad na vodnú nádrž Domaša. V areály hotela je tenisový kurt, stolný tenis, biliard, stolný futbal. V hotelovom altánku je možnosť grilovania pre cca 20 osôb. Blízko hotela je pláž.

Hotelová reštaurácia

Pre hostí hotela je k dispozícii reštaurácia s kapacitou 55 miest. Reštaurácia ponúka príjemné posedenie a bohatý výber jedál. V letných mesiacoch je k dispozícii posedenie na terase. Prostredie spríjemňuje klimatizácia a v bare je k dispozícii dostatok rôznych druhov nápojov.

Salónik

Pre menšiu spoločnosť, rokovania alebo oslavy je určený konferenčný salónik s kapacitou cca 25 osôb. Dáva pocit súkromia v naozaj príjemnom prostredí.

Niekoľko desiatok metrov od hotela je aj hotelový tenisový kurt. K športovým možnostiam patrí aj hotelový bazén, herňa (stolný tenis, stolný futbal, biliard), požičovňa horských bicyklov. V okolí je množstvo turistických chodníkov, možnosť rybolovu, cyklistika, požičovňa vodných plavidiel, water tubing, vodné lyžovanie, plavba na plachetnici, volejbalové a nohejbalové ihriská, bowling, painball, disco, ...

Kontakt: Hotel Šport, Domaša Valkov, Okres Stropkov

tel./fax.: +421 54 749 1322, mobil: +421 915 947 353, e-mail: sporthotel@gmail.com.

Zaujímavosti v okolí Domaše

Východné Slovensko ponúka priaznivcom aktívnych poznávacích dovolení množstvo zaujímavých cieľov. Väčšina z nich je vzdialená do 100 km od rekreačnej oblasti Domaša-Valkov. Vďaka tejto výhodnej polohe je Domaša-Valkov ideálnym

miestom pre podnikanie jednodňových poznávacích výletov. Poznávacie výlety sú zaujímavou alternatívou aj v prípade, že počasie nepraje klasickým letným dovolenkovým aktivitám.

Prírodné zaujímavosti

Ondavská vrchovina, v ktorej sa vodná nádrž Domaša nachádza, ponúka mnoho príležitostí na stretnutie sa s krásami prírody. V bližšom či vzdialenejšom okolí Domaše možno nájsť aj prírodné zaujímavosti, ktoré majú slovenský a niekedy až európsky význam.

Termálne bazény

Historické mestá

Hrady a zámky

Múzeá

Skanzeny

Drevené kostolíky

Príroda a krajina

ZOO parky

Bardejovské Kúpele (50 km)

Bardejovské kúpele majú dlhú tradíciu, prvá zmienka o kúpeľoch pochádza z roku 1247 z čias uhorského kráľa Bélu IV. V 15. storočí sa začali používať k pravidelnej kúpeľnej liečbe. Najväčším bohatstvom Bardejovských kúpeľov sú prírodné liečivé minerálne vody, ktoré svojím zložením patria medzi najvýznamnejšie v Európe. Liečia sa tu choroby dýchacích ciest, obehového ústrojenstva, tráviaceho ústrojenstva či stavov pri fyzickej a psychickej vyčerpanosti.

Gejzír Herľany (66 km)

Herľanský gejzír je vzácny studený gejzír, nachádzajúci sa v obci Herľany (okres Košice-okolie) na úpätí Slanských vrchov, v rokoch 1957 - 2006 bol jediným studeným gejzírom v Európe. Studený prameň z hĺbky 405 m erupuje do výšky 20 - 30 m prúd minerálnej vody (intervaly približne 32 - 34 hodinové).

Morské oko (71 km)

Morské oko je prírodné jazero (s rozlohou 13,8 ha, vo výške 619 n.m.) pod Sninským kameňom vo Vihorlatských vrchoch, obklopené bukovými lesmi. Leží v kráterovej doline sopečného pôvodu, vodná plocha vypína dno krátera sopky. Jazero s okolím je prírodnou rezerváciou.

Jazero Morské oko

Jasovská jaskyňa (107 km)

Jasovská jaskyňa sa nachádza v Medzevskej pahorkatine Košickej kotliny v Národnej prírodnej rezervácii Jasovské Dubiny, na území Chránenej krajinnéj oblasti Biosférickej rezervácie Slovenský kras. Vytvorená je v strednotriasových vápencoch a dolomitoch ponorným tokom Bodvy v piatich vývojových úrovniach. Dosahuje dĺžku 2 811 m. Bohatú sintrovú výplň zastupujú pagodovité stalagmity, stalagnáty, štíty, bubny, brčká a iné formy. V jaskyni sa zistilo 19 druhov netopierov. Patrí medzi najvýznamnejšie zimoviská podkovárov veľkých (*Rhinolophus ferrumequinum*) na Slovensku. Sprístupnená je v dĺžke 550 m.

Oficiálna webová stránka Jasovskej jaskyne

Zoznam pamätihodnosti

Údolie smrti

Symbolika, ktorá pripomína ťažké tankové boje v Údolí smrti v období 25. – 27. Októbra 1944. Svedectvom týchto bojov sú v teréne umiestnené tanky a bojová technika v obciach Kapišová, Kružlová, Nižná Písaná, Vyšná Písaná, Svidnička, Vápeník a Dobroslava.

Vojenské múzeum Svidník

Vzniklo 2. júna 1965. V expozícii múzea sú prezentované dejiny vojenstva na východnom Slovensku v rokoch 1914 – 1945. Nachádzajú sa tu autentické exponáty z 1. a 2. Svetovej vojny, ktoré súvisia s bojmi Karpatoch.

Duklianský priesmyk

Pamätník bol postavený v roku 1949, je vysoký 28 metrov. Súčasťou pamätníka je cintorín, kde je pochovaných 565 príslušníkov 1. Čs. armádneho zboru. V roku 1962 bol pamätník vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku.

EKO v Stropkove

Stála expozícia výtvarných diel akad. maliara Františka Veselého.

Stropkov vo fotografiách Ľubomíra Karamana

Stála expozícia, vestibul Turistického informačného centra v Stropkove.

Historicko-poznávací okruh pod hradom Čičva

Projekt je prepojením 7 obcí regiónu pod hradom Čičva. V každej obci boli vybudované altánky a informačné tabule poskytujúce komplexné informácie o histórii, ale aj súčasnosti každej obce.

Múzeum Andyho Warhola, Medzilaborce

Bolo otvorené 30. júna 1991. Stála expozícia múzea bola koncipovaná tak, aby vizuálne i obsahovo pojala súvislosť všetkých faktov okolo zriaďovaní múzea i samotného Andy Warhola. Úmyselne vo vstupnej časti expozície boli inštalované diela vynikajúceho rusínskeho inštitútu výtvarníka Michala Siríka s tematikou folklóru a národopisu. Akási ilustrácia života Rusínov na dedine v rokoch, keď tu žili umelcovi rodičia.

Hrad Čičava

Prvá písomná zmienka o hrade Čičave pochádza z roku 1270. V roku 1316 daroval magister Peter Mikulášovi Peresovi, kapitánovi na hrade Čičava majetok Tuzsér a to za úspešnú obranu čičvianskeho hradu. Hrad bol teda s najväčšou pravdepodobnosťou vystavaný v rokoch 1309 -1316 potomkami Reynolda.

Hrady okolia

Krajinársky pútavé zrúcaniny hradu na pomerne strmom severnom výbežku Klokočín 338 m nad riekou Laborec v Ondavskej vrchovine, vzdialenosť od Domaše: 15 km Severovýchodne.

Hrady: Brekov, Jasenov, Michalovský, Holumnický, Brezovický, Chmeľov, Čičava, Gaboltkov, Haniská, Hertník, Jasenov, Kamenica.

Kaštieľ: Humenné

Červený kláštor

Areál kláštora je na východ od obce Červený Kláštor, ktorá leží 6 km na východ od Spišskej Starej Vsi. Nachádza sa pri vtoku potoka Lipník do Dunajca vedľa cesty z Hniezdneho do Spišskej Starej Vsi. Pri areáli je strážené parkovisko. Súčasťou je aj múzeum.

Stále expozície v Bardejove

Navštívte stále expozície v Bardejove: Historická expozícia, Slobodné kráľovské mesto Bardejov, Radničné nám. 48, Bardejov, Tel.: 054 - 474 6038, Historická expozícia: Bardejov - Slobodné kráľovské mesto.

Je umiestnená v historickej budove: goticko - renesančnej radnice postavenej v rokoch 1505 - 1511. Prezentuje stredoveké dejiny Bardejova od prvej písomnej zmienky v roku 1241 po koniec 18. storočia, jeho hospodársky, spoločenský a kultúrny život. Najväčšia pozornosť je venovaná 15. a 16. storočiu, kedy Bardejov dosiahol vrchol slávy a bohatstva. Vystavené exponáty dokumentujú rozvinutú remeselnú výrobu, cechový život, obchod, textilnú výrobu, spôsob a výkon mestskej

samosprávy, mestské právo a obranu, stredovekú knižnú kultúru, školstvo a výtvarné umenie.

Expozícia Ikony

Špecializovaná umelecko - historická expozícia: IKONY

Je jedinou samostatnou špecializovanou expozíciou ikonopisných pamiatok východného obradu na Slovensku. Sú tu vystavené ikony - maľby na dreve od 16. do polovice 19. storočia, na ktorých návštevník môže sledovať vývin ikonopisnej tvorby karpatských ikon. K ďalším exponátom patria ikony na plátne s tematikou Posledného súdu, vyšívané cirkevné rúcha a cirkevný mobiliár.

Prírodovedná expozícia

Príroda severovýchodného Slovenska a jej ochrana

Expozícia predstavuje návštevníkom charakteristických zástupcov flóry, ale najmä fauny severovýchodného Slovenska (orografické celky Čergov, Ondavská vrchovina, Pieniny, Busov, Ľubovnianska vrchovina). Expozícia je členená ekologicky, na biotopové celky. Návštevník spoznáva vystavené živočíchy a rastliny v zjednodušene znázornenom prírodnom prostredí, podobne, ako žijú vo voľnej prírode. Vyše 1700 exponátov z našej prírody dopĺňa stála výstava svetovej exotickéj fauny, ktorá je delená podľa jednotlivých zoogeografických oblastí (zastúpená je celá Európa, sev. časť Ázie, sev. Afrika, Amerika, Čína, Kuba).

Stále expozície v Bardejovských Kúpeľoch

Národopisná expozícia

Vila Rákoci, Bardejovské Kúpele

Všetky tieto expozície sú umiestnené vo vile Rákoci, ktorá bola vybudovaná na začiatku 19. storočia. Národopisná expozícia prezentuje kroje, domácu výrobu a výrobky ľudových remeselníkov z Horného Šariša. Podáva názorný obraz o živote predošlých generácií. Ľudový odev je tu zdokumentovaný vo vývojových etapách. Remeslá sú inštalované v dvoch rovinách. Zachytávajú vývoj remesla a zároveň technológiu výroby.

Skanzen - Múzeum ľudovej architektúry

V centre Bardejovských Kúpeľov a.s. je sústredená expozícia Šarišského múzea - Múzeum ľudovej architektúry (Skanzen), dokumentujúca staré slohy stavieb, vrátane zariadenia a pracovných nástrojov z karpatskej oblasti. Na tomto mieste sa usporadúvajú rôzne kultúrne podujatia s vystúpením folklórnych súborov piesní a tancov z rôznych regiónov Slovenska.

Zaujímavosťou sú prezentácie remeselníkov s ukážkou ich tvorby - hrnčiarskej, kováčskej, tkáčskej, rezbárskej.

Ďalšie kultúrne možnosti:

Drevené kostolíky

Expozícia literárne tradície východného Slovenska, Župčany

Expozícia ľudovej architektúry a bývania, Humenné

Expozícia ľudovej architektúry, Kežmarok

Dom fotografie, Poprad

Šarišská galéria, Prešov

Tatranská galéria, Poprad

Krajské múzeum, Prešov

Ľubovnianske múzeum, Stará Ľubovňa

Mestské múzeum KMP - Sabinov

Múzeum Tatranského národného parku, Tatranská Lomnica

Múzeum Ukrajinsko - Rusínskej kultúry, Svidník

Turistické trasy v regióne Domaša

Pahorkatinový charakter okolia Domaše je ideálnym miestom pre nenáročnú turistiku. Rekreačné strediská na Domaši sú priam predurčené na turistické rekreačné aktivity počas celého roka. Všetky trasy je možné realizovať bežnými spôsobmi presunu: peši, nordic walking (chôdza s paličkami), na bicykli, v zime na bežkách a na snežniciach.

Východzími miestami (VM) môže byť RS Mládežnícka osada, RS Dobrá, RS Valkov, RS Turany nad Ondavou, RS Nová Kelča, RS Holčíkovce či RS Poľany.

Rekreačnou oblasťou Domaša prechádza 10 značkových turistických ciest:

1. Červene značkováná cesta: Matiaška – dolina Bžanského potoka – chrbát nad Medzichotárom – Vysokaňa – Grófňa – RS Dobrá – Mládežnícka osada – RS Poľany (asi 17 km); cesta pokračuje cez RS Holčíkovce – Kelčianky – Šnidárku – Piskorovce do obce Závada (25 km).

2. Modro značkováná cesta: Vranov nad Topľou, železničná stanica – Sady – sedlo nad Čičavou – polia na náhornej plošine – Kvakovce – RS Dobrá (21 km). Z Vranova na Topľou trasa vedie iba poľom, kde sa cesty menia a niet objektov pre značky, takže sa plánuje jej zmena a skrátenie.

3. Modro značkováná cesta: Nová Kelča, salaš Alpina – Šnidárka – obec Tokajík – Tokajík, pamätník zastrelených občanov (11 km). Značkováná cesta pokračuje na Brusnicu, Stropkov a Šarišský Štiavnik (27 km).

4. Zelene značkováná cesta: RS Dobrá – Detrík – Vavrínek – Bystré, žel. stan. (17 km). K menším zmenám dôjde na úseku Bystré, minerálne pramene – Detrík.

5. Zelene značkováná cesta: RS Valkov – Jakubov – Ruský Kručov – Kamenec – Šandal – Baňa (24,5 km). Cesta pokračuje ďalej cez Rakovčík – Rajsovu horu – Ostrý vrch do Svidníka (18 km).

6. Zelene značkováná spojka: Piskorovce – križovatka s červene značkovanou cestou – pamätník zastrelených občanov v Tokajíku (6 km).

7. Žltá značkováná cesta: Slovenská Kajňa – Kvakovský potok – spoj s modrou značkou pri Pohlodku (5 km).

8. Žltá značkováná cesta: RS Dobrá – začiatok doliny Syrového potoka – Grófňa – RS Valkov – začiatok doliny bezmenného potoka – spoj s červenou značkou na chrbte (asi 9 km).

9. Žltá značkováná cesta: Bžany – Jakubov, spoj so zelenou značkou (2,5 km).

10. Žltá značkováná cesta: Prituľany – Ferligov, spoj s červenou značkou (2,5 km).

Vzhľadom na zastaralosť značkovania, nedostatok vychodených ciest a chodníkov vyskytujú sa kratšie úseky bez zreteľných komunikácií, ako aj staršie, slabo viditeľné značky. Na takýchto miestach treba postupovať opatrne od značky ku značke. Značenie turistických chodníkov nie je všade obnovovaná, väčšia časť turistických trás je bez značenia, preto odporúčame trasy absolvovať v sprievode turistického vodcu.

Východný breh nemá na turistiku také dobré podmienky ako západný, z ktoréhokoľvek strediska možno (i na viac etáp) absolvovať okruh okolo vodnej nádrže. Na strmších svahoch treba zvýšiť opatrnosť a prechádzať v dostatočnej vzdialenosti od vodnej hladiny. Všade sú vychodené a miestami i upravené chodníky. Navrhnuté výlety a vychádzky sú iba stručným náčrtom. Návštevníci si ich môžu s použitím turistickej mapy prispôbovať a vytvárať podľa záujmov, výkonnosti, schopností orientovať sa v teréne, časových možností i napojením sa na dlhšie značkové turistické cesty v okolí Domaše.

Uvedené údaje sa vzťahujú na 80. a 90. roky 20. storočia. Niektoré názvy môžu byť dnes už neaktuálne.

Pre oblasť Domaše je určená mapa č. 116 - Slanské vrchy - Veľká Domaša, ktorú vydal VKÚ - Vojenský kartografický ústav, Harmanec - vku@vku.sk, www.vku.sk. V katastri obce je potrebné osadenie informačných tabúl s vyznačením trás, kultúrno-informačného centra, informácie pre turistov, reštauračných zariadení a s mapou regiónu.

Udržiavanie a rozvoj kultúrnych akcií pre občanov, ale aj turistov, čím je potrebné posilniť kultúrno-spoločenský charakter obce. Zamerať sa na krátkodobý cestovný ruch s celoročným využitím a s hlavnými druhmi rekreačných činností: poznávanie pamiatok, letné vodné športy, zimné športy, turistika na chôdzu s trekovými palicami.

Využitie cezhraničnej spolupráce k posilneniu priateľstva a vzájomných susedských vzťahov na základe uzatvorenej zmluvy s Poľskom a uzatvorenie novej medzinárodnej zmluvy s Ukrajinou. Využitie finančných zdrojov z programov na cezhraničnú spoluprácu, rozvoj cestovného ruchu, priemyslu, pôdohospodárstva, kultúry, športu, sociálneho zabezpečenia a ochrany životného prostredia. Využitie chatárov, rekreantov, reštauračných a ubytovacích zariadení pre rozvoj obce i regiónu. Vybudovanie letného kúpaliska na stredisku Valkov. Revitalizácia obce a vybudovanie multifunkčného ihriska prispeje k rozvoju športu s celoročným využitím.

Opis produktu

Riešené územie obce svojou prírodnou scenériou, potenciálom a daným stupňom úrovne turistickej infraštruktúry vytvára podmienky pre podstatne dynamickejší rozvoj cestovného ruchu.

Pri navrhovaní produktov cestovného ruchu uplatňovaných v riešenom území, je potrebné vychádzať predovšetkým z jeho geomorfologického charakteru, z klimatických podmienok a z jeho daností.

Vychádzajúc z ÚPN-VÚC Prešovského kraja, aktivity cestovného ruchu v regióne z hľadiska koncepcného sú zamerané predovšetkým na:

- *Rekreačný pobyt v prírode*

- v prostredí rekreačnej oblasti Domaša a krásnej prírody a lesov s možnosťou kúpania a rekreácie, ...

- *Poznávací turizmus*

- spoznávanie prírodných krás, atraktivít a kultúrneho dedičstva, pamiatok,

- rybárčenie, hubárčenie, poľovníctvo,

- *Vidiecky turizmus*

- využívanie chalupárstva, individuálnych chát a prenajímanie lôžok v rázovitom vidieckom osídlení, a vidiecka turistika.

Je potrebné zamerať sa na zvyšovanie príťažlivosti riešeného územia prostredníctvom kvalitných tradičných i netradičných ponúk, ktoré vychádzajú z podmienok a tradícií riešeného územia. Je možné rozvíjať rodinné dovolenky, ekologické dovolenky, zimné dovolenky, zamerané predovšetkým na agroturistiku, hipoturistiku, cykloturistiku, rybolov, turistiku a na chôdzu s trekovými palicami.

Veľmi významnú úlohu v rozvoji cestovného ruchu zohráva estetické prostredie. Preto je potrebné vytvoriť jednotný informačný systém, ktorý bude zahŕňať:

- systém označenia jednotlivých častí obce, resp. dôležitých častí obce,
- systém označenia dôležitých verejných budov, ubytovacích, reštauračných

- a pohostinských zariadení,
- systém označenia existujúcich zaujímavostí.

Turistické produkty ako dôležitý marketingový nástroj je možné úspešne vytvárať na základe existencie základných atribútov, predovšetkým je to dobrá technická a turistická infraštruktúra, spoľahlivý turistický informačný systém, koncepcia rozvoja CR v obci, akčný plán rozvoja cestovného ruchu v obci. Jednotlivé produkty navrhujeme v ďalšej časti tejto kapitoly rozdeliť podľa využiteľnosti na produkty:

- celoročného charakteru,
- pre zimné a letné obdobie.

Celoročné aktivity, flexibilita

a) Vidiecka rekreácia

- dovolenka a rekreácia na vidieku, vidiecka turistika - celoročný produkt v spojení s viacerými formami turistiky.

Táto forma trávenia dovolenky a voľného času je čoraz viac vyhľadávanou domácimi i zahraničnými turistami, najmä ľuďmi z rušného a znečisteného mestského prostredia. Túto formu rekreácie obľubujú predovšetkým rodiny s deťmi, preto zariadenia tohto typu odporúčujeme vybavovať nenáročnými zariadeniami pre aktivity detí, skvalitňovať podmienky pre aktívny pobyt rodín v riešenom území, skrášľovať životné prostredie obce a pod.

Samotný pobyt na vidieku je pre určité cieľové skupiny turistov žiadaným a veľmi obľúbeným. Vidiek im ponúka iný pohľad na život, poskytuje možnosť prežiť mnoho zážitkov, stáva sa pre nich zdrojom nielen oddychu a rekreácie, ale veľakrát aj zdrojom inšpirácie. Aj preto má vidiecka turistika značné predpoklady stať sa jedným z najdôležitejších rozvojových prvkov obcí.

- Riešené územie má pre túto funkciu vhodné predpoklady, predovšetkým sa jedná
- o využitie staršieho a opusteného domového a bytového fondu na chalupárstvo,
 - o využitie rozsiahlych lokalít individuálnych chalúp na katastrálnom území vidieckych sídiel formou prenájmu alebo poskytovania lôžok,
 - o možnosť ubytovania návštevníkov v rodinných domoch.

Odporúčania, návrhy:

Vzhľad obce je jedným z najvýznamnejších faktorov, ktorý ovplyvňuje dojem turistu a zanecháva príjemný alebo negatívny zážitok. Vybudovaný a udržiavaný park, upravené záhrady, udržiavané fasády objektov s ich okolím vyvolávajú u turistu už pri prvom kontakte s obcou príjemný pocit, ktorý môže mať kladný vplyv na jeho dĺžku pobytu, frekvenciu pobytov v obci či odporúčenia známym. Odstránenie čiernych skládok a čistota na verejných priestranstvách. Preto sa odporúča:

- skrášľovať a udržiavať čistotu verejných priestranstiev,
- zo strany obce vytvoriť motivačné podmienky pre skrášľovanie súkromných zariadení a priestranstiev,
- na vybraných miestach v hlavných turistických častiach vytvoriť jednoduché komplexy pre detské hry a aktivity.

a) Rehabilitácia, regenerácia - preventívno-liečebné pobyty

V súčasnosti sa zintenzívňuje preventívna starostlivosť o zdravie organizovaním preventívno- rekreačných pobytov.

b) História obce – kultúrne dedičstvo

Tento produkt môže byť pri dobrom marketingu veľmi významným rozvojovým prvkom cestovného ruchu v riešenom území.

Navrhujeme

- využiť históriu obce s jej krásami a objavenými historickými faktami, na výraznejšie zviditeľnenie, spropagovanie a zatraktívnenie riešeného územia,
- na základe zmapovania, sprístupnenia a označenia existujúcich dôkazov histórie obce, vytvoriť špecifický produkt s prezentáciou historickej činnosti,
- zároveň vytvoriť špeciálne trasy pre peších turistov, cykloturistov a mototuristov, ktoré by návštevníka viedli a informovali o histórii obce a okolia,
- história poľnohospodárstva v spojení s ponukou jedál, ochutnávkami, ...
- dokumentáciu, predmety, poprípade zariadenia menších rozmerov.

Vhodnou sa javí komunitné centrum v obci.

c) Poznávanie regiónu, zábava a náhradný program

Cieľom je obohatiť ponuku pre dovolenkujúcich hostí o zábavu a vyplnenie voľného času, aj počas nepriaznivého počasia a súčasne upozorniť na zaujímavosti, možnosti a prednosti riešeného územia v spojení s blízkym okolím. Doporučuje sa, aby boli v dovolenkových centrách ponúkané poznávacie a náučné prehliadky a vychádzky s odborným sprievodcom. Takýmto odborným spôsobom sa dovolenkujúci hostia oboznámia s územím (história, príroda, tradície, geológia, atraktivity, život na vidieku, vyspelosť ľudí žijúcich a tvoriacich na tomto území) a rozšíria sa ich poznatky k rôznym témam. Ponuky k tematickým sprevádzaným prehliadkam by mali byť koordinované a spoločne organizované so susednými obcami.

Ako veľmi potrebné sa javí doplnenie ponúk o možnosti:

- večernej zábavy,
- premietanie diapozitívov s prednáškou o obci, o faune a flóre, a kultúrnych pamiatkach, a to aj v jazyku najviac navštevujúcich zahraničných hostí,
- premietanie náučných videofilmov (fauna a flóra, história mikroregiónu, história drevorubačstva, poľovníctva, pálenie dreveného uhlia, poľovníctva, rybárstva, vodných športov, hubárstva, čítanie kníh, a pod.), videofilmov letnej, resp. zimnej ponuky s cieľom prípadného budúceho letného pobytu.

Zimné obdobie

Hlavnými aktivitami zimnej ponuky sú turistické a rekreačné využitie v zimnom období nedostatočne kvantitatívne a kvalitatívne rozvinutá. Podmienky, ktoré sú v riešenom území k dispozícii, je potrebné v krátkom čase primerane zhodnotiť a využiť pre zdynamizovanie cestovného ruchu. Pri ich rozvoji je potrebné rátať s ich možným celoročným využívaním.

Návrh produktov, podporujúcich rozvoj cestovného ruchu v zimnom období v riešenom území:

a) Zimná turistika - putovanie zimnou krajinou, pozorovanie zvierat, celoročné ubytovanie,

- návšteva okolitých atrakcií,
- ukážka dedinských zabíjačiek spojených s ochutnávkou,
- rozšírenie ponuky športov,

b) Verejné športové súťaže- hipoturistika

- beh, diaľkový pochod pre deti, dospelých, pre rodiny
- Súťaže plnia funkciu nielen porovnávania sa, ale aj sociálnu funkciu, funkciu zábavy.

Letné obdobie

V súčasnej ponuke sú v letnom období k dispozícii dobré predpoklady pre:

- turistiku, agroturistiku, cyklistiku, pešiu chôdzu,

- kúpanie v Domaši a bazénoch, opaľovanie, letné športy, člnkovanie, vyhliadkové plavby, ponuka zapožičania lodičiek, vodných bicyklov, hubárčenie,...

- pešiu turistiku,

- cykloturistiku,

- podmienky pre možnosť spoznávať históriu riešeného územia,

- podmienky pre ďalšie voľnočasové aktivity, vybudovanie letného kúpaliska, vzdelávacie akcie, pestovanie záľub.

V ďalšej časti tejto kapitoly uvádzame návrh niekoľkých typov produktov, ktoré je možné v riešenom území uplatniť. Uvádzané produkty vychádzajú z daností a podmienok v riešenom území, pričom sa poukazuje na možnosti rozvíjania, rozšírenia ponuky a jej význam, na obohatenie územia o potrebné vybavenie pre pokrytie potrieb turistov.

a) Dovolenky pre rodiny

Predpokladom pre rodinné dovolenky, tzn. pre rodiny prevažne s malými alebo školopovinnými deťmi sú vhodné zariadenia prispôsobené deťom. K nim patria dovolenkové ubytovacie zariadenia pre rodiny, v riešenom území sú vhodné najmä dovolenkové (rekreačné) domy. Dôležitú úlohu pri tomto druhu dovolenky zohrávajú zariadenia pre voľné chvíle a ihriská pre deti. V riešenom území môžu byť veľmi atraktívne zariadenia, agroturistika, ihriská vo voľnej prírode, pieskoviská.

b) Zelená pre zdravie

Dôležitým prvkom je pohyb na čerstvom vzduchu v estetickom a prírodnom prostredí. Riešené územie má veľmi dobré predpoklady pre takéto pobyty.

c) Na bicykli za spoznávaním a zdravím

Produkt je zameraný na kombináciu poznávania s rekreačným využívaním bicykla. Pre jeho uplatňovanie v ponuke je potrebné rozšíriť sieť značkových cyklotrás na jestvujúcich poľných lesných cestách, ako je uvedené v odporúčaniach v kap. infraštruktúra, označiť zaujímavosti riešeného územia ležiace na trasách, vydať lokálnu mapku resp. zabezpečiť zakomponovanie cyklotrás do cykloturistickej mapy, vytvoriť návrhy cyklotúr z riešeného územia a vydať vo forme brožúry a iné.

d) Pestovanie záľub

Dnešný turista sa oveľa viac ako v minulosti snaží využiť voľný čas aj na vzdelávanie. Veľmi obľúbené sú krátkodobé kurzy jazykov, fotografovania, kurzy ručných prác, pôvodných remesiel, maľovania, základy poľnohospodárstva a ovocinárstva. Pre účastníkov musí byť zabezpečené ubytovanie, stravovanie, možnosti rekreačných a športových aktivít, regenerácia.

e) Animačné programy

Tento produkt je vysoko variabilný a maximálne sa prispôsobuje požiadavkám zákazníka. V rámci programov je možné zabezpečiť sprievodcovské služby.

f) Organizovanie fakultatívnych výletov

Umožňuje dosiahnutie rovnakého efektu ako pri animačných programoch. Podľa požiadaviek zákazníka sa zabezpečujú výlety do okolia s využitím náučných chodníkov, historických miest a lokalít.

Návrh rozvoja:

- podpora nových foriem vidieckej turistiky,

- ukážka pôvodných remesiel,

- vybudovanie nových nenáročných rekreačno-športových zariadení pre vyžitie návštevníkov,

- dobudovanie turistickej športovej infraštruktúry,
- dobudovanie informačného systému v jednotlivých častiach.

Spokojnosť návštevníka - dovolenkára je priamo úmerná kvalite, kvantite a pestrosti ponúkaných možností poznávania, rekreácie, zábavy, ubytovania, stravovania i ochoty a srdečnosti ľudí poskytujúcich rôzne služby. Infraštruktúra rekreácie je jednou zo základných súčastí súkolia cestovného ruchu. Jej rôznorodosť, zaujímavosť a kvalita v značnej miere ovplyvňuje rozvoj cestovného ruchu v rekreačnej oblasti Domaša.

Existujúca infraštruktúra rekreácie a športu využiteľná pre návštevníkov riešeného územia nezodpovedá potrebám dostatočného uspokojovania ich potrieb i záujmu. Avšak z hľadiska možností, ktoré riešené územie má, je pre vytvorenie, rozšírenie primeranej infraštruktúry pre tieto aktivity dostatočný priestor.

Teda ak chceme dosiahnuť zvýšenie návštevnosti a primeranú dĺžku pobytu návštevníka - dovolenkára v riešenom území, nevyhnutným opatrením je rozšírenie, skvalitnenie a pestrosť ponuky pre rekreáciu a šport, ktorá je prepojená s turistickou infraštruktúrou a supraštruktúrou.

Nevyhnutnosťou je, aby plánovanie infraštruktúry rekreácie a športu bolo systémové, prispôbené podmienkam daného územia, odborne spracované a aby následná jej realizácia bola uskutočnená odbornými organizáciami. Súčasnú infraštruktúru rekreácie a športu na území obce z hľadiska zámerov v rozvoji cestovného ruchu a z hľadiska možnosti a danosti riešeného územia môžeme charakterizovať ako nedostatočne kvantitatívne a kvalitatívne rozvinutú, nezodpovedajúcu potrebám a požiadavkám súčasného návštevníka, resp. dovolenkára.

Regulatívy

Pri riešení jednotlivých aktivít v obci je potrebné rešpektovať tieto regulatívy:

1) Všetky druhy ochranných pásiem - od VN el. vedenia, transformačných staníc, PHO vodných zdrojov, zdrojov minerálnych vôd, rozvodov plynu, regulačných staníc plynu, dopravných zariadení) v zmysle platných zákonov, vyhlášok a noriem SR.

2) V oblasti funkčného členenia a priestorového usporiadania:

- dodržať funkčnú hierarchiu
- využiť kvalitné prírodné prostredie a exist. stavebný fond pre rozvoj rekreácie, vidieckeho turizmu, chatárstva, rybárčenia, hubárstva, ...

3) V oblasti ochrany prírody:

nepripustiť nadlimitné zaťaženie jednotlivých rekreačných priestorov,

- dodržať ekostabilizačné opatrenia,
- nové zariadenia navrhovať predovšetkým v zastavaných častiach územia,
- prednostne dobudovať technickú infraštruktúru, predovšetkým vybudovanie vodovodu, dobudovať kanalizačný systém s ekologicky nezávadným čistením odpadových vôd,
- vykurovanie objektov riešiť nezávadným spôsobom,
- pri výstavbe nepripustiť nadmerné zásahy do terénu a maximálne chrániť vzrastlú i nízku zeleň.

4) Regulačné prvky priestorového a architektonického riešenia:

Architektonické riešenie objektov:

- dodržať mierku, objektov občianskej a rekreačnej vybavenosti,
- maximálne dve nadzemné podlažia a využiteľné podkrovie,
- strechy sedlové, valbové, manzardové so sklonom 30° až 45°, s dôrazom

na použitý materiál a farebnosť striech,

- materiálovo prispôbiť navrhované objekty prírodnému prostrediu,
- v navrhovaných areáloch územie doplniť vysokou zeleňou, sadovými úpravami, drobnou architektúrou, opločením, ich architektonický výraz a použitý materiál nutne zosúladiť s hlavným objektom,
- pri výbere rastlinného materiálu je nutné zohľadniť požiadavky pôdne, klimatické, expozičné,
- použiť na oploenie predovšetkým živé stálezelené ploty.

3.1. Vybudovanie systému verejnoprávnych partnerstiev v oblasti cestovného ruchu na miestnej, regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni:

Opatrenia:

- vybudovanie inštitucionálnej siete na podporu rozvoja domáceho a zahraničného cestovného ruchu,- rozvoj v rekreačnej oblasti Valkov Domaša,- využitie medzinárodnej zmluvy s Poľskom,- uzatvorenie medzinárodnej zmluvy s Ukrajinou,- vytvorenie inštitucionálneho rámca pre vzájomnú kooperáciu všetkých relevantných partnerov v oblasti cestovného ruchu,- podpora rozvoja cezhraničnej a medzinárodnej spolupráce.

Predpokladané prínosy:

- vybudovaná sieť inštitúcií zameranej na podporu a propagáciu cestovného ruchu v obci,- zviditeľnenie územia,- rozvinutá a účinná cezhraničná spolupráca krajín V 4,- úspešné získavanie finančných prostriedkov v oblasti rozvoja cestovného ruchu.

3.2. Osveta, výchova a vzdelávanie v súlade s potrebami a trendmi rozvoja cestovného ruchu:

Opatrenia:

- zvyšovanie povedomia, výchovy a vzdelanostnej úrovne obyvateľstva k cestovnému ruchu a jeho príležitostiam,- vytvorenie kvalifikovanosti v oblasti cestovného ruchu,- rozvoj v rekreačnej a reštauračnej činnosti,- zlepšenie osvetu, výchovy a vzdelávania občanov.

Predpokladané prínosy:

- vytvorenie nových školiacich inštitúcií v oblasti cestovného ruchu,- participácia obyvateľstva na skvalitňovanie cestovného ruchu,- zvyšovanie životnej úrovne a zlepšovanie hospodársko-ekonomickej bilancie.

3.3. Rozvíjať vidiecky turizmus v kombinácii s agroturizmom vo väzbe na kultúrno-historický potenciál, tradície a zvyklosti:

Opatrenia:

- zvyšovanie príťažlivosti vidieka,
- podpora pôvodných remesiel,
- podpora tvorby nových komplexných produktov cestovného ruchu,
- vytváranie imidžu konkrétnych lokalít a atraktivít,
- využívanie grantových programov na rozvoj vidieckych oblastí,
- rozvíjanie tradícií a zvyklostí so spoluprácou rómskej komunity,
- rozvoj obce vybudovanie obecných nájomných bytov pre rómsku komunitu.

Predpokladané výnosy:

- existencia špecifických produktov CR zameraných na agroturistiku,
- propagáciu historických, folklórnych a náboženských podujatí, zachovanie tradičných remesiel,
- zvýšený prísun turistov,
- príliv finančných prostriedkov do obce, jej zveľaďovanie a budovanie atraktívneho povedomie pre trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v obci,
- tvorba pracovných príležitostí,
- zapojenie menšiny v budovaní tradícií a zvyklostí,
- využívanie grantových programov zameraných na rozvoj vidieckej oblasti.

3.4. Zlepšenie podmienok pre rozvoj MSP v oblasti služieb cestovného ruchu:

Opatrenia:

- zabezpečenie jednotného prístupu k informáciám o možnostiach podpory MSP v cestovnom ruchu vrátane podporných programoch a štrukturálnych fondov,
- skvalitnenie propagácie obce, zvýšenie informovanosti o programoch,
- rozvoj a rozšírenie činnosti športu.

Predpokladané prínosy:

- ľahšia orientácia pre podnikateľov v oblasti podpory CR,
- príprava projektov a príliv finančných prostriedkov z grantových schém a podporných programov,
- zvýšenie úrovne poskytovaných služieb v cestovnom ruchu,
- zlepšenie športovej zdatnosti obyvateľov obce aj návštevníkov,
- zvýšenie počtu návštevníkov počas celého roka.

3.5. Zachovať kultúrno-historické dedičstvo:

Opatrenia:

- podpora živej kultúry – folklór,
- vybudovanie komunitného centra,
- ukážka ľudových remesiel,
- podpora literatúry – verejné čítanie a výtvarné umenie,
- kultúrno-záujmová činnosť,
- podpora spolkov a združení,
- rozvoj a rozšírenie v oblasti kultúry a športu,
- podpora CR v oblasti kultúry.

Predpokladané prínosy:

- udržanie a rozvoj tradícií – folklór, ľudová tvorivosť a iné,
- zlepšenie kvality života obyvateľstva, rozvoj kultúry v obci,
- zvýšenie atraktivity obce z pohľadu CR,
- zvýšenie informovanosti obyvateľov o kultúrnych podujatiach,
- systematická propagácia k vylepšeniu imidžu obce.

3.6. Skvalitniť informačný a orientačný systém:

Opatrenia:

- zvýšiť dostupnosť informácií o zaujímavostiach a atraktivitách služieb v obci,
- komunitné a informačné stredisko,
- smerové tabule so základnými údajmi o histórii a lokalite,
- dobudovanie siete infraštruktúry peších, turistických, cykloturistických trás.

Predpokladané prínosy:

- existencia informačného systému zabezpečujúci veľmi rýchle, lacné a aktuálne služby pre turistov a návštevníkov obce zo všetkých oblastí súvisiaci s ich momentálnym pobytom, pohybom a potrebami.

3.7. Rozvoj cezhraničnej spolupráce:

Opatrenia:

- rozvoj komunikačných spojov, modernizácia a výstavba základne pre CR za jej súčasného prispôsobovania sa k štandardom EÚ,
- uzatvorených medzinárodných zmlúv,
- príprava medzinárodnej spolupráce s Poľskom a s Ukrajinou,
- požiadať prostriedky z Cezhraničnej spolupráce na základe uzatvorených zmlúv,
- rekonštrukcia obecných budov,
- rozvoj rekreačného strediska Valkov,
- rozvoj alternatívnej turistiky.

Predpokladané prínosy:

- zvýšenie konkurencieschopnosti trhu,
- úspešnosť pridelenia prostriedkov na fondy Cezhraničnej spolupráce,
- ekonomické prínosy – priame zdroje, nepriame zdroje,
- zlepšenie imidžu obce i regiónu.

4. PODPORA A ROZVOJ PODNIKANIA

Strategické ciele:

V súlade „Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov obce Bžany do roku 2020“

Vytvorenie pozitívneho podnikateľského prostredia zosúladeného s prirodzenými danosťami a možnosťami obce a vývojovými trendmi. Znamená to zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja prostredníctvom ekonomického rozvoja v oblasti služieb, poľnohospodárstve, cestovnom ruchu, a v iných hospodárskych odvetviach, rozvoj ľudských zdrojov. Posilnením rekreačnej funkcie je predpoklad ďalšieho zamestnania obyvateľov v smere cestovného ruchu, súkromné ubytovanie a prevádzky spojené s poskytovaním týchto služieb. Podporiť rozvoj rekreačnej a reštauračnej činnosti s využitím existujúcich prevádzok.

Plochy výroby a služieb treba modernizovať podľa aktuálnych výhľadových potrieb s dostatočnými rezervnými plochami pre ďalší rozvoj. Informovanosť možností kurzov a rekvalifikačných školení, zapojenie aktivačnými prácami. Rekonštrukcia obecných budov a rozšírenie možnosti reštauračných a ubytovacích zariadení, rozvoj rekreačnej turistiky, vybudovaním letného kúpaliska, multifunkčného ihriska, podpora rybárstva, vodných športov, ...

Vybudovaním komunitného centra sa zvýši podpora a rozvoj podnikania v obci, možnosť zamestnať preškolených nezamestnaných s následnou možnosťou využitia kurzov a rekvalifikácií.

4.1. Stabilizácia a rozvoj existujúcich výrobných kapacít remeslá a poľnohospodárstvo a progresívne prispôsobovanie ich profilu vývojovým trendom:

Opatrenia:

- zvýšenie využitia a vyťaženia existujúcich perspektívnych, výrobných kapacít,
- ponuka ukážky pôvodných remesiel,
- využitie potenciálu rómskej menšiny, zvyklostí a naturelu,
- zvýšenie finalizácie výroby.

Predpokladané výnosy:

- stabilizácia existujúcej výrobnéj základne,
- udržanie zamestnanosti,
- zvýšenie zamestnanosti,
- zníženie stavu nezamestnaných,
- príležitosť pre uplatnenie domácich odborníkov.

4.2. Optimalizácia obecnej štruktúry a kvality podnikateľských subjektov v oblasti výroby:

Opatrenia:

- intenzívne využívanie podporných programov pre malé podnikanie,
- podpora a zvyšovanie úrovne podnikov,
- výstavba letného kúpaliska,
- multifunkčného ihriska,
- vytvoriť podmienky na podnikanie pôvodných remesiel.

Predpokladané prínosy:

- príchod zahraničných investícií k zvýšeniu efektivity a kvality výstupov podnikov,
- zlepšenie celkovej ekonomickej situácie pre podnikateľov,
- zvýšenie počtu zamestnaných,
- rozvoj efektívnejšieho systému podpory začínajúcim podnikateľom.

4.3. Vybudovanie a rozvoj dopravnej infraštruktúry:

Opatrenia:

- revitalizácia obce, vybudovanie chodníkov, modernizácia miestnych komunikácií a zabezpečenie adekvátneho technického stavu dopravnej infraštruktúry,
- modernizácia autobusových zastávok,
- dobudovanie cyklotrás, turistických chodníkov, tabúľ,
- revitalizácia potoka,
- vybudovanie prístupovej komunikácie Valkov,
- úprava parkových a parkovacích plôch.

Predpokladané prínosy:

- zníženie nezamestnanosti,
- mobilita turistov a domácich obyvateľov,
- skvalitnenie životného prostredia,
- zníženie rizika nehodovosti.

4.4. Dobudovanie a rozvoj inžinierskych sietí:

Opatrenia:

- budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry,
- dostavba inžinierskych sietí k IBV, nájomným bytom,
- modernizácia energetiky v obecných budovách.

Predpokladané prínosy:

- pripravenosť územia obce pre rozvoj podnikateľských aktivít v oblasti cestovného ruchu,
- rozvoj chatárskej oblasti Tišava,
- spokojnosť chatárov,
- zlepšenie a skvalitnenie životného prostredia,
- zvýšenie počtu podnikateľov a zníženie nezamestnanosti.

4.5. Rozvoj telekomunikačných sietí:

Opatrenia:

- dobudovanie nových telekomunikačných sietí,
- modernizácia telekomunikačných sietí.

Predpokladané prínosy:

- priblíženie sa moderným zahraničným investorom a obchodným partnerom,
- zlepšenie možnosti komunikácie a IT schopností,
- zvýhodnenie a zatraktívnenie obce a jej podmienok pre podnikanie.

4.6. Efektívne umiestňovanie existujúcich nezamestnaných na trhu práce:

Opatrenia:

- vytvorenie komplexného systému rekvalifikácie reagujúceho na aktuálne problémy trhu,
- využitie nezamestnaných pri sezónnych prácach,
- zapojenie do prác pri výstavbe komunitného centra,
- preškoloňovanie a rekvalifikácie obyvateľov,
- vytvorenie efektívneho systému umiestňovania nezamestnaných na trhu práce v oblasti samozamestnávania.

Predpokladané prínosy:

- znižovanie nezamestnanosti,
- zlepšenie stavu budov v obci,

- zlepšenie ekonomickej situácie obyvateľstva,
- krajšie a zdravšie prostredie,
- znižovanie miery práce na trhu.

4.7. Posilňovanie sociálneho kapitálu:

Opatrenie:

- podpora sociálnych infraštruktúr smerujúcich k zvyšovaniu kvality života,
- podpora využitia miestneho potenciálu na sociálno-ekonomický rozvoj (cestovný ruch, kultúra, prírodné zdroje a rozvoj MSP).

Predpokladané prínosy:

- spôsobilosť obce úspešne implementovať programy rozvoja,
- možnosti využívania finančných prostriedkov z EÚ,
- konkurencieschopnosť pri využívaní miestneho potenciálu.

5. POĽNOHOSPODÁRSTVO A VIDIECKY ROZVOJ

Strategické ciele:

V súlade „Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov obce Bžany do roku 2020“

Poľnohospodárska činnosť v katastrálnom území je daná prírodnými podmienkami, geografickou polohou a možnosťami ekologických vzťahov.

V osobitnej prílohe v zmysle vyhlášky MŽP SR 55/2001 Z.z. podrobne vyhodnotiť štruktúru poľnohospodárskeho fondu s uvedením plošných výmer, skupín BPEJ a všetkých potrebných údajov za celý kataster aby zodpovedné orgány štátnej správy mohli udeliť súhlas na nepoľnohospodárske využitie poľnohospodárskej pôdy resp. zábery LPF.

Zeleň - vzhľadom na obnovenie a posilnenie ekostabilizačných prvkov zazelenenia celého územia v rámci regenerácie katastra celej obce.

5.1. Zabezpečenie racionálneho obrábania PPF (Poľnohospodársky pôdny fond) so zohľadnením na vytvorenie trvalo udržateľnej sústavy hospodárenia:

Opatrenia:

- zabezpečenie preverenia bonity pôdy z hľadiska výrobnnej konkurencieschopnosti,
- využiť mimoriadny pôdny fond podpora pestovateľom,
- podpora rozvoja poľovníkom a lesníkom,
- zabezpečenie racionálneho PPF.

Predpokladané prínosy:

- racionálne využitie pôdy,
- zvýšenie počtu pracujúcich v oblasti pestovateľstva a lesníctva,
- spokojní občania v združeniach a spolkoch,
- skrášlenie prostredia,
- odstránenie neefektívneho PPF.

5.2. Podpora dynamického rozvoja prvovýroby a spracovateľského priemyslu:

Opatrenia:

- podpora modernizácie a technologickej inovácie prvovýroby,
- zlepšenie podmienok pre poľnohospodárstvo,
- zvýšenie množstva ponúkaných výrobkov,
- podpora vzdelávania pracovníkov v agrosektore.

Predpokladané prínosy:

- zvýšenie produktivity práce a kvality potravín,
- zvýšenie povedomia o obci,
- dosiahnutie konkurencieschopnosti a výrobnéj i spracovateľskej intenzity,
- znižovanie výrobných nákladov.

5.3. Ochrana PPF:

Opatrenia:

- znižovanie znečistenia pôdy a vody,
- revitalizácia a úprava potoka,
- opatrenia protipovodňové,
- efektívne využitie mimoriadnych podmienok,
- znižovanie vodnej a veternej erózie.

Predpokladané prínosy:

- stabilizácia hospodárenia na pôde,
- zvýšenie ochrany majetku,
- zvýšenie atraktivity prostredia,
- zabezpečenie ekologickej čistoty a kvality životného prostredia.

5.4. Rozvoj turizmu a agroturizmu vo vidieckom priestore:

Opatrenia:

- zvyšovanie vedomia vidieckeho obyvateľstva využívanie stavieb na vidieku,
- zlepšenie informovanosti v komunitnom centre pre návštevníkov,
- výstavba letného kúpaliska,
- vybudovanie multifunkčného ihriska,
- rekonštrukcia obecných budov,
- vybudovanie komunitného centra,
- možnosť pre rozvoj agroturizmu,
- podpora pôvodných remesiel – pohoničstvo, drevorubačstvo, pálenie dreveného uhlia,
- zabezpečenie marketingu,
- propagácia vidieka – vidieckeho turizmu a agroturizmu,
- dobudovanie cyklotrás, turistických chodníkov, informačných tabúl,
- dobudovanie infraštruktúry.

Predpokladané prínosy:

- efektívne využívanie vidieckej krajiny pre domácich a zahraničných hostí,
- zvyšovanie príjmov obyvateľov,
- možnosť zamestnať sa v oblasti pôvodných remesiel,
- zlepšenie životného prostredia,
- skrášlenie vidieka a obce,
- zlepšenie poskytovaných služieb,
- zvýšenie možností ponuky športu, turistiky,
- stabilizácia osídlenia vidieka.

6. SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO

Strategické ciele:

V súlade „Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov obce Bžany do roku 2020“

Zdravotnícke zariadenie sa v riešenom území nenachádza. Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry vedie k vyššej úrovni poskytovania zdravotnej starostlivosti a služieb, čím sa vytvára základ pre zlepšenie zdravia a kvality života obyvateľstva. Obec nemá zariadenie sociálnej starostlivosti. Obyvatelia obce navštevujú praktického lekára pre dospelých Ambulancia PLPD, Turany nad Ondavou a zdravotnícke zariadenia v okresnom mieste Stropkov.

Kultúrne aspekty v stravovaní Rómov:

Stravovacie návyky sú vo väčšine rómskych rodín dnes, ako aj v minulosti, podmienené ich sociálnym statusom. Napriek tomu, že Rómovia nie sú v tejto spoločnosti novým prvkom a že tu žijú niekoľko storočí, pre mnohých ešte aj dnes predstavujú veľkú neznámu. Len veľmi málo ľudí z majoritnej spoločnosti sa dostalo k Rómom tak blízko, aby nazreli do ich kuchyne. Jedlo je veľmi intímnu záležitosťou každej rodiny, bez ohľadu na jej etnicitu.

Zvýšenie sociálnej situácie v obci bude vybudované komunitné centrum, v obci pôsobí terénna pracovníčka. V obci poskytnúť počas letnej sezóny možnosť stálej záchrannej lekárskej služby.

6.1. Zvýšenie kvality sociálnych služieb:

Opatrenia:

- spracovanie štandardov kvality a finančnej náročnosti služieb,
- vybudovanie komunitného centra,
- rozvoj spolkov a združení,
- zapojenie občanov komunity do aktívnych prác v komunitnom centre,
- rozvoj spolkov a združení,
- poskytovanie opatrovateľskej činnosti pre starších spoluobčanov,
- vybudovanie obecných nájomných bytov pre rómsku komunitu.

Predpokladané prínosy:

- spokojnosť prijímateľov služieb,
- zvýšenie počtu obyvateľov obce,
- ponuka pre sociálne slabé rodiny,
- stretávanie obyvateľov obce a zlepšenie spolužitia,
- zlepšenie celkového stavu obyvateľstva,
- zvýšenie poskytovaných služieb pre obyvateľov a návštevníkov.

6.2. Dosiahnutie aktívnej účasti na starostlivosti o zdravie:

Opatrenia:

- zlepšiť prístup občana k informáciám o ochrane zdravia,
- zlepšenie stavu poskytovania služieb pre občanov,
- prednášky a školenia v oblasti zdravia a správnych stravovacích návykov,
- poskytnutie lekárskeho služieb počas letnej sezóny,
- rozšírenie poskytovaných služieb.

Predpokladané prínosy:

- prostredie podporujúce rozvíjanie zdravého životného štýlu občana,
- zdraví občania,
- zlepšenie kvality života a životného štýlu,
- rýchla zdravotná pomoc,
- poskytnutie služieb pre všetkých občanov i návštevníkov.

7. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Strategické ciele:

V súlade „Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov obce Bžany do roku 2020“

Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia. Vybudovanie vysokej kvality ŽP, ktorá je prirodzenou a neoddeliteľnou súčasťou rastu kultúry života a ekonomických aktivít obyvateľov.

Vychádzajúc z primárneho práva Európskej únie (EÚ) sú jej deklarovanými cieľmi v oblasti životného prostredia:

- Udržiavanie, ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia
- Ochrana ľudského zdravia
- Rozvážne a racionálne využívanie prírodných zdrojov
- Podpora opatrení na medzinárodnej úrovni na riešenie regionálnych alebo celosvetových problémov životného prostredia, a to najmä na boj proti zmene klímy

Ochrana prírody a krajiny

Prírodu nemôžeme pokladať za územie, ktoré sa nachádza tam, kde nepôsobí človek. Prírodné prostredie sa musíme snažiť zachovať i v mestách, na dedinách i priemyselných aglomeráciách - len tak bude život a pôsobenie človeka možné po ďalšie desaťročia, len tak vytvoríme kultúrnu krajinu, ktorá má šancu prežiť - a my s ňou. Lesy a lúky nemôžu byť raritou, za ktorou budeme cestovať do národných parkov a rezervácií, ale prirodzenou zložkou prostredia, spolu s rozmanitými druhmi rastlín a zvierat, ktoré toto prírodné prostredie tvoria a udržujú. Len premyslený prístup k využívaniu prírodných zdrojov a snaha o nápravu už vzniknutých škôd môže zmeniť negatívny trend pôsobenia človeka v krajine.

Koncepcia ochrany prírody a krajiny je v zmysle § 54 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 543/2002 Z. z.“) a § 20 vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. dokumentáciou ochrany prírody.

Vyhotovuje sa pre celé územie Slovenskej republiky. Hodnotí stav ochrany prírody a krajiny, určuje strategické ciele a opatrenia na ich dosiahnutie najmä v oblasti územnej a druhovej ochrany, ochrany drevín a krajiny, výchovy a vzdelávania, spolupráce s inými orgánmi štátnej správy, so samosprávou, s mimovládnyimi organizáciami a v oblasti medzinárodnej spolupráce s využitím inštitucionálnych, právnych a ekonomických nástrojov. Je podkladom na vypracovanie dokumentov starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny a o územia medzinárodného významu.

Uznesením č. 471/2006 vláda Slovenskej republiky schválila aktuálne platnú koncepciu ochrany prírody a krajiny. V podobnej štruktúre ako je súčasná koncepcia, t. j. hodnotenie stavu, návrh cieľov a opatrení, sa pripravuje návrh dokumentu na nové obdobie 2016 - 2025.

Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia. Vybudovanie vysokej kvality ŽP, ktorá je prirodzenou a neoddeliteľnou súčasťou rastu kultúry života a ekonomických aktivít obyvateľov.

Ovzdušie: Riešene územie z hľadiska čistoty ovzdušia predstavuje relatívne homogénny priestor. Relatívnu homegénnosť územia by mohli narúšať priestory komulácie zdrojov a činnosti spôsobujúcich znečistenie ovzdušia.

Voda: Je nevyhnutnou súčasťou životného prostredia všetkých rastlinných a živočíšnych ekosystémov.

Zabezpečenie dostatku kvalitnej čistej vody je preto jednou zo základných požiadaviek existencie človeka. Je potrebné riešenie protipovodňového opatrenia, úprava potoka. Protipovodňovými opatreniami dôjde k celkovému zlepšeniu súčasného stavu.

Existujúca kanalizačná sieť prispieva k zlepšeniu životného prostredia a výraznému zlepšeniu životných podmienok v obci pre obyvateľov obce ako aj pre návštevníkov a rekreantov. Je potrebné vybudovanie vodovodu a dostavba kanalizácie.

Kontaminácia pôdy: K cudzorodých látok do pôd prispievajú energetické a dopravné emisie.

Hluk: Je akustický fenomén hluku. Podľa poznatkov zdravotníctva 65 dB predstavuje hranicu od, ktorej začína byť negatívne ovplyvňovaný vegetatívne nervový systém. Vzhľadom na vysokú intenzitu je miera tejto záťaže vo všeobecnosti vysoká.

Ochrana prírody: Odstránenie nelegálnych čiernych skládok a vysadenie zelene v súlade so životným prostredím. Rešpektovať faunu a flóru miestneho regiónu.

Celé územie je s ekologického hľadiska kvalitné s veľkým potenciálom pre rozvoj rekreácie a turistiky. V obci je potrebná výsadba izolačnej, filtračnej, verejnej, obytnej zelene, štruktúru zelene začleniť do vidieckej prírody.

V komunitnom centre bude možnosť rozvoja školení o potrebe zdravého životného prostredia a vplyvov na zdravie všetkých obyvateľov obce i rekreantov.

Zároveň je potrebné zabezpečenie pre rozvoj ochrany prírody, turistiky, cyklistiky a s tým spojené výstavby.

Prioritou v obci je odstránenie čiernych skládok, revitalizácia potoka, vybudovanie zberného dvora a zariadenia na separovanie komunálneho odpadu, regenerácia obce, vybudovanie vodovodu a dostavba kanalizácie.

7.1. Ochrana a racionálne využívanie vôd, zabezpečenie dostatku pitnej vody:

Opatrenia:

- zlepšenie kvality povrchových tokov a podzemných vôd,
- zabezpečenie vododržnosti územia v celej obci,
- úprava potoka,
- realizácia protipovodňových opatrení,
- vybudovanie vodovodu a dobudovanie kanalizácie,
- úprava nekrytej dažďovej kanalizácie,
- priepustov, rygolov,
- zlepšenie podmienok v ochrannnej krajine.

Predpokladané výnosy:

- zníženie miery zdravotného rizika obyvateľov,
- zlepšenie životného prostredia,
- dosiahnutie dobrej kvality povrchových a podzemných vôd,
- čisté a vhodné prostredie pre ľudí i živočíchov.

7.2. Minimalizácia vzniku odpadov, ekologické nakladanie s odpadmi:

Opatrenia:

- odstránenie čiernych skládok v obci,
- vybudovanie zberného dvora a zariadenia na separovanie komunálneho odpadu,
- znižovanie produkcie odpadov,
- zvýšenie podielu separácie odpadov,
- zhodnocovania separovaných odpadov,
- prednášky a letáky o triedení odpadov,
- organizované a ekologické odstraňovanie odpadov,
- propagácia metód moderného odpadového hospodárstva.

Predpokladané prínosy:

- znižovanie produkcie odpadov,
- maximálne zhodnocovanie odpadov,
- zlepšenie životného prostredia,
- možnosť zamestnania miestnych obyvateľov,
- skrášlenie obce,
- vyčistenie celej rekreačnej lokality,
- znižovanie rizík nebezpečných odpadov.

7.3. Ochrana racionálne využívanie pôd:

Opatrenia:

- zabezpečenie protieróznej ochrany pôd,
- podpora obnovy pôvodných plodín,
- prednášky o správnom pestovaní plodín,
- osвета v oblasti používania chemických prípravkov pri pestovaní,
- preventívne opatrenia proti zakladaniu čiernych skládok,
- vyčistenie pôdneho fondu.

Predpokladané prínosy:

- znižovanie rizika pôd eróziou,
- zvýšenie kvality pôdy,
- zdravé pôdy, voda a rastlinstvo,
- pestovanie plodín a ovocia,
- čistota katastrálneho územia obce,
- zvyšovanie úrodností.

7.4. Ochrana ovzdušia:

Opatrenia:

- znižovanie objemu znečisťujúcich látok produkovaných do ovzdušia,
- zníženie množstva znečisťujúcich škodlivín,
- zníženie vypúšťaných emisií,
- pravidelné kosenie a údržba zelene,
- výsadba vzrastlej stálej i kvitnúcej zelene.

Predpokladané prínosy:

- zlepšenie imisnej situácie v ovzduší,
- zlepšenie kvality vzduchu,
- zníženie možností vzniku respiračných ochorení a alergií,
- skvalitnenie čistoty vzduchu znížením prachových častí v ovzduší,
- zlepšenie kvality vody,
- prevoňanie katastra okrasnými drevinami a kvitnúcimi rastlinami.

7.5. Enviromentálna osвета, výchova a vzdelávanie v súlade s potrebami a trendmi ochrany životného prostredia:

Opatrenia:

- rozšírenie a skvalitnenie enviromentálnej výchovy a vzdelávania,
- podpora osvety a záujmu širokej verejnosti v problematike ochrany a skvalitňovania životného prostredia,
- prednášky o výnimočnosti územia obce,
- prednášky o triedení odpadu a následnom spracovaní,
- prednášky ohľadne zdravého životného prostredia,
- zjednodušenie prístupu obyvateľov ku komplexným informáciám o stave životného prostredia v obci.

Predpokladané prínosy:

- dosiahnutie efektívneho systému enviromentálnej výchovy a vzdelávania,
- triedenie odpadov,
- zníženie množstva netriedeného odpadu,
- zákaz vývozu odpadov na nelegálne skládky,
- zvýšenie povedomia o životnom prostredí a miestnych chránených lokalitách,
- zvýšenie informovanosti obyvateľov a ich zapojenie do ochrany životného prostredia.

8. VZDELÁVANIE A ŠKOLSTVO

Strategické ciele:

V súlade „Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov obce Bžany do roku 2020“

V obci sa nenachádza materská ani základná škola. Deti a žiaci navštevujú Základnú a Materskú školu Základná škola s materskou školou Lomné je plnoorganizovaná školou s právnou subjektivitou s 9 triedami ZŠ, jednou triedou MŠ, jedným oddelením ŠKD a školskou jedálňou. Zriaďovateľom školy je obec Lomné. Škola ktorá plne zodpovedá štandardu po pedagogickej a materiálnej stránke, sú tu perspektívne voľné kapacity pre predškolskú i školskú výchovu detí. Je potrebné dosiahnuť kompatibilitu vzdelania a kvalifikácie s požadovanou úrovňou EÚ, a to cieľavedomé a kontinuálne prepojenie medzi dopytom na trhu práce v danej lokalite. V obci je aj knižnica.

Využiť zariadenie obecného úradu na rozvoj ľudských zdrojov, viesť rekvalifikačné školenia pre lepšie uplatnenie nezamestnaných na trhu práce. Vybudovaním komunitného centra sa zvýši možnosť pre miestnych obyvateľov a vytvoria sa možnosti pre rozvoj spolkov a združení.

Účelom absolventskej praxe je: získanie odborných zručností a praktických skúseností u zamestnávateľa, ktoré zodpovedajú dosiahnutému stupňu vzdelania absolventa školy v príslušnej skupine učebných odborov alebo študijných odborov.

Úrady práce na Slovensku stále môžu evidovaným uchádzačom o zamestnanie preplatiť rekvalifikačné kurzy, ktoré si nájdú sami a ktoré im pomôžu uplatniť sa na trhu práce. Uchádzač o zamestnanie si môže v zmysle zákona o službách v zamestnanosti zabezpečiť vzdelávanie aj z vlastnej iniciatívy. Ide o vzdelávanie, ktoré si zabezpečí občan sám individuálne a ktorého priamym dôsledkom je nástup do pracovného pomeru k zamestnávateľovi na výkon pracovnej činnosti, alebo začatie prevádzkovania, alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti. Viď.: Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVR) SR. Opatrovateľský kurz je akreditovaný MPSVaR SR v rozsahu 230 hodín. Opatrovateľský kurz nazývaný tiež kurz opatrovania je určený opatrovateľkám aj opatrovateľom. Opatrovateľský kurz je možné absolvovať už za tri a pol týždňa. V súčasnosti je opatrovateľský kurz nevyhnutnou podmienkou na prácu opatrovateľky. Opatrovateľské kurzy sú prístupné všetkým. Opatrovateľský kurz sa končí skúškou a po nej je Vám vydaný certifikát opatrovateľského kurzu v slovenskom a nemeckom jazyku.

Celoživotné vzdelávanie. Ďalšie vzdelávanie tvorí súčasť celoživotného vzdelávania. Uskutočňuje sa prostredníctvom formálneho a neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa. Umožňuje každému doplniť, rozšíriť a prehĺbiť si získané vzdelanie, rekvalifikovať sa alebo uspokojiť svoje záujmy. Uskutočňuje sa v inštitúciách ďalšieho vzdelávania, v školách, školských a mimoškolských zariadeniach. Na základe zákona č. 568/2009 Z.z o celoživotnom vzdelávaní bol pre účely akreditácie programov ďalšieho vzdelávania zriadený Informačný systém ďalšieho vzdelávania.

Zriadenie krúžkov a klubov pre detí a mládež, dôchodcov i nezamestnaných.

Hlavnou náplňou pre komunitu bude výstavba komunitného centra, v ktorom sa budú konať školenia, prednášky, kurzy a aktivity spojené s kultúrou a rozvojom rómskej komunity, stretávanie sa spolkov a združení.

8.1. Rozvoj vzdelávania:

Opatrenia:

- zapojenie relevantných partnerov do procesu vzdelávania,
- vybudovanie komunitného centra,
- možnosti prednášok,
- podpora rozvoja vzdelávania cez rekvalifikačné kurzy,
- možnosť informovanosti rekvalifikačných kurzov pre opatrovatel'ky,
- poskytnutie práce pre absolventov,
- jestvujúce kurzy propagovať pre nezamestnaných.

Predpokladané prínosy:

- vytvorenie možnosti na zvyšovanie a rozširovanie kvalifikácie obyvateľov,
- zvýšenie úrovne predškolskej prípravy,
- mnohostranné vzdelanie obyvateľov v záujme zvýšenia kvality ich života,
- možnosť nájsť kvalifikovanú dlhodobú prácu,
- absolvovanie absolventskej praxe,
- zníženie počtu nezamestnaných.

8.2. Zvýšenie vzdelanostnej úrovne občanov zo sociálne znevýhodneného prostredia:

Opatrenia:

- vytváranie možnosti pre intenzifikáciu prípravy detí zo sociálne znevýhodneného prostredia predškolského veku na vstup do školských zariadení,
- vytvorenie legislatívnych podmienok pre občanov zo sociálne znevýhodneného prostredia v kultúrne pozitívnom prostredí,
- vytvorenie podmienok pre externé vzdelávanie mládeže,
- vytvorenie podmienok pre možnosť vytvorenia športových krúžkov a klubov,
- možnosť rekvalifikácie na pôvodné remeslá,
- možnosť prednášok a ukážok pôvodných remesiel,
- zvýšenie sebavedomia rómskej komunity a zvýšenie vzdelanosti,
- možnosť príspevku na samozamestnanie.

Predpokladané prínosy:

- zníženie sociálnej zaťaženia regiónu,
- zlepšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva,
- zníženie počtu nezamestnaných absolventov,
- zvýšenie sebavedomia občanov,

- sebestačnosť a sebaúcta obyvateľov,
- nadobudnutie remeselných zručností,
- zlepšenie zdravotného stavu detí a obyvateľov,
- zníženie podielu nevzdelaných a nekvalifikovaných obyvateľov,
- samozamestnanie a príspevok pre SZČO.

9. VÝSTAVBA V OBCI

Strategické ciele:

V súlade „Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov obce Bžany do roku 2020“

a „Program rozvoja bývania obce Bžany na obdobie rokov 2015 - 2025“.

Hlavný dôraz by mal byť kladený na rekonštrukciu a modernizáciu budov vo vlastníctve obce, príslušných priestorov, parkovísk, vybudovanie chodníkov, rekreačných zariadení, vybudovanie letného kúpaliska, ihrísk a výstavbu nájomných bytov. Výstavba individuálnych rodinných domov, na pozemkoch a v rodinných domov povoľovať podnikateľskú činnosť bez negatívnych vplyvov na životné prostredie.

Návrh bývania bude akceptovať demografickú prognózu do navrhovaného roku 2020. Z hľadiska použitia PPF návrh plôch na bývanie bude podmienený súhlasom užívateľov a vlastníkov pôdy ale hlavne kompetentných orgánov samosprávy.

Dominantné postavenie bude mať výstavba formou RD v prielukách, výstavba nových domov, vybudovanie nájomných bytov, rekonštrukcia a prestavba domov a budov vo vlastníctve obce.

TECHNOLÓGIA výstavby ekologických domov - využívanie kvalitných materiálov – zatepľovanie, použitie solárnych kolektorov, rekuperácie, tepelných čerpadiel a pod.

Vytvoriť podmienky pre trvalé osídlenie v súčasnosti neobývaných a nevyužívaných domov:

1. pre návrat pôvodných majiteľov,
2. v prípade nezáujmu bývalých obyvateľov iniciovať zo strany OcÚ ich odpredaj,
3. vytipovať neobývané a nevyužívané domy, pre ubytovanie turistických návštevníkov,

4. výstavba nájomných bytov,
5. rekonštrukcia a modernizácia budov
vo vlastníctve obce.

Výstavba v obci Bžany na roky 2015 - 2020:

- Odstránenie čiernych skládok
- Vodovod
- Dostavba kanalizácie
- Revitalizácia miestneho potoka
- Regenerácia obce Bžany
- Výstavba nájomných bytov
- Vybudovanie zberného dvora
- Rekonštrukcia budovy obecného úradu
- Výstavba multifunkčného ihriska
- Rekonštrukcia Domu nádeje
- Vybudovanie komunitného centra
- Letné kúpalisko
- Prístupová komunikácia – parkovisko,
- Cezhraničná spolupráca podľa výziev
- Výstavba cyklotrás, chodníkov, tabúl
- Výstavba inžinierskych sietí

Informatívne vymedzenie etapizácie výstavby:

Č.	Stavba	Pozemok, vlastníctvo	Etapa výstavby
1.	Odstránenie čiernych skládok	Obecné súkromné	I.
2.	Vodovod Bžany	Obecné	I.
3.	Dostavba kanalizácie - Valkov	Obecné	I.
4.	Revitalizácia miestneho potoka	Obecné	I.
5.	Regenerácia obce Bžany	Obecné	II.
6.	Výstavba nájomných bytov	Obecné	II.
7.	Vybudovanie zberného dvora a zariadenia na separovanie komunálneho odpadu Bžany	Obecné	II.
8.	Rekonštrukcia budovy obecného úradu	Obecné	II.
9.	Výstavba multifunkčného ihriska	Obecné	II.
10.	Rekonštrukcia Domu nádeje	Obecné	III.
11.	Vybudovanie komunitného centra Bžany	Obecné	III.
12.	Letné kúpalisko Domaša Valkov	Obecné	III.
13.	Prístupová komunikácia – parkovisko, Domaša - Valkov	Obecné	IV.
14.	Cezhraničná spolupráca podľa výziev – rekonštrukcia obecných budov	Obecné	I. – IV.
15.	Výstavba cyklotrás, turistických chodníkov, informačných tabúl	Obecné súkromné	I. – IV.
16.	Výstavba inžinierskych sietí k IBV a bytovej výstavby	Obecné súkromné	I. – IV.

10. Finančné zabezpečenie

Finančné zabezpečenie hovorí o zdrojoch financovania, ktoré sú vnútorné, štátne, súkromné a zdroje EÚ.

Obec bude plne využívať možnosti čerpania finančných prostriedkov hlavne zo **zdrojov EÚ** a z vlastných zdrojov, alebo vo forme úveru z bankových a nebankových inštitúcií, zo štátneho rozpočtu a iných zdrojov.

11. Rámec opatrení vlády

Slovensko bude čerpať eurofondy prostredníctvom operačných programov v rokoch 2014 – 2020:

Slovensko bude čerpať Európske štrukturálne a investičné fondy (ďalej len „EŠIF“) prostredníctvom 6 základných operačných programov. Samostatným režimom sa bude riadiť Program rozvoja vidieka. Uvádzame schválený dokument Európskou komisiou:

OP Efektívna verejná správa 2014 - 2020 (OP EVS)

Bližšie informácie k operačnému programu môžete nájsť na:

<http://www.minv.sk/?opevs>

OP Integrovaná infraštruktúra 2014 -2020 (OP II)

Bližšie informácie k operačnému programu môžete nájsť na:

<http://www.informatizacia.sk/operacny-program-integrovana-infrastruktura/19080c>

OP Integrovaný regionálny operačný program 2014 -2020 (OP IROP)

<http://www.mpsr.sk/index.php?navID=1036&navID2=1036&SID=67&id=9006>

OP Kvalita životného prostredia 2014 -2020 (OP KŽP)

Bližšie informácie k operačnému programu môžete nájsť na:

<http://www.opzp.sk/po-2014-2020/operacny-program-kvalita-zivotneho-prostredia/>

OP Ľudské zdroje 2014 -2020 (OP ĽZ)

Bližšie informácie k operačnému programu môžete nájsť na:

<http://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/operacny-program-ludske-zdroje/>

OP Výskum a inovácie 2014 -2020 (OP Val)

Bližšie informácie k operačnému programu môžete nájsť a:

<http://www.minedu.sk/operacny-program-vyskum-a-inovacie/>

Samostatným režimom sa bude riadiť program, ktorý je implementovaný na základe špecifických usmernení Európskej komisie:

Program rozvoja vidieka 2014 - 2020 (OP PRV)

Bližšie informácie k operačnému programu môžete nájsť na:

<http://www.apa.sk/index.php?navID=496>

11.1. Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020

Charakter

Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020 (ďalej len „strategický dokument“) má charakter strednodobého strategického dokumentu s celoštátnym dosahom, ktorý podlieha posudzovaniu podľa § 17 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) v ktorom príslušný orgán, ktorým je v tomto prípade rezortný orgán, Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR (ďalej len „MDVRR SR“), vykoná zisťovacie konanie podľa § 7 zákona a na základe jeho výsledkov rozhodne, či sa uvedený strategický dokument bude posudzovať podľa zákona.

Hlavné ciele strategického dokumentu

Strategické ciele cestovného ruchu na Slovensku na obdobie do roku 2020 vychádzajú z potenciálu cestovného ruchu, jeho vývoja na Slovensku a z koncepčných dokumentov prijatých na medzinárodnej, regionálnej i národnej úrovni. Hlavným cieľom strategického dokumentu je zvyšovanie konkurencieschopnosti cestovného ruchu na Slovensku pri lepšom využívaní jeho potenciálu, so zámerom vyrovnávať regionálne disparity a vytvárať nové pracovné príležitosti. Ide o takmer identický strategický cieľ, aký bol stanovený v „Novej

stratégii cestovného ruchu SR do roku 2013“ a v Programovom vyhlásení vlády SR na roky 2014 – 2020 s tým, že je potrebné pokračovať v začatých procesoch, a na základe poznatkov a východísk definovať nové čiastkové ciele ktorými sú:

Čiastkové ciele:

- a) sústrediť pozornosť na inovácie existujúcich produktov na základe trendov v dopyte po cestovnom ruchu;
- b) lepšie využívať prírodný a kultúrohistorický potenciál Slovenska podporou cieľových miest, kde už existuje stabilizovaný dopyt kľúčových trhov (nepodporovať nové cieľové miesta s nestabilnými segmentmi trhu, ktoré neprinesú dostatočný synergický efekt);
- c) podporovať cieľové miesta s dostatočným prírodným a kultúrohistorickým potenciálom v zaostávajúcich regiónoch s vysokou mierou nezamestnanosti a tak vytvárať nové pracovné príležitosti.

Textová časť sa člení na tri základné kapitoly s nasledovným obsahom:

A. Analýza vývoja cestovného ruchu

I. Medzinárodný cestovný ruch

II. Cestovný ruch v Európe

III. Porovnanie cestovného ruchu krajín V4 a Rakúska

IV. Cestovný ruch na Slovensku

B. Východiská stratégie cestovného ruchu na Slovensku do roku 2020

C. Stratégia do roku 2020

Pri tvorbe Stratégie rozvoja cestovného ruchu do roku 2020 sa vychádzalo z koncepcných dokumentov, ktoré prijala vláda SR, jej orgány a realizácia ktorých bude ovplyvňovať vývoj cestovného ruchu v nadchádzajúcom období. Je to predovšetkým Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012 – 2016 a Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 v znení Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2011 – zmien a doplnkov č. 1 Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2011 (ďalej len „KURS 2011“)

Zoznam dokumentov a materiálov použitých pri vypracovaní strategického dokumentu je uvedený v kapitole V/2 tohto oznámenia.

Stratégia cestovného ruchu obsahuje okrem hlavných strategických cieľov hlavné druhy – produktové skupiny cestovného ruchu na Slovensku ktorými sú:

- letný cestovný ruch;
- zimný cestovný ruch;
- kúpeľný a zdravotný cestovný ruch;
- kultúrny a mestský cestovný ruch;
- kongresový cestovný ruch;
- vidiecky cestovný ruch a agroturistika.

Vzhľadom na skutočnosť, že Slovensko je malá krajina, ktorá má len určité kapacitné možnosti uspokojiť spotrebiteľský dopyt, je potrebné v dlhodobom výhľade

orientovať sa predovšetkým na trvalo udržateľný cestovný ruch a dopyt zahraničných turistov orientovať na málo známe, nepreplnené, autentické destinácie, čo môže byť v konečnom dôsledku pre Slovensko veľmi prínosné.

Slovensko sa z hľadiska konkurencieschopnosti musí z krátkodobého hľadiska zamerať na lepšie využívanie kapacít, a z dlhodobého hľadiska najmä na zlepšovanie kvality. Znamená to zamerať pozornosť na úlohy v 2 základných oblastiach:

1. Zvyšovanie oblasti kvality v konkrétnom i širšom chápaní (ide o súbor faktorov) je základným predpokladom konkurencieschopnosti cestovného ruchu. Pre tento účel bude potrebné:

- zaviesť národný systém kvality služieb;
- zvýšiť úroveň a kvalitu destinačného manažmentu cestovného ruchu na Slovensku;
- vytvárať podmienky na podporu aktivít v cestovnom ruchu;
- odstraňovanie administratívnych prekážok podnikania;
- motivovať subjekty cestovného ruchu k inováciám;
- umožniť širšiu účasť zdravotne znevýhodnených občanov na cestovnom ruchu prostredníctvom stavebno-technických opatrení;
- v rámci iniciatívy EÚ týkajúcej sa zamerania, prípravy a realizácie Dunajskej stratégie podporovať využitie Dunaja a jeho prítokov na účely cestovného ruchu;
- podporiť rozvoj cykloturistiky, pešej turistiky a vodnej turistiky na Slovensku;
- skvalitniť pripravenosť absolventov v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu na ich uplatnenie v cestovnom ruchu;
- skvalitniť úroveň verejnej osobnej dopravy;
- zisťovať a postupne odstraňovať nedostatky a nedostatočnú kvalitu v poskytovaných službách;
- podporiť rozvoj kúpeľníctva na Slovensku;
- v rámci medzinárodnej spolupráce sa zapájať predovšetkým do iniciatív UNWTO a Európskej komisie v cestovnom ruchu;
- novelizovať zákon č. 281/2001 Z. z. o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr a o zmene a doplnení Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov;
- v súčinnosti s rezortom životného prostredia i samosprávami riešiť otázky trvalej udržateľnosti cestovného ruchu.

2. V oblasti zvýšenia atraktívnosti Slovenska ako dovolenkového cieľa rozvoj informačných služieb cestovného ruchu sa v rámci strategického dokumentu navrhuje:

- tvorba identity Slovenska - jasné vymedzenie obsahu prezentácie a vytvorenie prítlačivej a zrozumiteľnej štátnej identity SR;
- budovanie značky Slovensko;
- vytvorenie podmienok pre konkurencieschopnosť národných a regionálnych produktov cestovného ruchu;
- rozvíjanie informačných a propagačno-prezentačných aktivít obcí, miest a regiónov;
- zlepšenie vzhľadu Slovenska;

- zabezpečenie vymožitelnosti ochrany pamiatok;
- spolupráca s verejnoprávnymi médiami pri poskytovaní informácií o aktivitách a atraktivitách cestovného ruchu;
- marketingová podpora cestovného ruchu;
- podpora rozvoja domáceho cestovného ruchu;
- skvalitnenie navigácie turistov a návštevníkov.

Národná stratégia cestovného ruchu súvisí najmä s nasledovnými strategickými dokumentmi:

Medzinárodná úroveň

Dohoda o ochrane prírodného a kultúrneho bohatstva UNESCO

Dohoda o zachovaní nemateriálneho kultúrneho dedičstva UNESCO

Globálny cieľ Programu

Súčasnosť je mimoriadne dynamická, dochádza k závažným globálnym zmenám spojeným v formovaní novej štruktúry celosvetovej deľby práce. Táto skutočnosť má a bude mať konkrétny dopad aj v strednej Európe, resp. formujúci sa región.

Východiskom pre odhad možného vývoja, ako už bolo uvedené sú faktory, deklarované európskou úniou vo forme cieľov dokumentu Európa 2020. Globálny cieľ PHSR sa vzťahuje k časovému horizontu, v ktorom má zmysel hodnotiť dopady aktivít podporených týmto PHSR, čo predstavuje roky 2014 - 2020.

Inteligentný rast, založený na inováciách, modernizácii a podpore výskumu a vývoja je už teraz významným faktorom (z hľadiska podielu pracujúcich v kvartérnom sektore), ktorý vplýva na štatistiky rozvinutosti európskych regiónov, kde hlavne vďaka nemu má región významné postavenie.

Čiže tento faktor je potrebné ďalej posilniť a zhodnotiť.

Inkluzívny rast predstavuje rast založený na efektívnom využívaní vnútorných zdrojov regiónu - ľudských, prírodných, kapitálových. Nesmieme, ale pritom zabúdať na skutočnosť, že významným faktorom inkluzívneho rastu je spokojnosť obyvateľov alebo ináč povedané ich ochota podieľať sa na ňom.

Úzko s tým súvisí rozvoj športu, rekreácie, zotavenia, zábavy, kultúry, umenia prostre aktivít podporujúcich kreativitu, ktoré by boli šité na mieru a tiež dostupné všetkým vekovým kategóriám.

Globálnym cieľom Programu je vytvorenie podmienok pre hospodársky rozvoj a zvyšovanie kvality života obyvateľov kraja. To znamená miesta s vysokou mierou vybavenosti územia, t.j. kvalitnou ponukou služieb v oblasti komerčnej a nekomerčnej vybavenosti; s kvalitnou dopravnou infraštruktúrou napojenou na medzinárodné dopravné koridory; so zabezpečenou podporou podnikateľských aktivít založenej na vysokej miere pridanej hodnoty využívajúcich hlavne miestnu (kvalifikovanú) pracovnú silu; kde sa tvorivo uplatňujú princípy trvalo udržateľného rozvoja sídelného prostredia v území.

Na úrovni globálnej stratégie kraja boli identifikované nasledovné oblasti podpory, ktoré budú napĺňané prostredníctvom jednotlivých prioritných osí:

1. Základná infraštruktúra
2. Ľudské zdroje, zamestnanosť a sociálna inklúzia
3. Veda, výskum a inovácie

Súčasťou vyššie uvedených oblastí podpory je aj oblasť zameraná na budovanie administratívnych kapacít verejnej správy pri realizácii programov rozvoja.

Predmetné oblasti podpory vychádzajú z oblastí podpory definovaných v rámci východiskových podkladov pre spracovanie stratégie Programu, ktorými sú Národná stratégia regionálneho rozvoja SR 2020/30, Návrh základných princípov partnerskej dohody pre nové programové obdobie 2014 - 2020 a Position of the Commission Services on the development of the Partnership Agreement and programmes in SLOVAKIA 2014 - 2020.

Stratégia programu v plnej miere zohľadňuje výsledky socio-ekonomickej analýzy súčasného stavu na území kraja, analýzu najvýznamnejších kľúčových aktérov pôsobiacich na území kraja (územná samospráva, asociácie, zväzy a združenie podnikateľov), ich potreby ako aj prvky spoločného strategického rámca na roky 2014 až 2020 pre fondy európskeho spoločenstva.

Stratégia na dosiahnutie globálneho cieľa

Stratégia zvolená na dosiahnutie globálneho cieľa Programu vychádza z poznania komplexných potrieb kraja a ich dôležitosti pre zabezpečenie kvality života jeho občanov. Do riešenia relatívne širokého spektra existujúcich rozvojových potrieb aktívne vstupujú viacerí aktéri (štát, miestna samospráva, súkromný sektor, mimovládne organizácie atď.) s rôznymi kompetenciami, záujmami a finančnými zdrojmi. Preto stratégia vychádza z predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy na národnej a lokálnej úrovni zabezpečia koordinovaný prístup pri realizácii intervencií na území kraja, ktorého predpokladom je vzájomná spolupráca a informovanosť kľúčových aktérov jeho rozvoja. Špecifická pozornosť bude venovaná koordinácii intervencií spolufinancovaných zo zdrojov európskych fondov smerujúcich do územia Košického kraja cez schválené operačné programy. Účelom Programu je identifikovať problémy a faktory rozvoja a navrhnúť spôsoby ich riešenia v rámci tých oblastí, ktoré sú priamo v kompetencii samosprávy (kraja), resp. v rámci tých oblastí, ktoré nie sú priamo v kompetencii kraja, ale kraj ich v rámci svojich schopností a možností dokáže ovplyvniť (najmä pri využití princípu partnerstva).

Integrovaný prístup k stratégii územného rozvoja

Integrovaný prístup k stratégii územného rozvoja je zároveň jedným zo základných princípov programovania v programovom období 2014 – 2020 pre fondy európskeho spoločenstva.

Integrovaný prístup predstavuje metódu mobilizácie a realizácie rozvoja v miestnych spoločenstvách. Medzi základné princípy patria: podpora integrovaného a trvalo-udržateľného rozvoja vedeného zdola nahor, využitie miestnych zdrojov – prírodných, materiálnych, ľudských, finančných a ich inovatívne využitie pre tvorbu pridanej hodnoty v území.

Vďaka vzniku lokálnych partnerstiev a implementácii projektov prístupom zdola nahor využitím znalostí miestnych potrieb územia, ako aj skúseností miestnych aktérov, sa vytvoria lepšie podmienky pre komplexný rozvoj obcí.

Očakávané dopady:

- ☐ udržanie pozície jedného z najkonkurencieschopnejších regiónov SR a EÚ,
- ☐ zlepšenie demografického vývoja,
- ☐ zvýšenie využitia inovačného potenciálu regiónu a zvýšenie podielu inovatívnych podnikov na úroveň priemeru EÚ,
- ☐ dobudovanie dopravnej infraštruktúry pre rozvoj integrovanej a ekologickej dopravy,
- ☐ zlepšenie kvality životného prostredia.

11.2. Oblasť legislatívy a Oblasť inštitucionálnej podpory

Národná úroveň - V súvislosti s transponovaním celej potrebnej legislatívy Európskej únie do práva Slovenskej republiky sa stáva kľúčovou otázkou schopnosť garantovať implementáciu *acquis communautaire* a jej vymáhateľnosť. Je preto potrebné posilniť administratívne kapacity v oblasti regionálneho rozvoja s cieľom efektívne využívať programy zo štrukturálnych fondov EÚ.

Krajská úroveň - Košický samosprávny kraj (KSK) má na výkon kompetencií v oblasti regionálneho rozvoja zriadený odbor strategického rozvoja, v rámci ktorého pôsobia referáty analýz, prognóz a programov regionálneho rozvoja, referát manažmentu a cestovného ruchu, referát územného plánovania a dopravy.

Za účelom podpory rozvoja regiónov a ich ekonomického oživenia sú na Slovensku vytvorené **odborné inštitúcie**, ktoré sa zaoberajú regionálnym rozvojom ako takým, podporou podnikania a samozrejme aj rozvojom cestovného ruchu. Keďže ide o pomerne značný počet inštitúcií so širokým záberom činnosti, v tejto časti je uvedená len stručná charakteristika týchto inštitúcií, pričom je uvedený kontakt, kde je možné získať viac informácií a ďalšie poznatky o realizovaných a pripravovaných podporných programoch.

SACR na domácom trhu spolupracuje s regiónmi a strediskami cestovného ruchu a tiež s nasledovnými združeniami:

- Slovenská asociácia cestovných kancelárií,
- Zväz hotelov a reštaurácií SR,
- Asociácia informačných centier Slovenska,
- Združenie lanoviek a vlekov - LAVEX,
- Zväz kúpeľov a žriediel SR,
- Slovenský zväz vidieckeho turizmu a agroturizmu,
- Slovenský cykloklub.

SACR je členom nasledovných medzinárodných organizácií:

- ASTA American Society of Travel Agents ,
- CEETB Central and Eastern Europe Travel Board ,
- CECTA Central European Countries Travel Association ,
- ETC European Travel Commission ,
- RDA Internationaler Bustouristik Verband e.V.

Kontakt SACR:

Pracovisko Bratislava:

Slovenská agentúra pre cestovný ruch

Dr. V. Clementisa 10

821 02 Bratislava
Tel.: +421/2/50 700 801
Fax: +421/2/55 571 654
E-mail: sacrba@sacr.sk

SZVTA - Slovenský zväz vidieckeho turizmu a agroturizmu - združuje právnické a fyzické osoby, ktoré sú spôsobilé poskytovať služby v rámci cestovného ruchu na vidieku. Zväz zastupuje záujmy podnikateľov vo vidieckom turizme a v agroturizme. SZVTA je členom Európskeho zväzu vidieckeho turizmu a dovoleník na roľníckych dvoroch, so sídlom v Štrasburgu.

Kontakt:

Tel: +421 (0) 903/546 060, +421 (0) 905/546 060 Email: slovakguide@stonline.sk
Web: www.agroturist.sk

Priemyselná 6, 821 09 Bratislava

Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu - bolo založené v r. 1994. Hlavným cieľom združenia je ďalšie vzdelávanie v manažmente cestovného ruchu prostredníctvom domácich odborníkov za podpory švajčiarskeho know-how. Činnosť združenia tvorí:

- vzdelávanie pracovníkov podnikov cestovného ruchu a hotelierstva, štátnej správy a samosprávy, regionálnych a miestnych združení cestovného ruchu,
- poradenská a publikačná činnosť,
- sprostredkovanie praxe v zariadeniach cestovného ruchu vo Švajčiarsku.

Kontakt:

Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu

Tajovského 10
Banská Bystrica
974 01

info@slovak-swisstourism.sk

048/415 27 82

048/415 27 82

<http://www.slovak-swisstourism.sk>

AICES - Asociácia informačných centier Slovenska - bola založená v r. 1994 ako dobrovoľné, nepolitické záujmové združenie fyzických a právnických osôb pôsobiacich v oblasti informácií a cestovného ruchu. Asociácia vznikla na ochranu práv a oprávnených záujmov informačných centier Slovenska, na podporu a skvalitňovanie ich činnosti s cieľom propagovať Slovensko v záujme rozvoja domáceho a aktívneho cestovného ruchu.

Kontakt:

ASOCIÁCIA INFORMAČNÝCH CENTIER SLOVENSKA

Námestie mieru 1

031 01 Liptovský Mikuláš

Tel.: +421/44/55 14 541, Fax: +421/44/55 14 448

E-mail: info@infoslovak.sk

Web: www.infoslovak.sk, www.aices.sk

SACK - Slovenská asociácia cestovných kancelárií - bola založená v r. 1991. Združuje cestovné kancelárie so sídlom na území SR a ďalšie fyzické a právnické osoby, ktoré sú aktívne na trhu cestovného ruchu. Zastupuje a presadzuje záujmy svojich členov vo vzťahu k orgánom štátnej správy a samosprávy, je členom Svetovej federácie národných asociácií cestovných kancelárií - FUAHV/UFTAA, zabezpečuje spoločnú propagáciu na tuzemských a medzinárodných podujatiach, vydáva mesačník Aktuality pre členov.

Kontakt:

SLOVENSKÁ ASOCIÁCIA CESTOVNÝCH KANCELÁRIÍ A CESTOVNÝCH AGENTÚR

Bajkalská 25., 821 01 Bratislava 2, Slovak Republic

Tel/Fax: 00421 2 5823 3385

Tel: 00421 2 5341 9058

e-mail: sacka@stonline.sk
sacka@ba.sknet.sk

ARVI - Agentúra pre rozvoj vidieka - je príspevková, nezisková organizácia, ktorej poslaním je podporovať aktivity trvalo udržateľného, vyváženého sociálno-ekonomického rozvoja vidieckych sídiel, tvorbu zamestnanosti a dodatočných príjmov pre vidiecke obyvateľstvo, pomáhať obciam pripravovať a realizovať projekty v týchto oblastiach a asistovať potencionálnym a existujúcim podnikateľským subjektom na vidieku v ich činnosti.

Kontakt:

Agentúra pre rozvoj vidieka

Akademická 4, 949 01 Nitra

Tel./fax: 037/ 733 64 02

E-mail: arvi@arvi.sk

www.arvi.sk

NARMSP - Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania - vznikla spoločnou iniciatívou programu Európskej únie PHARE a vlády SR. Hlavným cieľom agentúry je iniciovať rozvoj a rast existujúcich a novozaložených malých a stredných podnikov. Agentúra zabezpečuje koordináciu všetkých aktivít na podporu malého a stredného podnikania v SR, vrátane finančných na medzinárodnej, národnej a lokálnej úrovni.

Kontakt:

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania Miletičova 23, 821 09

Bratislava 2, Slovenská republika

tel.: +421 2 502 44 500, fax: +421 2 502 44 501

e-mail: agency@nadsme.sk

Podnikateľské inovačné centrá /BIC/ a Regionálne poradenské a informačné centra /RPIC/ :

Podporujú hospodársky rozvoj na regionálnej úrovni prostredníctvom rozvoja malého a stredného podnikania. Ich dominantnou úlohou je poskytovať komplexné služby pre sektor malých a stredných podnikateľov v jednotlivých regiónoch Slovenska, v prípade BIC sa aktivity sústreďujú predovšetkým na podporu podnikateľov s inovatívnym zameraním.

V súčasnosti sieť BIC pozostáva z BIC v Bratislave, Prievidzi, Spišskej Novej Vsi, Košiciach a Banskej Bystrici. Štruktúru RPIC tvorí 12 centier rovnomerne rozmiestnených po celom území Slovenska. Činnosť týchto inštitúcií je koordinovaná Národnou agentúrou pre podporu malého a stredného podnikania.

Kontakt:

BIC KOŠICE

Floriánska 19, 040 01 Košice 12, Ing. Andrea Hrabovská

tel.: +421-55-625 21 60, fax: +421-55-685 40 53

e-mail: bicke@bicke.sk, www.bicke.sk

SARIO - Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu je akciová spoločnosť, poskytujúca komplexné poradenské a investorské služby. Jej hlavnou úlohou je podporovať vstup zahraničného kapitálu na Slovensko a vytvárať v zahraničí pozitívny obraz o Slovensku ako krajiny s atraktívnym investičným prostredím.

Kontakt:

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu

Trnavská cesta 100

Tel: +421 2 58 260 100, 101

821 01 Bratislava

Fax: +421 2 58 260 109

Slovenská republika

E-mail: sario@sario.sk, invest@sario.sk, trade@sario.sk

SOPK - Slovenská obchodná a priemyselná komora bola zriadená zákonom SNR č. 9/192 Zb. ako verejnoprávna inštitúcia. Členmi komory sú právnické a fyzické osoby, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť okrem odvetvia poľnohospodárstva a potravinárstva. SOPK zastupuje a koordinuje spoločné záujmy svojich členov v podnikateľskej činnosti v tuzemsku i zahraničí, poskytuje im služby. Na Slovensku funguje sieť regionálnych komôr.

Kontakt:

Košice Žižkova 6, 040 01 Košice, č.tel.: 055/6220633, č.faxu: 055/6220045,

email: sopkrkke@sopk.sk

OBEO - Obchodno-ekonomické oddelenia pri zastupiteľských úradoch

SR v zahraničí. Obchodní radcovia napomáhajú pri nadväzovaní kontaktov a obchodných stykov, získavajú pre firmy zo SR cenné informácie o trhu v danom teritóriu, prípadne informujú miestne podnikateľské kruhy o investičných a obchodných príležitostiach na Slovensku. Taktiež sa zapájajú aktívne do rôznych propagačných akcií a výstav. Informácie a kontakty na konkrétne OBEO možno získať na Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, Mierová 19, 827 15 Bratislava 212

Fax: 02 / 4333 7827

Ústredňa: 4854 1111 alebo:

global.marketing@sario.sk

K dispozícií na Slovensku sú podporné programy v oblasti rozvoja cestovného ruchu a podpory podnikania, ktoré spravujú úrady práce, Ministerstvo hospodárstva a ďalšie inštitúcie.

Podporné programy úradov práce

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR prostredníctvom krajských a obvodných úradov práce zabezpečuje politiku trhu práce v SR uplatňovaním vhodných nástrojov hospodárskej a sociálnej politiky.
Zdrojom financovania politiky trhu práce:

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Špitálska ulica č. 8, 812 67, Bratislava

Organizácie ministerstva

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR zriaďuje a koordinuje:

- [Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny](#)
- [Národný inšpektorát práce](#)
- [Inštitút pre pracovnú rehabilitáciu občanov so zdravotným postihnutím](#)
- [Implementačná agentúra pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia](#)
- [Rehabilitačné stredisko pre zrakovo postihnutých Levoča](#)
- [Centrum pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže](#)
- [Inštitút pre výskum práce a rodiny](#)
- [Centrum vzdelávania MPSVR SR](#)

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR vykonáva akcionárske práva v spoločnosti:

- [Technická inšpekcia, a.s.](#) - akciová spoločnosť so 100 % majetkovou účasťou štátu

Finančné prostriedky v ňom sa rozdeľujú na pasívnu politiku trhu práce (podpora v nezamestnanosti) a na aktívnu politiku trhu práce, ktorá vychádza z koncepcie rozvoja každého regiónu.

Podmienky poskytnutia štátnej pomoci

Štátna pomoc sa poskytuje vo forme dotácie na realizáciu projektu, bližšie informácie o štátnom programe nájdete na webovskej stránke

Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

Námestie slobody č. 6,
P.O.BOX 100,

810 05 Bratislava, Slovenská republika
Tel.: 02 5949 4111, info@mindop.sk

Štátny fond rozvoja bývania

Štátny fond rozvoja bývania (ŠFRB) poskytuje: v účeloch obstaranie nájomného bytu, obnova bytovej budovy a výstavba, dostavba alebo obnova zariadenia sociálnych služieb.

- a) Úvery na výstavbu nájomných bytov
- b) Úvery na obnovu bytovej budovy
- c) Úvery na výstavbu, dostavbu alebo obnovu zariadení sociálnych služieb
- d) Úvery pre fyzické osoby

Lamačská cesta 8, 833 04 Bratislava 37
e-mail: info@sfrb.sk

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky,

Nám. Ľ. Štúra 1,
812 35 Bratislava
Tel.: +421 2 5956 1111

Gestorským rezortom je MZP SR a je charakterizovaný ako proces aktivít prispievajúcich ku skrášleniu a zlepšeniu prostredia na dedinách.

Environmentálny fond

Martinská 49, 82105 Bratislava, GPS: 48°08'35.8"N 17°09'45.7"E

Korešpondenčná adresa:

Environmentálny fond

P. O. Box 16

Martinská 49

820 15 Bratislava 215

Podateľňa: (č. dverí 202a)

E-mail : podatelna@envirofond.sk

Program obnovy dediny

www.obnovadediny.sk

Kontaktné pracoviská poradcov SAŽP pre kraje_Košický kraj, Prešovský kraj

SAŽP - Centrum plánovania prírodných a energetických zdrojov,

Sabinovská 3, 080 01 Prešov, fax: 051/74 80 118, Ing.arch. Jozef Macko

jozef.macko@sazp.sk, tel.: 051/74 80 122, 0907 850 100

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

Stromová 1,

813 30 Bratislava, T

Telefón: +421 2/59 374 111

Mediálny servis:

S občianskymi otázkami sa môžete obrátiť na všeobecné telefónne číslo MŠVVaŠR: 02/59 374 111 alebo na Pracovisko pre komunikáciu s verejnosťou: 02/59 374 253.

Otázky posielajte na e-mail: tlacms@minedu.sk.

11.3. Integrovaný regionálny operačný program 2014 – 2020

STRATÉGIA PRÍNOSU INTEGROVANÉHO REGIONÁLNEHO OPERAČNÉHO PROGRAMU PRE STRATÉGIU ÚNIE NA ZABEZPEČENIE INTELIGENTNÉHO, UDRŽATEĽNÉHO A INKLUZÍVNEHO RASTU A DOSIAHNUTIE HOSPODÁRSKEJ, SOCIÁLNEJ A ÚZEMNEJ SÚDRŽNOSTI

Jeho globálnym cieľom je: prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.

Stratégia podpory IROP zohľadňuje stratégiu Európa 2020 a prispieva k plneniu jej priorít, najmä k udržateľnému a inkluzívnemu rastu a reflektujúc potreby a výzvy konkrétnych regiónov smeruje k:

- rozvoju vybraných oblastí/komponentov podmieňujúcich kvalitu života a konkurencieschopnosť v danom území a
- rozvoju/posilneniu hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti na regionálnej a subregionálnej úrovni ako predpokladu znižovania prehlbovania medzi a vnútroregionálnych rozdielov, prostredníctvom zabezpečenia
- efektívneho a udržateľného poskytovania verejných statkov a služieb zabezpečovaných z miestnej a regionálnej úrovne a
- efektívneho využitia vnútorných zdrojov regiónov s cieľom zvyšovania konkurencieschopnosti a kvality života obyvateľov.

Stratégia IROP spočíva v kombinácii a synergickom prepojení vhodne zvolených intervencií regionálneho a miestneho charakteru a intervencií národného charakteru ako prostriedku posilnenia kvality života a regionálnej konkurencieschopnosti, s dopadom na vyvážený územný rozvoj.

Vnútorná stratégia IROP je založená na koncepte rozvoja regionálnej konkurencieschopnosti, kľúčových výziev a príležitostí komplementárnou podporou štyroch faktorov konkurencieschopnosti regiónov SR zahrnutých v IROP: infraštruktúra, dostupné a efektívne verejné služby, podpora podnikania a tvorby pracovných miest, miestne komunity na vidieku a v mestách. Všetky tieto oblasti podpory napomôžu riešeniu regionálnych rozdielov, avšak RIUS - implementačný nástroj IROP identifikuje ich rozsah v danom území.

Opatrenia na riešenie v rámci IROP:

Kultúrny a kreatívny sektor (KKS) má ako katalyzátor inovácií značný potenciál pre riešenie tvorby hospodárskeho rastu a ako sektor má významný podiel na zamestnanosti.

- Podpora budovania podnikateľského ducha a zručností študentov, absolventov a talentov v KKS s cieľom samozamestnatelnosti, či zakladania vlastných podnikov
- Podpora kreatívnej a experimentálnej tvorby, špecifické poradenstvo v oblasti netechnologických inovácií a podnikania, sieťovanie, medzinárodná spolupráca
- Vytváranie podmienok pre rozvoj KKS z hľadiska priestorových a technických podmienok, budovanie priestorov na stretávanie a experimentovanie, na kultúrnu a kreatívnu produkciu a spotrebu vrátane obnovy historických objektov
- Budovanie partnerstiev a organizačnej kultúry medzi verejným a súkromným sektorom v KKS

- Umožnenie prístupu k financovaniu pre rozvoj talentov, organizácií a podnikov KKS
- Budovanie povedomia o KKS (prezentácie, kampane, konferencie, semináre, kultúrne politiky).

Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie „Zvýšenie energetickej efektívnosti bytových domov“

„Realizácia opatrení zameraných na zvyšovanie energetickej efektívnosti bytových domov a verejných budov“

„Zvyšovanie energetickej efektívnosti cestou zlepšenia energetickej hospodárnosti bytových domov a verejných budov bude zároveň viesť k zníženiu dopytu po energii a prispievať tak k zvýšeniu bezpečnosti dodávok energie“.

Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie.

Východné Slovensko

Región s krajskými mestami Košice a Prešov dopĺňajú ťažiskové osídlenia druhej úrovne Michalovce – Vranov nad Topľou – Humenné a Poprad – Spišská Nová Ves. Blízkosť krajských miest, ktoré sú 2. a 3. najväčšie na Slovensku generuje významné väzby medzi nimi.

Hlavnými problémami sú izolovane fungujúce systémy verejnej dopravy, nedostatočná koordinovanosť a nadväznosť jednotlivých dopravných systémov, chýbajúci centrálny dispečing, ktorý by riadil jednotlivé dopravné systémy ako jeden celok, málo atraktívna železničná doprava v porovnaní s prímestskou autobusovou dopravou, zlý stav vozidiel a koľajových tratí MHD a údržby vo všeobecnosti a nevyhovujúci stavebný a prevádzkový stav na prestupných miestach a zastávkach. V Prešove navyše priemerný vek autobusov dosahuje 10 rokov.

Okruhy plánovaných aktivít:

- plán dopravnej obsluhy (KSK+PSK) – komplementarita s OPII: nevyhnutný strategický dokument na podporu projektov
- generel dopravy (KSK+PSK) – komplementarita s OPII: nevyhnutný strategický dokument na podporu projektov
- zriadenie dynamickej preferencie VOD na križovatkách a priechodoch riadených svetelnou signalizáciou (Košice) – komplementarita s OPII: nákup nových električiek a trolejbusov v Košiciach
- modernizácia zastávok verejnej osobnej dopravy (KSK, PSK, Košice) – komplementarita s OPII: nákup nových trolejbusov v Košiciach
- dispečerský systém + tarifno-informačné zabezpečenie IDS – komplementarita s OPII: terminály integrovanej osobnej dopravy (so zásahom do železničnej infraštruktúry)
- prestupné terminály a P+R v rámci IDS
- obnova vozidlového parku autobusov (Prešov)

Hlavné výzvy na miestnej úrovni:

A. Zníženie sociálno-ekonomickej zaostalosti

- zvýšiť konkurencieschopnosť vidieckych oblastí, najmä zaostávajúcich, v porovnaní s urbanizovaným priestorom,

- zvýšiť podiel produktívneho obyvateľstva a nízky počet samostatne zárobkovo činných osôb,
- zlepšiť podporu živnostníkov a samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR), mikro a malých podnikov najmä v poľnohospodárskom sektore,
- zlepšiť kvalifikáciu a prax pracovnej sily (vyšší podiel ľudí so základným alebo nižším stredným vzdelaním, nízky podiel vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva na vidieku),
- znížiť vysokú mieru nezamestnanosti, hlavne dlhodobej a mladých ľudí na vidieku, čím sa zvyšuje riziko chudoby,
- eliminovať dôsledky vnútornej migrácie (odliv najmä mladých ľudí zo zaostalejších regiónov alebo prílev obyvateľov do obcí v zázemí väčších miest v rámci suburbanizácie),
- rozšíriť príležitosti na vznik miestnych trhov a tvorbu krátkych miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov (napr. potravinových výrobkov a služieb),
- rozvíjať potenciál miestnych ekonomík a zlepšiť zavádzanie inovácií na miestnej úrovni,
- zlepšiť využívanie zdrojov vo vidieckych oblastiach, napr. prírodno-kultúrneho dedičstva a jedinečných hodnôt územia.

B. Zvýšenie kvality života

zlepšiť sociálnu a technickú infraštruktúra,

- zvýšiť atraktivitu územia pre obyvateľov a zlepšiť možnosti alternatívneho trávenia voľného času,
- zvýšiť povedomie o hodnotách kultúrneho dedičstva a o ochrane prírodných zdrojov,
- zvýšiť odolnosť a ochranu voči živelným katastrofám,
- zlepšiť zavádzanie nových progresívnych (zelených) technológií a inovácií,
- zvýšiť podporu sociálnej inklúzie, zmiernenia chudoby vrátane separovaných a segregovaných MRK a podporu hospodárskeho rastu.

C. Zlepšenie infraštruktúry miestnych služieb

- zvýšiť efektívnosť, kvalitu a rôznorodosť miestnych služieb,
- zvýšiť mieru zapojenia miestnych partnerov do prípravy a implementácie projektov a znížiť dominanciu podpory subjektov verejného sektora.

Akčný plán nastavenia a plnenia výsledkových ukazovateľov pre špecifický cieľ 1.1 „Zlepšenie dostupnosti k cestnej infraštruktúre TEN-T a cestám I. triedy“

Proces výberu ciest bude prebiehať na úrovni Rady Partnerstva pre RIUS pri dodržaní princípu výberu operácií nadefinovaných v IROP a v RIUS.

Akčný plán nastavenia a plnenia výsledkových ukazovateľov pre špecifický cieľ 1.2.2 „Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb“

Spôsob výpočtu cieľovej hodnoty:

- cieľová hodnota ukazovateľa k roku 2023 bude stanovená na základe kvalifikovaného (expertného) odhadu MDVRR SR a VÚD, 225

Verzia 1.3, 12. 12. 2014

- pri stanovení cieľovej hodnoty ukazovateľa je potrebné zohľadniť, aby táto okrem reálnosti (dosiahnuteľnosti) vyjadrovala aj dostatočnú mieru ambicióznosti zohľadňujúcu opatrenia, ktoré sa v rámci OP plánujú prijať za účelom zabezpečenia širokej informovanosti,
- pri výpočte cieľovej hodnoty predpokladáme zachovanie rovnakej metodiky výberu, administrácie, vyhodnocovania a použitia rovnakých alebo podobných softvérových nástrojov aké budú použité pri definovaní východiskovej hodnoty.

Akčný plán nastavenia a plnenia výsledkových ukazovateľov pre špecifický cieľ 2.1.1 „Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni“

Spôsob výpočtu cieľovej hodnoty

- cieľová hodnota pre rok 2023 bude vychádzať z prognózy vývoja obyvateľstva SR (pre relevantnú vekovú štruktúru)
- počet detí, ktorým je poskytovaná služba starostlivosti, bude stanovený na základe kvalifikovaného odhadu, pri zohľadnení očakávanej absorpčnej schopnosti v RIÚS.

Akčný plán kvantifikácie východiskovej a cieľovej hodnoty výsledkového ukazovateľa pre špecifický cieľ 2.1.2. „Počet iných zdravotníckych pracovníkov primárneho kontaktu na jedno kontaktné miesto“

Spôsob výpočtu cieľovej hodnoty

Na základe analýzy MZ SR, ktorá bola následne konzultovaná so všetkými samosprávnymi krajmi a zohľadňujúc prirodzenú koncentráciu lekárov primárneho kontaktu v mikroregiónoch (mestá, väčšie obce) bol stanovený predpokladaný počet 134 kontaktných miest integrovaných centier zdravotnej starostlivosti (ICZS), ktoré môžu byť etablované v jednotlivých samosprávnych krajoch.

Na základe analýzy bude kvantifikovaná súčasná koncentrácia iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu v stanovených 134 kontaktných miestach a bude stanovený kapacitný odhad navýšenia počtu iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu v každom mikroregióne.

Pre kvantifikáciu počtu zvyšných iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu mimo ICZS na jedno kontaktné miesto bude použitý nasledovný postup:

1) Predpoklad, že priemerný počet iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu na jedno kontaktné miesto bude na úrovni vypočítaného východiskového stavu.

2) Predpoklad, že každý iných zdravotnícky pracovník prvého kontaktu mimo ICZS bude pôsobiť v samostatnom kontaktnom mieste, t.j. FTE/CP=1,00

Na základe predpokladu 1) sa vypočíta konečná hodnota počtu FTE na jedno kontaktné miesto všetkých iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu na základe váženého priemeru - podielu jednotlivých iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu z celkového počtu všetkých iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu.

Na základe predpokladu 2) sa vypočíta konečná hodnota počtu FTE na jedno kontaktné miesto všetkých iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu na základe váženého priemeru - podielu jednotlivých iných zdravotníckych

pracovníkov prvého kontaktu z celkového počtu všetkých iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu.

Výsledná cieľová hodnota ukazovateľa bude stanovená ako jednoduchý priemer oboch získaných hodnôt.

Akčný plán nastavenia a plnenia výsledkových ukazovateľov pre špecifický cieľ 2.2.2. „Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl“

Spôsob výpočtu cieľovej hodnoty

- za základ pri výpočte cieľovej hodnoty bude slúžiť medziročné porovnanie priemernej úspešnosti v teste prírodovednej gramotnosti vo vybranom ročníku 2. stupňa ZŠ

- pri výpočte cieľovej hodnoty predpokladáme zachovanie rovnakej metodiky výberu, administrácie a vyhodnocovania testu a použitia rovnakých alebo podobných softvérových nástrojov aké budú použité pri definovaní východiskovej hodnoty

Aby mohli byť porovnávané iné vzorky žiakov s časovým odstupom niekoľkých rokov, v testovacích nástrojoch bude využívaný prekryvový súbor úloh (tzv. kotviace položky), na základe ktorých bude možné porovnať úspešnosť žiakov z rôznych súborov.

Pri výpočte odhadu cieľovej hodnoty budú zohľadnené nasledovné externé faktory ovplyvňujúce výsledok testovania. 232

Verzia 1.3, 12. 12. 2014

- sociálna a ekonomická situácia žiakov,
- regionálne rozdiely,
- vplyv miery nezamestnanosti v regióne
- vplyv školy na výchovu žiakov a ich vzdelávanie.

Akčný plán identifikácie východiskovej a cieľovej hodnoty výsledkového ukazovateľa „Celková zamestnanosť v kultúrnom a kreatívnom priemysle“

STANOVENIE VÝSLEDKOVÉHO INDIKÁTORA „Celková zamestnanosť v kultúrnom a kreatívnom priemysle“

Bude ju tvoriť „Celková zamestnanosť v kultúrnom a kreatívnom sektore 97— a— Celková zamestnanosť v kreatívnych profesiách 98—.

Akčný plán nastavenia a plnenia výsledkových ukazovateľov pre špecifický cieľ 5.1.1. „Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií“

V súvislosti s podporou podnikania, ktorá je relevantná pre obidva fondy, sú oprávnené:

Z EPFRV (PRV) v súvislosti s príslušnými oblasťami:

- o v súvislosti s investíciami do poľnohospodárskych podnikov – FO a PO podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe,
- o v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby – FO a PO podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby,
- o v oblasti podpory vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky – Mikropodniky a malé podniky (v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) vo vidieckych oblastiach,
- o v súvislosti s investíciami do vytvárania a rozvoja

nepoľnohospodárskych činností – FO a PO podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe, FO a PO (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve:

- ☐ súkromných vlastníkov a ich združení;
- ☐ obcí a ich združení;
- ☐ cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním.

a FO a PO (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúce v oblasti hospodárskeho chovu rýb (akvakultúry), za podmienky, že pochádza min. 30% tržieb/príjmov prijímateľa z vlastnej poľnohospodárskej, lesníckej alebo akvakultúrnej činnosti,

o v oblasti podpory investícií do lesných technológií a spracovania, do mobilizácie lesníckych výrobkov a uvádzania na trh FO a PO (malé a stredné podniky v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve:

- ☐ súkromných vlastníkov a ich združení;
- ☐ obcí a ich združení;
- ☐ cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním.

a FO a PO (malé a stredné podniky v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) poskytujúce služby v lesníctve za predpokladu poskytnutia týchto služieb subjektom uvedeným v predchádzajúcom bode.

Akčný plán nastavenia a plnenia výsledkového ukazovateľa pre špecifický cieľ 6.2 „Zabezpečenie publicity, informovania a podpory prijímateľov v procese implementácie“

Cieľová hodnota ukazovateľa k roku 2023 bude následne stanovená na základe kvalifikovaného (expertného) odhadu tak, aby okrem reálnosti (dosiahnuteľnosti) vyjadrovala aj dostatočnú mieru ambicióznosti zohľadňujúcu opatrenia, ktoré sa v rámci OP plánujú prijať za účelom zabezpečenia širokej informovanosti.

11.4. Program rozvoja vidieka 2014 – 2020

Politika rozvoja vidieka EÚ sa neustále vyvíja s cieľom reagovať na nové výzvy vo vidieckych oblastiach. Proces najnovšej reformy, ktorá je súčasťou širšieho prepracovania spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ (SPP), sa ukončil v decembri 2013 schválením základných legislatívnych aktov na roky 2014 – 2020.

V súlade so stratégiou Európa 2020 a celkovými cieľmi politiky SPP možno v oblasti politiky rozvoja vidieka na obdobie rokov 2014 – 2020 určiť tieto tri dlhodobé strategické ciele:

- podporovať konkurencieschopnosť poľnohospodárstva,
- zabezpečovať udržateľné hospodárenie s prírodnými zdrojmi a opatrenia v oblasti klímy a
- dosiahnuť vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komunít vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest.

Reforma z roku 2013 Deutsch (de) English (en) français (fr) zachováva mnohé z hlavných charakteristík politiky rozvoja vidieka z predchádzajúceho plánovacieho obdobia (2007 – 2013). Podobne ako v minulosti, aj v tomto období sa politika bude vykonávať prostredníctvom sedemročných národných a/alebo regionálnych programov rozvoja vidieka.

Celkovo však reforma z roku 2013 prináša tieto zmeny:

- zlepšenie strategického prístupu k tvorbe programov rozvoja vidieka, posilnenie obsahu opatrení v oblasti rozvoja vidieka,
- zjednodušenie pravidiel, resp. ak je to možné, zníženie súvisiacej administratívnej záťaže a
- užšie prepojenie politiky rozvoja vidieka s inými európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi.

Členské štáty budú musieť vypracovať svoje programy rozvoja vidieka na základe minimálne štyroch zo šiestich spoločných priorít EÚ:

- podporovať prenos znalostí a inovácie v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vidieckych oblastiach,
- zvyšovať životaschopnosť a konkurencieschopnosť všetkých typov poľnohospodárstva a propagovať inovačné poľnohospodárske technológie a udržateľné lesné hospodárstvo,
- podporovať organizáciu potravinového reťazca, dobré životné podmienky zvierat a riadenie rizík v poľnohospodárstve,
- obnovovať, zachovávať a posilňovať ekosystémy súvisiace s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom,
- propagovať efektívne využívanie zdrojov a podporovať prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmenám klímy v sektoroch poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva,
- podporovať sociálne začlenenie, znižovanie chudoby a hospodársky rozvoj vo vidieckych oblastiach.

V rámci každej priority sú ďalej uvedené podrobnejšie oblasti intervencie („oblasti zamerania“). Členské štáty si v rámci svojich programov rozvoja vidieka vytýčia kvantitatívne ciele v týchto oblastiach zamerania na základe analýzy potrieb územia, na ktoré sa vzťahuje program rozvoja vidieka. Potom stanovia, pomocou akých opatrení tieto ciele dosiahnu a koľko finančných prostriedkov jednotlivým opatreniam pridelia.

Finančné prostriedky sa čerpajú čiastočne z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a čiastočne z vnútroštátnych/regionálnych či súkromných zdrojov.

11.5. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020

V zmysle zákona o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky prevzal samosprávny kraj kompetencie v oblasti regionálneho rozvoja, medzi ktoré patrí aj vykonávanie stratégie regionálneho rozvoja, koordinovanie úloh súvisiacich so zabezpečovaním hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja územia, koordinovanie plnenia koncepcií rozvoja samosprávneho kraja.

Samosprávny kraj zabezpečuje a koordinuje vypracovanie odvetvových koncepcií a stratégií hospodárskeho a sociálneho rozvoja kraja. Tie sú základnými dokumentmi, na základe ktorých sa realizuje rozvoj kraja.

Výkon kompetencií v oblasti regionálneho rozvoja zabezpečuje PSK prostredníctvom odboru regionálneho rozvoja.

IROP - RIUS

Integrovaný regionálny operačný program pre PSK na programovacie obdobie 2014 - 2020

PHSR PSK 2014 - 2020

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2014 - 2020

Prešovský samosprávny kraj (PSK) v súlade so zákonom č. 309/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, v súčasnosti spracováva nový základný strednodobý rozvojový dokument PSK, ktorým je „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja pre obdobie 2014-2020“. Dokument bude vypracovaný v súlade s prioritami a cieľmi ustanovenými v Národnej stratégii regionálneho rozvoja Slovenskej republiky a podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie kraja. Zároveň bude zohľadňovať aktuálnu sociálno-ekonomickú situáciu, nové výzvy i nové podmienky v rámci Európskej únie a Slovenskej republiky.

Nový Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja (PHSR PSK 2014 - 2020), spolu s územným plánom kraja, je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy, ktorý vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov pôsobiach v území, formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami, investičnými projektmi a inými konkrétnymi aktivitami a spolu s návrhom na zdrojové krytie ich zabezpečenia.

Spracovaním PHSR PSK 2014 - 2020 získa Prešovský samosprávny kraj základný strednodobý rozvojový dokument, ktorý bude:

- cielene a koncepcne usmerňovať a podporovať celkový sociálno – ekonomický rozvoj Prešovského kraja,
- jasne stanovovať priority a ciele za účelom realizácie strednodobého trvalo udržateľného rozvoja založeného na cielenej stratégii a nie na náhlych a nekoordinovaných rozhodnutiach,
- zahrňovať najdôležitejšie výstupy z Regionálnej inovačnej stratégie Prešovského kraja 2014 +,

- zohľadňovať aktuálne trendy a akceptovať požiadavky európskych štruktúr a iniciatív, ako aj aktuálnu ekonomicko – sociálnu situáciu v Slovenskej republike, Prešovskom kraji, ale i v jeho jednotlivých okresoch;

V rámci procesu spracovania bude zabezpečené predstavenie PHSR PSK 2014 - 2020 odbornej a širokej verejnosti a uskutoční sa aj povinné posudzovanie vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie (tzv. SEA) v zmysle Zákona 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

IROP - RIUS

Integrovaný regionálny operačný program pre PSK na programovacie obdobie 2014 - 2020

Prešovský samosprávny kraj podobne ako všetky ostatné samosprávne kraje na Slovensku bude v programovom období 2014 - 2020 realizovať na svojom území Integrovaný regionálny operačný program (ďalej len „IROP“). Tento operačný program predstavuje programový dokument SR pre programové obdobie 2014 – 2020, tematicky a územne nadväzuje na Regionálny operačný program v rámci programového obdobia 2007 – 2013.

IROP prispieva k plneniu priorít stratégie Európy 2020, ako aj Národného programu reforiem SR. Reaguje na potreby a výzvy konkrétnych regiónov. Zameriava sa na podporu rastu a konkurencieschopnosti regiónov, na vyrovnanie regionálnych disparít prostredníctvom koordinovanej podpory, integrovaného prístupu, využitím rozvojových nástrojov a na podporu udržateľného rozvoja.

Jeho vnútorná stratégia je založená na koncepte rozvoja regionálnej konkurencieschopnosti, kľúčových výziev a príležitostí, a to komplementárnou podporou štyroch faktorov konkurencieschopnosti regiónov SR (infraštruktúra, vybrané dostupné a efektívne verejné služby, podpora podnikania a tvorby pracovných miest, podpora miestnych komunít na vidieku a v mestách).

Cieľom operačného programu je „prispiet’ k zlepšeniu kvality života, zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí“.

IROP teda slúži ako nástroj podpory aktivít realizovaných z miestnej a regionálnej úrovne, predovšetkým v oblasti verejných služieb v rámci obcí, miest a vyšších územných celkov.

Cez aktivity definované v jednotlivých prioritných osiach IROP budú zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja podporené „investičné priority jednotlivých tematických cieľov“ (definované v Návrhu štruktúry OP financovaných z EŠIF na programové obdobie 2014 – 2020, Uznesenie vlády č. 139).

Riadiaci orgán IROP je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky.

Naplnenie špecifických cieľov definovaných v IROP bude zabezpečené prostredníctvom nasledujúcich prioritných osí a investičných priorít:

Prioritná os č. 1: Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch

Investičné priority:

1.1: Posilnenie regionálnej mobility prepojením sekundárnych a terciálnych uzlov s infraštruktúrou TEN-T vrátane multimodálnych uzlov.

1.2: Vývoj a zlepšovanie ekologicky priaznivých, vrátane nízkohlukových, a nízkouhlíkových dopravných systémov vrátane vnútrozemských vodných ciest a námornej dopravy, prístavov, multimodálnych prepojení a letiskovej infraštruktúry v záujme podpory udržateľnej regionálnej a miestnej mobility.

Prioritná os č. 2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám

Investičné priority:

2.1: Investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry, ktoré prispievajú k celoštátnemu, regionálnemu a miestnemu rozvoju, znižujú nerovnosť z hľadiska zdravotného postavenia, podporujú sociálne začleňovanie prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym, kultúrnym a rekreačným službám a prechod z inštitucionálnych služieb na komunitné.

2.2: Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom vývoja vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry.

Prioritná os č. 3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch

Investičná priorita:

3.1: Podpora rastu priaznivého pre zamestnanosť, a to rozvíjaním vnútorného potenciálu ako súčasti územnej stratégie pre konkrétne oblasti vrátane konverzie upadajúcich priemyselných regiónov a posilnenia prístupnosti a rozvoja špecifických prírodných a kultúrnych zdrojov.

Prioritná os č. 4: Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie
Investičné priority:

4.1: Podpora energetickej efektívnosti, inteligentného riadenia energie a využívania energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach vrátane verejných budov a v sektore bývania.

4.2: Investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec týchto požiadaviek.

4.3: Prijímania opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, oživenia a dekontaminácie opustených priemyselných lokalít (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou), zníženia znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku.

Prioritná os č. 5: Miestny rozvoj vedený komunitou

Investičná priorita:

5.1: Záväzné investície v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou.

Prioritná os č. 6: Technická pomoc

Regionálna integrovaná územná stratégia pre PSK v programovacom období 2014 – 2020:

V programovom období 2014 - 2020 bude v IROP integrovaný prístup realizovaný prostredníctvom Regionálnych integrovaných územných stratégií (ďalej len „RIÚS“) na úrovni samosprávnych krajov.

V čl. 36 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 sú RIÚS vnímané ako aplikácia integrovaného prístupu prostredníctvom integrovaných územných investícií.

Na základe strategických priorít RIÚS a im vymedzených alokácií z IROP bude Prešovský samosprávny kraj prostredníctvom oprávnených prijímateľov podpory realizovať integrované územné investície (IÚI), vrátane IÚI pre udržateľný rozvoj miest (ďalej len UMR).

Rozvojové zámery RIÚS budú zohľadňovať špecifické potreby regiónov, funkčné využitie územia, čím prispievajú k znižovaniu regionálnych rozdielov a pozitívnemu dopadu na kvalitu života obyvateľov.

Prešovský samosprávny kraj bude RIÚS vypracovávať v súlade so schválenou a v danom čase aktuálnou Metodikou pre prípravu a realizáciu RIÚS vypracovanú Riadiacim orgánom (ďalej len „metodika“), v rámci ktorej riadiaci orgán pre IROP stanovuje záväznú rámcovú štruktúru obsahu dokumentu RIÚS.

Osobitnou časťou dokumentu RIÚS je integrovaná územná stratégia pre udržateľný rozvoj miest, pokrývajúca územie funkčnej mestskej oblasti v rámci daného regiónu NUTS III.

Príprava a implementácia RIÚS je zabezpečovaná na základe princípu partnerstva v zmysle čl. 5 nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1303/2013.

RIÚS pre Prešovský samosprávny kraj je v súčasnosti v súlade s aktuálnou verziou metodiky navrhovaná riadiacim orgánom.

ZÁVER:

V súčasnosti prebieha v Slovenskej republike proces programovacieho obdobia na roky 2014 – 2020. Pre tieto zámery bolo potrebné zmapovať problémy, východiská a vytýčiť socio-ekonomické a enviromentálne rozvojové ciele a priority SR.

Nástrojom pre naplnenie týchto náročných úloh je Národný strategický referenčný rámec SR, v súčinnosti s:

**„Programom rozvoja vidieka SR 2014 – 2020“,
„Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja
Prešovského samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020“,
„Integrovaným regionálnym operačným programom
2014 – 2020“,**

a následne sa aktualizoval Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Bžany ako základný rámec pre budúce programovacie obdobie na roky 2014 - 2020 v oblasti znižovania disparít prezentované v EÚ.

Hlavným cieľom tohto dokumentu je zlepšovať kvalitu života občanov a sociálnu súdržnosť obce, najmä vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj a tvorbu pracovných príležitostí, presadzovať koncept

trvalo udržateľného rozvoja tak, aby sa obec v rámci Prešovského kraja a SR pri začleňovaní do štruktúr EÚ stala plnohodnotnou.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Bžany je vlastníctvom obce Bžany.

Akékoľvek zneužitie autorského práva fyzickou alebo právnickou osobou, kopírovanie celku alebo jeho častí alebo iné zneužitie má za následok trestnoprávnu zodpovednosť!

Autorské práva a systém, formu a obsah spracovania a zoradenia jednotlivých informácií sú vyhradené pre spracovateľa projektu.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Bžany je dielom Ing. Ján Ondarišin a kolektív.

Spracovatelia:

- Ing. Ján Ondarišin a kolektív***
- starostka obce Bžany: JUDr. Mária Kasičová***
- obecné zastupiteľstvo:***
 - poslanec obce Juraj Kasarda***
 - poslanec obce Miroslav Vitkovský***
 - poslankyňa obce Adriana Sukovská Mgr.***
 - poslanec obce Vladimír Šintaj***
 - poslanec obce Ján Lešňák***
- obyvatelia obce Bžany***